

ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ 46.

- Παιδεία καὶ πτωχεία κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας. ὑπὸ Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών.
 Ἱστορικά.— ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΘΩ, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ε. Λαυριώτου.
 Ἀρχαιολογικά.— Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝ ΤΡΟΙΑΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ, ὑπὸ ERNEST BOETTICHER.
 Ἡ μουσικὴ παρ' ἡμῶν, ὑπὸ Β.
 Αὐτόλαλος λόγος, ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Κορνηλίας Α. Πρεβεζιώτου.
 Ἀγροτικὸν εἰδύλλιον, ὑπὸ Μεγέλαου Π. Φιλανθίδου.
 Ἀκαδημαϊκά.— ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.
 Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις.— ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ. Τὸ κατοικήσιμον τῶν πέραν τῆς Γῆς κόσμων, ὑπὸ Ἡλ. Γ. Βαλσαμάκη.
 Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις, ὑπὸ Μ. Ε. Μ.
 Φύρον Μίγδον.
 Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις, ὑπὸ Ν. Φωτιάδου.
 Βιβλιογραφία.

ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΤΙΜΑΤΑΙ ΓΡΟΣΙΩΝ 2

ΤΙΜΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.	Γρ.	80
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις	Μετζ.	5
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ	Φρ. χρ.	25

ΜΕΤΑ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ".

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.	Λ. ἤ.	2
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις	Μετζ.	16
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ	Φρ. χρ.	70

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΑΡΧΟΝΤΑΙ ΤΗΝ 1^{ην} ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Συνδρομῆται ἐγγράφονται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ΝΕΟΛΟΓΟΥ, ἐν τῷ Πέραν ὁδῶς Κιουτσούκ Χενδέκ ἀρ. 29, 31.
 καὶ παρὰ τοῖς ἀνταποκριταῖς αὐτοῦ.

Αἱ ἀγγελίαι συμφωνοῦνται ἰδιαιτέρως ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Νεολόγου.
 Κρίσεις ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων δημοσιεύονται, ἀποστέλλομένων τῇ διευθύνσει δύο ἀντιτύπων,
 ὧν τὸ μὲν προώριστα τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς, τὸ δὲ τῷ τὴν κρίσιν ποιήσαντι.

ΟΙΚΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΡΑΠΠΑΠΟΡ ΒΕΗ. Πέραν, Σακίτζ 'Αγάς 21. Κατά πᾶσαν Κυριακὴν πωλήσεις ἐπὶ δημοπρασίᾳ. Ἄγορά καὶ φύλαξις ἐπίπλων. Προκαταβολαὶ κτλ.	14	27
ΔΙΑΡΗΑΝΕ. Μυροποιεῖον Α' τάξεως. Εἶδη ἀρίστης ποιότητος. Γενικὴ χρῆσις, τῆς πούδρας Σάρος Βερνάρ ὑπὸ τῶν φιλοκάλων κυριῶν. Ἄλεξιᾶδην χάν, Ἄριθ. 17.	15	28
ΚΟΝΙΑΚ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ Σ. καὶ Η. καὶ Γ. ΜΕΤΑΣΑ. Ἐν Πειραιεῖ. Ἐξ οἴνου γνησίου παλαιόν. Ἀπειρία συστάσεων. Ἀντιπρόσωποι. Ἄδελφοὶ Τριανταφυλλόπουλοι.	16	29
ΣΙΓΑΡΟΧΑΡΤΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΣΑΟΥΣΗ. Λεπτότατον, μεταξωτόν, ὑγιεινόν, ὑπὸ τὸ διακριτικὸν σῆμα Ἄγκύρας. Ἄριστον εἰς τὸ εἶδός του. Ἄποφεύγετε τὰς παραποιήσεις.	17	30
ΖΥΘΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ Δ. ΚΟΤΟΥΛΑ. Μ. Ὅδὸς Πέραν, ἔναντι τοῦ Ἑλλ. Προξενείου. Νέον Κατάστημα. Διακόσμησις φιλόκαλος. Ποτὰ καὶ φαγητὰ ἐκλεκτά. Ὑπηρεσία ἀνελλιπής.	18	31
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ Ν. Τσαούδη Γραφικὴ ὕλη. Χάρτης μουσικῆς, Ἐπισκεπτηρίων, Ἰχνογραφίας κτλ. Τετράδια, ΣΥΝΑΛΛΗΤΙΚΑΙ, ΦΟΡΤΩΤΙΚΑΙ κτλ. Ἐν Γαλατῇ ὁδὸς Μαχμουδιῆ Ἄριθ. 8. ΤΙΜΑΙ ΛΙΑΝ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ	19	32
ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ν. ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΥ. Σουλτάν Βαγιαζίτ, Κιοκτσιλέρ-μπασῆ, 99. Τελειόταται μηχαναί, ἐφευρέσεις νέαι. Εὐθηνία, ταχύτης, Ἄπαράμιλλος ἐπιτυχία.	20	33
ΠΡΟΣΧΟΝΑΣ. Ὁρολογιοποιὸς Α' τάξεως καὶ κοσμηματοπώλης. Διορθώσεις ὁρολογίων. Κατασκευὴ, κοσμημάτων. Κομψότης καὶ εὐθηνία. Γαλατῆ, Βοεβόδα, παρὰ τὴν Κρήνην.	21	34
9	22	35
10	23	36
11	24	37
12	25	38
13	26	39

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 46.

ΤΟΜΟΣ Β'.

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1893.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΠΤΩΧΕΙΑ.

κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας.*

Θέμα λόγου πανηγυρικοῦ ἐν μέσῳ σεμνοῦ θιάσου διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν ἐνόμισα προσφυσέτατον τὸ διὰ τῶν ἐφημερίδων ὑπὸ τινα τύπον δῆθεν γραμματικώτερον ἀγγελθέν. Αὐτὸ προτιμήσας, ἀγαπητοί, γίνομαι πᾶσι καταληπτός, ὅσοι πρὸς τὸ λιτόν ἐκάστου παρὸν τὸ παρελθὸν ἀντιβάλλοντες τὸ οὐχὶ κατ' εὐμάθειαν παραρρεῦσαν, μῆτε δὲ περὶ μέλλοντος ὁμοίου μάντις κακῶν γινόμενοι, μέλλουσιν εὐρεῖν ὅτι καὶ τρόπων μέτοχοι καὶ καταστάσεως ὑλικῆς τῶν διδασκάλων τῆς παρελθούσης γενεᾶς ἀποδεικνύονται διάδοχοι, καὶ τούτοις ἐν δυσπραγίαις ὑλικαῖς ἰσοστάσιοι. Πρὸς διδασκάλους καὶ λογίους ὁμιλῶν ἐπὶ τοιοῦτου θέματος ἔσομαι καταληπτός. Ἄν αὐτὸ τὸ παρὸν, ἂν αὐτὸ τὸ παρελθὸν ἡμῶν πάντων ἐν ἀπόψει στιγμαία παρεξεταζόμενον πρὸς τὴν παρελθοῦσαν τοῦ γένους βιοτίν, ἐν γε τῇ πρὸς τοὺς διδασκάλους ἀκηδία, πείσῃ πάντας ὅτι τὴν αὐτὴν ἐβαδίσαμεν πορείαν, τῶν μὲν ὀπίσω μπδαμῶς ἐπιλανθανόμενοι, παρὰ τὴν ἀποστολικὴν ὑποθήκην, ἰ τοῖς δ' ἔμπροσθεν οὐκ ἐπεκτεινόμενοι, δυνάμεθα παραμυθεῖσθαι ἡμᾶς αὐτούς, ὅτι ἔχομεν ἐν τῇ ἐθνικῇ καθόλου δράσει σημεῖόν τι, καθ' ὃ πληρέστατα συμφωνοῦμεν οἱ νῦν πρὸς τοὺς πάλαι, καίπερ ἐν τούτῳ παρευδοκιμοῦντας ἑτέρων.

Ἐσχάτως ἀνέγγων που ὅτι μικρῶ πρὸ τῶν μέσων τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος οἱ μισθοὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Στρασβούργου ἦσαν ἐλαεινοί· μόνον ὀγδοήκοντα φιορίνια κατ' ἔτος ἐλάμβανε μ-

σθὸν ὁ Καλδίνος, ἦτοι διακόσια φράγκα, καὶ ὀλίγον οἶνον. Ἄνεμνήσθην τῆς παρελθούσης τοῦ γένους ἡμῶν βιοτῆς, καί, μὰ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, εἶδει ἄνα μὴ μεμψῶ τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν τούτων ἐν γένει κατάστασιν ἀντιβάλλον πρὸς τὴν ἐν Εὐρώπῃ. Πράγματι, καθὼς ὀψόμεθα προχωροῦντες ἐν τῇ ἡμετέρῃ σημερινῇ διαλέξει, πλείω τι ποσὸν ἐχορηγοῦμεν τοῖς διδασκάλοις ἀνευ οἴνου, ὅστις ἦν ἐν τούτοις ἀναγκαῖοτατος ὡς ἐπιφέρων ἰσως τῷ πίνοντι διδασκάλῳ ληθμοσύνην, ἔστω καὶ στιγμαίαν, τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ κακοδαιμονίας.

Ἄναγκη κατὰ τὴν τοῦ θεματός μου ἀνάπτυξιν ὀλίγα ἄνα εἶπω· θέλων δὲ τι νέον ἢ ἀναγγεῖλω πρέπει ἢ ἀρυσθῶ πάσας μου τὰς ἐκτιθεμένας φθε πληροφορίας ἐκ τῆς τῶν κάτω χρόνων ἱστορίας, διότι καὶ τοιοῦτος ὁ σκοπὸς τῆς παρουσίας μου διαλέξεως, καὶ προσεχέστεροι ἐσμέν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις. Οἱ τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν ἱστορίαν μελετήσαντες ἔχετε γνῶσιν τῶν χρηματικῶν ἀμοιβῶν, ἃς ἐξέτινον πρὸς τοὺς ἐπιφανεστέρους τῶν διδασκάλων οἱ ἀρχαῖοι. Ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀληθείας ὅτι «οἷς ἀρετῆς ἄλλα κεῖται μέγιστα τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἀρίστοι πολιτεύουσιν»¹ ἐπιβάλλει τοῖς τῶν κοινῶν κηδομένοις, τοῖς ὑπὲρ ἐθνικῆς εὐκληρίας ἐργαζομένοις τὴν ὑποστήριξιν τῶν ναρθηκοφόρων, τὴν ἐπαρκῆ συντήρησιν εἰ μὴ τὸν πλουτισμὸν τῶν Βάκχων. Οἱ δὲ Βυζαντινοὶ πλείους ἀπένευμαν τοῖς ἐπιφανέσι διδασκάλοις ἐκάστοτε τιμὰς, ἰσως δὲ καὶ χρῆμα ἐπαρκές· περὶ τῶν τοιοῦτων τιμῶν ἔχομεν ἱκανὰς εἰδήσεις, ἐφ' ὧν ἑκταδὶς τις ἐπιτραπήσεται βεβαίως ἐκτενεῖ πραγματεία, θέμα ἐχούσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἦτις ὡσαύτως ἐστὶν ἥκιστα μέχρι σήμερον ἠρευνημένη, καθὼς ὀλίγον ἐμελετήθη καὶ τὸ μετὰ τὴν ἄλωσιν μέρος αὐτῆς. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὸ μέγα κύρος τῆς οἰκουμένης σχολῆς τῶν Βυζαντινῶν, ἦτοι τῶν δώδεκα διδασκάλων ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν πολλῶν ἀπολαυβανόντων

*) Διὰ λέξις γενομένη κατὰ τὴν ἐπέτειον ἐορτῆν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει «Διδασκαλικῆς ἀδελφότητος».

1) Φιλίππ. Γ', 13.

1) Θεουκδ. Β', 46.

τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ δέβας τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ. Περὶ τῆς πρὸς τοὺς διδασκάλους τιμῆς δυνατὸν ἔνα σταχυολογήσωμέν τινος εἰδήσεις. Ἄννα ἡ Κομνηνὴ λέγει ὅτι, ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου μέχρις αὐτῆς τῆς τοῦ Μονομάχου βασιλείας «ὁ λόγος, εἰ καὶ τοῖς πλείοσιν ἐρραθύντο, ἀλλ' οὖν γε πάλιν οὐ καταδεδικώς, ἀνέλαμψε καὶ ἀνέθορε, καὶ διὰ σπουδῆς τοῖς φιλολόγοις ἐγένετο ἐπὶ τῶν χρόνων Ἀλεξίου τοῦ αὐτοκράτορος» ἦτοι τοῦ πατρὸς τῆς Ἄννης.¹ Ὡς δὲ μικρῶ πρὸ τῆς Ἄννης Μιχαὴλ ὁ Φελλός εἰς ὑψος ἦρθη κοσμικῆς τιμῆς τε καὶ δόξης, οὕτως ὀλίγῳ μετὰ τὸν φιλόσοφον τοῦτον ἐτύγχανε πολλῆς εὐνοίας ὁ φιλόσοφος Ἰταλός, ὁ τοῦ Φελλοῦ μαθητὴς· καίτοι δὲ προδοτικῶς προσενέχθη κατὰ τινὰ πρεσβείαν εἰς Ἐπίδαμνον, ἔτυχε συγχωρήσεως, καὶ προέστη σχολῆς δημοσίας παρὰ τῷ ναφ τῶν Τεσσαράκοντα Μαρτύρων ἢ παρὰ τῷ τῆς Πηγῆς ναφ κειμένῳ², οὐ μετὰ πολὺ δ' ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Εὐστράτιου τοῦ Γαριδᾶ προσελήθη «περὶ τὰς οἰκοδομὰς τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας». Μετὰ δύο ἑκατονταετηρίδας σοφὸς ἔλλην, ὁ Θεόδωρος Ἐξαπτέρυγος, ἐπὶ Βατάτζη διδάσκων ἐν τῷ κατὰ Νίκαιαν ἀνωτάτῳ Ἐκπαιδευτηρίῳ, ἀνὴρ «ἀγαθὸς φράζειν, οἷα κατὰ κρῶν ὀρθοῦς ἐνδιατρίψας λόγους, καὶ τὸ ἐξαγγέλλειν εὐψυχῶς μελετητικῶς, καὶ πολλοῦ διὰ τοῦτο ἠξιωμένος ὀνόματος», ἠξιοῦτο τῆς εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος· ὁ Βατάτζης ἐπεσκέπτετο τοὺς παρὰ τῷ Ἐξαπτερύγῳ διδασκόμενους παρακινῶν πρὸς σπουδὴν· πρὸς αὐτὸν τὸν Γεώργιον Ἀκροπολίτην, ὅς ἐστιν ὁ γραφεὶ ταῦτα παραδούς ἡμῖν, ἔλεγεν ὁ καλὸς βασιλεὺς, προτρεπόμενος αὐτὸν ὅπως ἐγκολληθῆ τὸ στάδιον τοῦ λογίου καὶ πολιτευτοῦ· «στρατιώτης μὲν γὰρ τὸ ἐπιτήδευμα γεγονώς, ὅποσα ἂν ἔσχες τὰ τοῦ σιτηρεσίου παρὰ τῆς βασιλικῆς δεξιόσεως, τὸσαῦτα ἂν ἴσως ἢ καὶ ὀλίγον πλείω σοὶ διὰ τὸ τοῦ γένους περιφανὲς ἔσται· ἐμπλεως δὲ φιλοσοφίας φανεῖς μεγάλων ἀξιοθῆσθαι τῶν τιμῶν τε καὶ τῶν γερῶν· μόνοι γὰρ ἀπάντων ἀνθρώπων ὀνομαστότατοι βασιλεὺς τε καὶ φιλόσοφος»³. Καὶ δηλοῦσι μὲν οἱ λόγοι τοῦ μακαρίου βασιλέως ἦν τοῖς διδασκάλοις καὶ λογίοις ἀπένεμε τὸ κράτος τιμὴν καὶ οἷας ἀμοιβὰς· ἢ δὲ πρὸ ταύτης καθὼς καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ἱστορία κυροῦσι τὰ γραφόμενα· Γεώργιος ὁ Παχυμέρης παραδίδωσιν ὅτι ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου τοῦ Αὐτρωριανοῦ Ὑάκινθος τις μοναχὸς ἐκ τῶν δυτικῶν⁴ ἐβόων εἰς τὴν Νίκαιαν καὶ προσκαθήμενος παρὰ τῷ ναφ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, κειμένῳ πλησίον τοῦ Πατριαρχείου, καὶ τοὺς παῖδας διδάσκων καὶ τούτους ἀνάγων τὰ εἰς προπαίδειαν, ὑφ' ὧν καὶ χρηματικῶς ἠμείβετο, κατηγγέθη τῷ πατριάρχῳ ὅτι δῆθεν ἔπραττεν ἄτακτόν τι, δὴλά γε δὴ μοναχὸς ὢν ἐδίδασκε παιδας· ἀλλ' ἐξετασθεῖς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως εὐρέθη δεξιὸς ἀνὴρ καὶ παρησίαν ἐπιδεικνύμενος, οὐ ἐνε-

1) Ἄννα τόμ. Α', σελ. 257.

2) Ἄννης, Α', σελ. 260.

3) Ἀκροπολ. σελ. 53.

4) Ὁ ὅρος «ἐκ δυτικῶν» δηλοῖ τὰς ῥωμαϊκὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους. Παχυμέρης τόμ. Β', σελ. 44.

κεν ἠγαπήθη παρ' αὐτοῦ¹. Τοῦ Παχυμέρους ὁμοίᾳ μαρτυρία χρῆσιμος ἡμῖν ἐστὶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς διδασκάλους παρεχομένων τιμῶν· διηγεῖται ὁ χρονογράφος οὗτος περὶ τοῦ Παλαιολόγου Μιχαὴλ ὅτι, βολίζων ἐπὶ τοῖς ἴκνεσι τῶν ἐν Βυζαντίῳ πάλαι βεβαλευκότων — «ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις κάκεινος πρὸς τὰ παλαιὰ τῆς Κωνσταντινου παρακινούμενος» — ἵδρυσεν παρὰ τῷ ναφ τοῦ ἁγίου Παύλου, ἐν τοῖς ἀρχαίοις Ὀρφανότροφείοις (ἐκεῖ δῆλον οὖν ὅπου τῶν ὀρφανῶν ἄστυλον ἵδρυσεν Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἐκλευσεν «τὴν ἐγκύκλιον ἐκπαιδεύσθαι παιδείαν»² σχολὴν γραμματικευσμένων), καὶ χρησίων ἐτησίως τῷ διδασκάλῳ τὴν ἀμοιβήν, ἐχορήγει βεβαίως ἀμοιβὰς τινὰς καὶ τοῖς σπουδάζουσι, βραβεύων τοὺς προκόπτοντας· «ἔστι δ' οὐ καὶ τὰ εἰκότα φιλοτιμῆσθαι, εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἀνεσιν τοῖς παισὶ διδόναι τῆς ἀσχολίας, κατὰ τι πάτριον σύνηθες»· ὁ ἐστὶ μεθερμηνευόμενος· ἦν ἔθος τοῖς πρὸ τοῦ Παλαιολόγου βασιλεῦσι ἔνα χρησίων ἀμοιβήν τινὰ καὶ προστασίαν τοῖς σπουδάζουσιν. Ἄν δὲ βλέπωμεν ἀνωτέρω τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχας τὸν Εὐστράτιον Γαριδᾶν καὶ τὸν Ἀρσένιον Αὐτρωριανὸν τιμῶντας τὸν οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντα καὶ κατὰ τὸ τοῦ πολιτευτοῦ στάδιον ἀποτυχόντα Ἰταλὸν καὶ τὸν μοναχὸν Ὑάκινθον, ὁ Παχυμέρης βεβαίως ὅτι καὶ τὸν φιλόσοφον Μανουὴλ Ὀλοβῶλον ὁ πατριάρχης Γεωργίου ὁ Γαβρᾶς ἐχειροθέτησε ἄτορα τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὴν βραχύχρονον αὐτοῦ πατριαρχίαν, τῷ 1267, ἐπέτυχε παρὰ τῷ Παλαιολόγῳ Μιχαὴλ τῆς ἀπονομῆς συγγνώμης εἰς αὐτὸν τὸν Ὀλοβῶλον καὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς διδασκάλου τῶν γραμματικῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἢ τέως ἦν διδάσκων Γεωργίου Ἀκροπολίτης ὁ μέγας λογοθέτης.³ Εἰρήσθη δ' ὅτι τὸν ἀρχιδιδάσκαλον τοῦτον τῆς ἀνωτέρας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Κράτους σχολῆς προσέλαβεν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, βοηθοῦντα τοῖς ὑπηρετοῦσιν ἐν αὐτῷ.

Ἀλλὰ τότε μὲν, κατὰ τοὺς τοσοῦτον ἡμῶν ἀφισταμένους αἰῶνας ἐκείνους εἶχε χρῆμα πολὺ τὸ κοινὸν ταμεῖον· οἱ αὐτοκράτορες συχνὰ κατετίθεισαν ἐπὶ τῶν ἁγίων Τραπεζῶν ἐπικόμβια κατὰ συνήθειαν ἀρχοντες καὶ κόμντες καὶ πλούσιοι καθώσιον μέγала χρηματικὰ ποσὰ πρὸς ἵδρυσιν καὶ συντήρησιν μονῶν, πατριάρχαι καὶ μητροπολίται ὑπῆρχον κατὰ τοὺς σχεδὸν μυθώδεις χρόνους ἐκείνους ἔχοντες περιουσίας δέκα καὶ δώδεκα ἑκατομμυρίων περιουσιφράγκων⁴ εἴπερ ἐδίδετο μισθὸς ἐπαρκῆς εἰς τοὺς ἐπιφανεστέρους τῶν διδασκάλων, τῶν ἐν ἀνωτέραις σχολαῖς διδασκόντων, ὑπῆρχεν ὁμοίως ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς ἰδιωτικοῖς ταμείοις χρῆμα. Περὶ τῶν ἐν μικροτέροις σχολείοις διδασκόντων οὐχὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἔχω ἐσχηματισμένην. Ἐπὶ τοῦ Φελλοῦ Μιχαὴλ ὁ

1) Παχυμ. Α', σελ. 294.

2) Ἄννης Β', σελ. 345.

3) Παχυμέρης Α', σελ. 284. — ὁ ῥήτωρ Ὀλοβῶλος ἐξώσθη φαίνεται, κατόπιν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Μεγάλου Ἀγροῦ, διότι παρίσταται ἐπιστρέφων ἐξ αὐτῆς εἰς Κ)πολιν τῷ 1282. Παχυμ. Β', σελ. 25.

4) Κ. Παπαρηγοπούλου Ἱστορία τοῦ ἑλλην. ἔθνους· πρώτη ἐκδόσεως τόμ. Δ', σελ. 400. Μ. Γεωργίου «Πατριάρχ. Πίνακες» σελ. 321.

μαστῶρ τῶν Διακονίσσης, ἐνθα σχολὴ τις ἵδρυτο κατωτέρα, ζητῶν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου τὴν τοῦ Ἀγίου Πέτρου σχολὴν, ἔγραψε· «τὸν πάντα μοι τῆς ζωῆς χρόνον βιβλίους καὶ λόγους καταναλώσας, οὐδὲν ὅτι μὴ λεληθῶτος πρὸς αὐτὸ τὸ γῆρας κατήντησα. . . τῆς δὲ παιδείας ἀπονάμην οὐδὲν, ὅτι μὴ καὶ πλατὺν γέλωτα».¹

§.

Ἄλλ' ἡ μακρὰ χρονικὴ περίοδος ἥς ἐποψίμ τινὰ βραχίαν ἐν τῷ περὶ πενίας διδασκαλικῆς λόγῳ ποιούμεθα, λέγεται συνήθως περίοδος πτωχῆ, ἐποχὴ πενήτων, ὧν τὸν πατριάρχην λογιώτατος τις ἀκομψὸς ἐκάλεσε «πατριάρχην τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων». Ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι κακῶς ἡ περίοδος αὕτη τῆς ἐθνικῆς ζωῆς ἐχαρακτήρισθη ὡς πενιχρὰ ὑπὸ τὴν ἐποψίμ τοῦ χρήματος. Εἴπερ ἠρσενᾶτο ἐπισταμένως ἢ κατὰ τοὺς τελευταίους τέσσαρας αἰῶνας ἱστορία τοῦ παρ' ἡμῖν ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, εἰς πολλὰ διάφορα συμπεράσματα ἠθέλωμεν χεραγωγηθῆ. ἴσως ὀλίγος ὑπῆρχε παρ' ὀλίγοις πλοῦτος, ἀλλ' οὗτος ἢ ἐκρύπτετο, ἢ κατεσπαταλάτο εἰς ἵδρυσιν καὶ προικισμὸν μικρῶν ἢ μεγάλων μοναστηρίων, κυρίως κατὰ τὸν 15' καὶ τὸν 12' αἰῶνα, ἀφαιρούμενος οὕτως εἰπεῖν ἀπὸ τῶν σχολείων, ἅτινα συνεπῶς ἔλειπεν ἐκείνητος προσόδους. Ἀκριβῶς δὲ δεόν ἐξετασθῆναι τοῦτο· διότι ἐὰν μὴ ἔχη πόρους ἐπαρκεστάτους σχολῆς τις, οὐδὲ ὁ διδάσκαλος ἔχει χρῆμα ἐπαρκές· μὴ ἔχων δὲ καὶ μόλις ζῶν, καὶ τρώγων ὅσον πρέπει ἔνα τρώγῃ ὅπως ζῆ, οὐδένα διατρέχει κίνδυνον μὴ καταλίπη τοῖς υἱοῖς καὶ τοῖς κληρονόμοις ὡς ἀφορμὴν ἐρίδων ὀλίγων ἢ πολλῶν περιουσιῶν. Ἐν τούτῳ πάντες οἱ διδάσκαλοι τῶν κάτω χρόνων, ὅσοι διετέλεσαν τὸν ὅλον αὐτῶν βίον διδάσκαλοι, δύνανται ἔνα κληθῶσιν ὅτι σχεδὸν οὐδὲν ἔλιπον τοῖς υἱοῖς, ἴσως δὲ τινες καὶ περὶ τῶν θυγατέρων ἔναγκάσθησαν εἰπεῖν ὡς ὁ τῆς Ἀθηναίων πατὴρ Λεόντιος «ἀρκεῖ αὐτῆ ἢ αὐτῆς τύχη».

Ἡ συντήρησις τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἡ προσήλωσις προσδοκῶν κτημάτων εἰς μόνας τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τὸν 12' αἰῶνα μέγα μέρος ἀπερρόφα τοῦ πλοῦτος, ὃν ὁ διαθέτης ἢ δωρητὴς ἠγνόει ὅτι προτιμότερον ἦν εἴπερ ἐδίδοε πρὸς ἵδρυσιν μικρῶν σχολῆς. Οἱ τῶν τοιούτων μονῶν ἵδρυται ἔπρεπε πρὸς τοῦτο ἔνα νοουηθῶσιν δεόντως, ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδεὶς πρὸς τοῦτο παρῶμα· τὸ δὲ παράδειγμα τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, τοῦ τὴν πατριαρχικὴν Ἀκαδημίαν ἀναστήσαντος, τὸ τῶν Θεσσαλονικέων, οἵτινες συγχρόνως σχεδὸν ἐκάλλον ὡς διδάσκαλον τῆς ἑλλην. σχολῆς ἐπιφανέστατον ἔλληνα λόγιον, αἱ πρὸς τοὺς σπουδάζοντας συμβουλαὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου Β' τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, ἐπὶ ἡνεγκον ἀποτελέσμα μόνον ἐν· τὴν μόρφωσιν διδασκάλων ἀφωσιωμένων εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, διδασκόντων μετὰ πολλῆς αὐταπαρησίας, ἀνθρώπων ἴσως μὴ δραμόντων εἰς ἐπιδίωξιν ἀλλ' ἐπιτυχόντων ἀληθοῦς κλέους, τοῦ κληθῆναι δηλαδὴ μεγάλους ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἅτε καὶ ποιήσαντας καὶ διδάξαν-

2) Μιχαὴλ τοῦ Φελλοῦ Ἐπιστολῆ, ἐν τόμῳ Δ' Μεσαιων. Βιβλιοθήκης Κ. Σάββα· σελ. 420.

τας, καὶ τὴν διδασκαλίαν τῷ βίῳ καὶ τῇ πολιτείᾳ οὐνδρομον ἐπιδειξαμένους.

Καιροῦ ὁμοίως πρὸς παρασκευὴν, πρὸς σύνταξιν, πρὸς ἐφαρμογὴν θεσμῶν κανονιζόντων τὴν ὑπαρξίν καὶ συντήρησιν καὶ προκοπὴν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων καὶ πρὸς περιθάλψιν τῶν γηραιῶν διδασκάλων ἐστεροῦντο. Πρῶτων θεσμῶν ἔδει ἔνα συντάξωμεν ἑτέρους· ἐπείεζεν ἀνάγκης ἑτέρας ἢ θεραπεία, πρωτίστης ἀνάγκης. Ἐδει ἔνα συνταχθῶσιν θεσμοὶ διέποντες τὸ κέντρον τῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεως, ἐνισχύοντες αὐτὸ ἐν τῇ καθόλου δράσει, τῶν δὲ θεσμῶν τούτων οἱ κυριώτεροι συνετάχθησαν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 12' μέχρι τέλους τοῦ 15' αἰῶνος. Τὸ κέντρον ἐκεῖνο καὶ χρημάτων εἶχε κατὰ τοὺς δύο τούτους αἰῶνας ἀνάγκην, ἀπὸ δὲ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος αἱ περιουσίαι τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχῶν εἰς Ἰβηρίαν, εἶτα δὲ εἰς Ρωσίαν καὶ μάλιστα ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τῆς ἀχανοῦς ὀσμανικῆς αὐτοκρατορίας τὰς ὑποκειμένας εἰς τὸν οἰκουμένικόν πατριαρχικόν θρόνον, αἱ δωρεαὶ βλάχων καὶ μολδαυῶν ἠγεμόνων εἰς τὰ πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, ἀνεκούφιζον μὲν ὀλίγων τὴν ὑλικὴν δυσπραγίαν τῶν μεγάλων τούτων κέντρων τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς κινήσεως παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ἔθνεϊ, ἐπέτρεπον δὲ ἔνα τεθῆ καὶ σκέψις τις καὶ πῶς ἀπόφασις ἢ μᾶλλον θεμέλιον ἐν ταῖς σκέψεσι περὶ παιδεύσεως ὡς ἐν ἄρθρον, ἔστω καὶ ἐκ τῶν δευτερευόντων, τῆς ἡμερησίας διατάξεως· ἀλλὰ περὶ πόρων τῶν τότε σχολείων καὶ τῶν χρηγομένων τοῖς διδασκάλοις ἀμοιβῶν ἐγὼ μνησθῆναι οὐδεμίαν εὐρίσκω. Τῷ 1546 ἢ 47 Διονύσιος ὁ ἀπὸ Νικομηδείας πατριάρχης τῆς Νέας Ρώμης προσκαλεῖ Μιχαὴλ Ἐρμώδωρον τὸν Ἀθήταρχον ὅπως διδάξῃ ἐν τῇ πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ, ἀλλ' οὐδένα ποιεῖται λόγον ἀμοιβῆς ὑλικῆς¹· διότι τοῖς διδασκάλοις τούτοις ἐχορήγει τὸ Πατριαρχεῖον ἐργασίαν τινὰ γραφικὴν ἐν αὐτῷ καὶ τινὰ δικαιώματα παρομαρτοῦντα τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀφφικίῳ τῷ τούτοις ἀπονεμομένῳ. Ὡς ὁ Διονύσιος, οὕτως ὁ πατριάρχης Ἰερεμίας Β' ὁ ἀπὸ Λαρίσσης ἐν τοπικῇ συνόδῳ, συγκροτηθεῖσθαι τῷ 1593 ἐν Κωνσταντινουπόλει, σαφῆ μνησθῆναι οὐδεμίαν ποιεῖται μισθοῦ τοῖς διδασκάλοις χρηρηγνέου· διατάττει μόνον διὰ τοῦ ζ' κανόνος αὐτῆς ἢ σύνοδος τοῦ 1593 «ἐκαστον ἐπίσκοπον ἐν τῇ ἑαυτοῦ παροικίᾳ φροντίδα καὶ δαπάνην τὴν δυναμένην ποιεῖν, ὥστε τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ γράμματα δύνανται διδάσκεισθαι· βοηθεῖν δὲ κατὰ δύναντιν τοῖς ἐθέλουσι διδάσκειν καὶ τοῖς μαθεῖν προαιρουμένοις ἐὰν τῶν ἐπιτηδείων χρεῖαν ἔχωσι».² Τὸ «φροντίδα καὶ δαπάνην τὴν δυναμένην ποιεῖν» δηλοῖ καταφανῶς ὅτι ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας ἐλαμβάνοντο τὰ πρὸς συντήρησιν τοῦ διδασκάλου ἀπαιτούμενα χρήματα. Αὐτοὶ οἱ παλαιότεροι κώδικες ἐκκλησιῶν τινῶν καὶ μητροπόλεων ἀναγράφοντες ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῶν τοῦ ναοῦ δαπανῶν τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν καθ' ἡμᾶς

1) Βλ. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου ἐν Φιλολογ. Ἀναλέκτοις Ζακύνθου, ὑπὸ Νικολάου Κατραμῆ, ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθος, 1880, σελ. 245.

2) Τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου βλέπε προχείρως παρὰ Κ. Σάββα, ἐν Βιογραφ. σχεδίασματι περὶ Ἰερεμίου Β', σελ. 82—92, ἰδίως δὲ τὸν ζ' κανόνα.

σχολείων διδόμενα μαρτυροῦσι καὶ οὗτοι σαφῶς ὅτι σπανίως, ἵνα μὴ εἶπω δυσκόλως, ἤθελεν εὑρεῖ τις ἴδια κεφάλαια κατατεθειμένα πρὸς συντήρησιν, πρὸς ἐδραϊσίν, πρὸς προκοπὴν παντὸς σχολείου. Πρόκειται δὲ καὶ σαφῆς ἡ διάταξις, περὶ διδασκαλίας: τῶν «ιερῶν γραμμάτων», ἥτοι τῶν πρώτων τῆς λιτῆς ἐκπαιδεύσεως στοιχείων· ὁ χαρακτήρ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἢ ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ ναοῦ χορηγουμένη πρὸς τὴν γειτονεύουσαν αὐτῷ σχολὴν χρηματικὴ ποσότης, ἢ τῆς σχολῆς ἐποπτεία γινομένη ὑπὸ τῶν καὶ τοῦ ναοῦ τὰς προσόδους διαχειριζομένων, ταῦτα πάντα σύνδρομά μοι γίνονται εἰς τὴν ιδέαν ὅτι ὁ σχολῆς τινι παρακείμενος ναὸς ἐχορήγει κατὰ τὸν 15' αἰῶνα καὶ μέχρι τῶν μέσων τοῦ 12' τὰ πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς στοιχειώδους σχολῆς ἀπαραιτήτως ἀπαιτούμενα χρήματα.

ΜΑΝΟΥΗΛ 12. ΓΕΔΕΩΝ.

(Ἐπεταί τὸ τέλος).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΘΩ.

10.

Δημοσθένους.

Εἰ μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἐμοῦ μόνου κατεφρόνει Λάμπρις· οὐδὲν ἂν ἦν θαυμαστόν. νῦν δὲ πολλῶν δεινότερα τούτου πέπρακται αὐτῷ πρὸς πάντας ὑμᾶς. κήρυγμα γὰρ ποιησαμένου Παρεισάδου ἐν Βοσπόρῳ· ἐάν τις βούληται Ἀθίναζε εἰς τὸ Ἀττικόν, ἐμπόριον σιτηγεῖν, ἀτελῆ τὸν σίτον ἐξάγειν, ἐπιδημῶν ἐν τῷ Βοσπόρῳ ὁ Λάμπρις ἔλαβε καὶ ἐξαγωγὴν τοῦ σίτου καὶ τὴν ἀτέλειαν ἐπὶ τῷ τῆς πόλεως ὄνοματι, γεμίσας δὲ ναῦν μεγάλων σίτου ἐκόμισεν εἰς Ἀκανθόν, κάκει διέθετο προσκοινωνήσας τούτῳ ἀπὸ τῶν ὑμετέρων χρημάτων.

11.

Ξενοφώντος.

§ 110. Ἐξ Ἀκάνθου δὲ καὶ Ἀπολλωνίας, ἀπὲρ μέγισται τῶν περὶ Ὀλυμπον πόλεων, πρέσβεις ἀφίκοντο εἰς Λακεδαίμονα. Ἀκούσαντας δὲ οἱ ἔφοροι ὧν ἕνεκα ἦκον, προσήγαγον αὐτοὺς πρὸς τε τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς συμμαχούς. Ἐνθα δὲ Κλειγένης Ἀκάνθιος ἔλεξεν . . .

12.

Αἰσχύνου κατὰ Κτησιφώντος.

. . . ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ὁ τὸν Ἀθω διωρῆζας.

13.

Ἀπολλωνίου Ροδίου Ἀργοναυτικά.

. . . αὐτὰρ ἔπειτα Κλίττα, Παλλήνια, Καναστραῖν ὑπὲρ ἄκρον,

*) Ἴδε ἀριθ. 45, σελ. 880—883.

ἦνοισαν ἐννύχιοι πνοιῆ ἀνέμοιο θέντες. Ἦρι δὲ νισσομένοισιν Ἀθω ἀνέτειλε κολώνη Θρηϊκίη, ἢ τόσον ἀπόπροθι Λῆμνον εὐδαί, ὅσον ἐς ἐνδιόν κεν εὐστολος ὀκλὰς ἀνύσσα, ἀκροτάτη κορυφῆ σκιάει καὶ ἐσάχρι Μυρίνης.

14.

Σκύλακος Γεωγράφου.

Πρώτη πόλις Μακεδονίας Ἡράκλειον.

Θέρμη πόλις. Παλλήνη. Ἀθω ὄρος. Ἀκροθῶται Ἑλλήνες. Δίον Ἑλληνικόν. Κλεωναὶ Ἑλληνίς. Ἀθω ὄρος. Ἀκροθῶται. Χάραδρον Ἑλληνίς, Ὀλόφυξος Ἑλληνίς.

15.

Θεοκρίτου Εἰδύλλιον 3.

. . . ὁ δὲ Τίτυρος ἐγγύθεν ἰδεῖ. ὡς πόκα τὰς Ἐνέας ἠράσαστο Δάφνης ὁ βῆτας χῶς ὄρος ἀμφεπάλει, χῶς αἱ δρυὲς αὐτὸν ἐθρήνευ, Ἴμερα αἶτε φύοντι παρ' ὄχθαισιν ποταμοῖο. Εὔτε χῶν ὡς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἴμον, ἢ Ἀθω, ἢ Ροδόπαν ἢ Καύκασον ἐσχατώοντα.

16.

Νικάνδρου ἀποδόματα.

Πέμπτου ἐκ τῆς Εὐρωπείας. Καὶ τις Ἀθω τόσον ὕψος ἰδὼν Θρηϊκός ὑπ' ἄστροις ἐκλυεν, οὐ δὴ θέντος ἀμετρήτῳ ὑπὸ λήμνη ὅς ἀνασπῶν χεῖρεςσι δύο ρίπτεισκε βέλεμνα. ἠλιβάτου προθέλυμα Καναστραῖνης πάρος ἀκτῆς.

17.

Ἡρακλείδου Ποντικοῦ.

Περὶ Πολιτειῶν. Κεφ. Α. Κατὰ κλισίαν δὲ καὶ Κλεωνὰς Χαλκιδεῖς, οἱ ἐν τῷ Ἀθω ἐξαναστάντες ἐξ Ἑλεμνίου ὡς μὲν μυθολογοῦσι ὑπὸ μυῶν, οἱ τὰ τ' ἄλλα κατέσθιον αὐτῶν καὶ τὸν σίδηρον. Νόμος δὲ ἦν Χαλκιπεῦσι μὴ ἄρξαι, μηδὲ πρεσβεῦσαι νεώτερον ἐτῶν 50.

18.

Στράβωνος.

Βιβλ. 7. Ὅτι ἀντικρὺ Καναστρου ἄκρον, τῆς Παλλήνης, ἢ Δέρρις ἐστὶν ἄκρον, πλησίον Κωφοῦ λιμένος, καὶ ὁ Τορωναῖος κόλπος ὑπὸ τούτων ἀφορίζεται. καὶ πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς κεῖται τὸ ἄκρον τοῦ Ἀθωνος, ὃ ἀφορίζει τὸν Σιγγιτικὸν κόλπον, ὡς εἶναι ἐφεξῆς κόλπους τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς βορρᾶν, ἀλλήλων ἀπέχοντας οὕτως. Μαλιακόν, Παγασιτικόν, Θερμαῖον, Ταρωναῖον, Σιγγιτικόν, Στρυμονικόν. τὰ δὲ ἄκρα Ποσειδίων μὲν τὸ μεταξὺ Μαλιακοῦ καὶ Παγασιτικοῦ, τὸ δὲ ἐφεξῆς πρὸς βορρᾶν Σηπιάς. Εἶτα τὸ ἐν Παλλήνῃ Καναστρον, εἶτα Δέρρις, εἶτα Νυμφαῖον ἐν τῷ Ἀθωνι πρὸς τῷ Σιγγιτικῷ, τὸ δὲ πρὸς τὸ Στρυμονικῷ Ἀκροθῶς, ἄκρον. ὧν μεταξὺ ὁ Ἀθων. οὐ πρὸς ἀνατολὰς ἢ Λῆμνος· πρὸς δὲ βορρᾶν ἀφορίζει τὸν Στρυμονικὸν κόλπον ἢ Νεάπολις. Ὅτι Ἀκανθὸς πόλις ἐν τῷ Σιγγιτικῷ κόλπῳ ἐστὶ παράλιος, πλησίον τῆς τοῦ Εὐρῆου διώρυγος· ἔχει δὲ ὁ Ἀθων πέντε πόλεις, Δίον, Κλεωνὰς, Θύσσον, Ὀλό-

φυζόν, Ἀκροθῶνος· αὐτὴ δὲ πρὸς τῆ κορυφῆ τοῦ Ἀθωνος κεῖται. ἐστὶ δὲ ὁ Ἀθων ὄρος μαστοειδές· ὀξύτατον, ὑψηλότερον· οὐ οἱ τὴν κορυφὴν οἰκοῦντες ὀρῶσι τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα πρὸ ὠρῶν τριῶν, τῆς ἐν τῇ παραλίῳ ἀνατολῆς. καὶ ἐστὶν ἀπὸ πόλεως τῆς Ἀκάνθου ὁ περίπλους τῆς χερσονήσου ἕως. Σταγειροῦ, πόλεως τοῦ Ἀριστοτέλους, στάδια, τετρακόσια, ἐν ἣ λιμὴν ὄνομα Κάπρος καὶ νησίον ὀμώνυμον τῷ λιμένι· εἶτα αἱ τοῦ Στρυμόνος ἐκβολαί· εἶτα Φάγρης, Γαλιπός, Ἀπολλωνία, πᾶσαι πόλεις· εἶτα τὸ Νέστου στόμα τοῦ διορίζοντος Μακεδονίαν καὶ Θρηϊκίαν, ὡς Φίλιππος καὶ Ἀλέξανδρος, ὁ τούτου παῖς, διώριζον ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς χρόνοις· εἰσὶ δὲ πρὸς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον πόλεις καὶ ἑτεραι, οἷον Μύρκινος, Ἀργίλος, Δραβῆσκος, Δάτον. ὅπερ καὶ ἀριστήν ἔχει χώραν καὶ εὐκαρῶν καὶ ναυπήγια, καὶ χρυσοῦ μέταλλα· ἀφ' οὗ καὶ παροιμία «Δάτον ἀγαθῶν, ὡς καὶ ἀγαθῶν ἀγαθίδες».

Βιβλ. 10. Ἐρέτρια μὲν συνήκισε τὰς περὶ Παλλήνην καὶ τὸν Ἀθω πόλεις, ἢ δὲ Χαλκίς τὰς ὑπὸ Ὀλύμπῳ. §. Ἐν δὲ τῇ ἀκτῇ ταύτῃ (τοῦ Ἀθω) Θάμυρις ὁ Θραξ ἐδασίλευσε, τῶν αὐτῶν ἐπιτηδευμάτων γιγνόμενος, ὡς καὶ Ὀρφεύς. §. Τὸν αὐτὸν (Χειροκράτην) ὑποσχέσθαι Ἀλεξάνδρῳ τὸν Ἀθω διασκευάσειν εἰς αὐτόν, ὡσανεὶ ἐκ πρόχου τινὸς εἰς ψιάλιν καταχέοντα σπονδήν, πσιήσοντα πόλεις δύο, τὴν μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ ὄρους, τὴν δ' ἐν ἀριστερῇ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέρας εἰς τὴν ἐτέραν ρέοντα ποταμόν.

19.

Πτολεμαίου Γεωγραφία.

Βιβλ. III. Ἐν τῇ χαλκιδικῇ χώρῃ Ἀθω ὄρος. 51° 41' 10". Ἀθω καὶ Ἀθωσα ἄκρον καὶ πόλις. 51° 5 41 15. Τὸ μέσον ὄρος. 51° 0 41 0. Νυμφαῖον ἄκρον. 51° 0 40 45. Ἐν τῷ Σιγγιτικῷ Κόλπῳ. Ἀκανθός. 50° 40 50. Σίγγος. 50° 39 40 40. § 11. καὶ ἐν τῷ Σιγγιτικῷ Κόλπῳ Στρατονίκη, Ἀκανθός, Σίγγος. § Ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χώρῃ Ἀθω ὄρος, Ἀθωσα, ἄκρον πόλις κ.τ.λ.

20.

Πλουτάρχου περὶ ἀοργησίας.

Ὁ δὲ Εὐρῆς καὶ τῇ θαλάττῃ στίγματα καὶ πληγὰς ἐνέβαλε καὶ πρὸς τὸ ὄρος ἐξέπεμπεν ἐπιστολάς, Ἀθω δαιμόνιε οὐρανομήκη, μὴ ποιεῖν ἔμοις ἔργοις λίθους μεγάλους καὶ δυσκατεργάστους. εἰ δὲ μὴ τῶν ρήσῳ σεαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, πολλὰ γὰρ ἐστὶ τοῦ θυμοῦ φοβερά, πολλὰ δὲ καὶ γελοῖα. διὸ καὶ μισεῖται καὶ καταφρονεῖται μάλιστα τῶν παθῶν. Ἀμφοτέρω δὲ ἐσκέφθαι χρήσιμον.

Βίοι παράλληλοι Ἀλεξάνδρου.

Οὗτος γὰρ (ὁ Στασικράτης) αὐτῷ πρότερον ἐντυχῶν ἔφη, τῶν ὄρων μάλιστα τὸν θράκιον Ἀθων διατύπωσιν ἀνδρείκελον δεχέσθαι καὶ διαμύρθησιν. Ἄν οὖν κελίη μονιμώτατον ἀγαλμάτων αὐτῷ, καὶ περιφανέστατον ἐξεργάσασθαι τὸν Ἀθων, τῇ μὲν ἀριστερῇ χειρὶ περιλαμβάνοντα μυριάνδρον πόλιν οἰ-

κουμένην, τῇ δὲ δεξιᾷ σπένδοντα ποταμοῦ ρεῦμα θαλάσσης εἰς τὴν θάλασσαν ἀπορρέοντος.

21.

Ἀθηναίου Δειπνοδοφίτου.

Βιβλ. I. Ποδαπός εἰ; φράσον.

Ἀκάνθιος; εἶτα πρὸς θεῶν.

Οἴνου πολίτης ὧν κρατίστου στρυφνός εἰ. καὶ τοῦνομα αὐτὸ τῆς πατρίδος ἐν τοῖς τρόποις ἔχεις; τὰ δ' ἦθη τῶν πολιτῶν οὐκ ἔχεις.

Βιβλ. III. Φοιούτος ἦν καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Κασσάνδρου τῆς Μακεδονίας βασιλεύσαντος ἀδελφός, ὁ τὴν Οὐρανόπολιν καλουμένην κτίσας. Ἴστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ Ἡρακλείδης ὁ Λέμβος ἐν τῇ 37ῃ τῶν Ἰστοριῶν, λέγων οὕτως «Ἀλέξανδρος ὁ τὴν Οὐρανόπολιν κτίσας διαλέκτους ἰδίας εἰσήνεγκεν, ὀρθροδόαν μὲν τὸν ἀλεκτρυόνα καλέων, καὶ βροτοκέρτην καὶ κουρέα, καὶ ἀργυρίδα τὴν δραχμίν, τὴν δὲ χοίνικα ἡμεροτροφίδα, καὶ τὸν κήρυκα ἀπύτην.

Βιβλ. IX. § 51. Χάρων ὁ Λαμψακνός ἐν τοῖς περσικοῖς περὶ Μαργονίου ἱστοριῶν καὶ τοῦ διαφθαρέντος στρατοῦ περσικοῦ περὶ τὸν Ἀθω γράφει καὶ ταῦτα «καὶ λευκαὶ περιστεραὶ τότε πρώτον εἰς Ἑλλάδας ἐφάνθησαν πρότερον οὐ γιγνόμεναι».

22.

Αἰλιανοῦ ποικ. ἰστ.

Βιβλ. a. Κεφ. 15. Χάρων ὁ Λαμψακνός περὶ τὸν Ἀθω φανῆναι περιστερὰς λευκὰς λέγει, ὅτε ἐνταῦθα ἀπώλοντο αἱ τῶν Περσῶν τριήρεις, περικλῆπτουσαι τὸν Ἀθω.

Βιβλ. 10. Ὁ Πλάτων... εἰπὼν. Ἀλλ' ἐγώ γε οὐκ ἂν οὐδὲ εἰς τὰ ἄκρα τὰ τοῦ Ἀθω μετώκησα ἂν ὑπὲρ τοῦ μακροβιώτερος γενέσθαι. (Κοραῖς). Μακροβίους γὰρ ἐπιστεύετο τοὺς ἐνοικοῦντας ποιεῖν ὁ Ἀθω, καὶ ἐξαιρέτως μία τῶν ἐν αὐτῷ πόλεων Ἀκροθῶν οὐδετέρως ἢ Ἀκροθῶς ἀρσενικῶς καὶ πληθυντικῶς καλουμένη, ἦν εἰκὸς ἐνταῦθα αἰνιττεσθαι τὸν Αἰλιανόν.

23.

Λουκιανοῦ περὶ μακροβιότητος.

. . . καὶ Ἀθῶτας δὲ μέχρι τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἐτῶν βιοῦν ἰστόρηται.

24.

Ζωδίου Ἰστορία.

Βιβλ. 1. Εὐρῆου μετὰ τὴν Δαρσίου τελευτὴν πολλῶν μείζονι παρασκευασαμένου δυνάμει καὶ πᾶσαν τοῖς Ἑλλήσι τὴν Ἀσίαν ἐπαγαγόντος, πληρώσαντός τε τὴν μὲν θάλατταν νεῶν, πεζῶν δὲ τὴν γῆν. Ἐπειδὴ διαβαίνειν ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐχρήν, ὡς οὐκ ἀρκούντων αὐτῷ τῶν στοιχείων εἰς ὑποδοχὴν τοῦ στρατεύματος εἰμὶ καὶ τὰς ἀλλήλων ὑφαρπάσαιεν χρείας, ἐξεύγνυτο μὲν ὁ Ἑλλήσποντος

1) Ἦτις καὶ Ἀκροθῶται καὶ Ἀκροθῶνοι καὶ Ἀκροθῶν ἐκαλεῖτο κειμένη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Μονῆς Λαύρας, ἦτοι εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀθω.

(Μαργαρ. Διηγήματα Μακεδονικὰ σελ. 417).

πάροδον διδοὺς τοῖς περὶ διαβαίνουσιν, ὠρύττετο δὲ ὁ Ἄθως ἅμα τῇ θαλάττῃ καὶ τὰς ναῦς εἰσδεχόμενος.

25.

Στεφάνου Βυζαντίου.

Ἄθως — ὄρος Θράκης ἀπὸ Ἄθω γίγαντος — βάλλει δὲ ἡ σκιά αὐτοῦ ἐπὶ σταδίους 300. Ἴ Εἰρηται καὶ Ἄθως, καὶ κατὰ συναίρεσιν Ἄθως. ἡ κλίσις διττὴ καὶ Ἄθως καὶ Ἄθως. Τὸ τοπικὸν τοῦ Ἄθως χωρὶς τοῦ ἰ καὶ Ἄθως τοὺς ἐνοικοῦντας — τὸ δὲ δηλοῦν τὸ ἀζήμιον περιπαῖται καὶ διὰ τοῦ ἰ ἐκ τῆς θωῆς. παρὰ τὸ ἀμφότερον τὸ θηλυκὸν Ἄθως. Ἔστι δὲ καὶ Ἄθως πόλις ἐπὶ τοῦ Ἄθω καὶ ὁ πολίτης Ἄθωίτης. Ἄκανθος πόλις Θράκης ἀκάνθαις περιπεφραγμένη, ὑπὲρ τὸν Ἄθω, ὅθεν κέκληται ἢ ἀπὸ τινος Ἄκάνθου, ὡς Μνασέας.

Ὁλόφυξος πόλις ἐν Θράκῃ περὶ τὸν Ἄθω. ὁ πολίτης Ὁλοφύξιος.

26.

Μαξίμου Τύρου.

Ἄν δὲ ἐπὶ τῆς μοναρχίας ἔλθῃς, κολακεύει καὶ Ἐρέξην Μαρδόνιος, βάρβαρος βάρβαρον, ἀνόητος ἀνόητον, δειλὸς οἰκέτης, δεσπότην τρυφῶντα. Τὰ δὲ τῆς κολακείας τέλη, ἀνίσταται ἡ Ἀσία, μαστιγῶνται ἡ θάλασσα, Ἑλλήσποντος ζεύγνυται, Ἄθως ὠρύττεται.

27.

Ζωδίου.

Βιβλ. 1. Διὰ τοι τοῦτο τοῦ μὲν στενοῦ τῆς Προποντιδος ὑπανεχώρουν οἱ βάρβαροι, τὴν δὲ ἐπὶ Κύζικον ἔπλεον. Ἄπρακτοι δὲ διεκπεδόντες καὶ παραπλεύσαντες τὸν Ἑλλήσποντον, ἄχρι δὲ τοῦ Ἄθω παρενεχθέντες, κακεῖσε τῶν πλοίων ἐπιμέλειαν ποιησάμενοι, Κασσάνδρειαν καὶ Θεσσαλονίκην ἐπολιόρουν.

28.

Μάρκου Αὐρηλίου.

Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, γωνία τοῦ κόσμου, πᾶν πέλαγος σταγῶν τοῦ κόσμου. Ἄθως βωλάριον τοῦ κόσμου. Πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου στιγμῆ τοῦ αἰῶνος.

29.

Διονυσίου Παταβίου.

Οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν Ἄθω θεολόγοι κατὰ μέσσην νύκτα ἀκριβῶς γενέσθαι καὶ ἀναβίωσιν ἐξηγοῦνται, καὶ τῶν ἀναστατικῶν ὀργῶν ἄρχονται εὐθύς ἀπὸ μέσων νυκτῶν. Λόγος δὲ αὐτῶν ὅτι τὰς εἰς τὸ μνημα ἀφικόμενας γυναῖκας ἐπαμειψάσθαι τὰ νενομισμένα, ὄρθρου μὲν ἐτι βαθεὸς παραγενέσθαι μὴ εὐρισκέναι δὲ τὸν νεκρὸν, ὡς ὁ Λουκᾶς λέγει.

30.

Ἦδουχίου Λεξικόν.

Ἄθως, ὁ ἐπὶ τοῦ Ἄθω τοῦ ὄρους ἰδρυμένος ἀνδριάς, ὁ Ζεὺς.

31.

Σχόλια εἰς Ὅμηρον.

Τροίας ἀλούσης Αἰνείας παραλαβὼν τὸν πατέρα ἔφυγε. Ναυαγίῳ δὲ περιπεσὼν περὶ τὸν Ἄθω, ἀνέει οὖν τῷ πατρί.

32.

Ἀπολλωνίου εἰς Φιλόστρατον.

Λέγονται δὲ καὶ τῷ Παγγαίῳ ἔνιοι χρῆσασθαι φροντιστηρίῳ καὶ ἕτεροι τῷ Ἄθω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ε. ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝ ΤΡΟΙΑΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ *

Τῆ ἐριτίμῳ συντάξει.

Καθὰ γαρετήρησα ἐκ τῶν φιλοφρόνως ἀποσταλέντων μοι φύλλων τῆς ἐριτίμου ὑμῶν ἐφημερίδος, ἀνεδημοσιεύσατε τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἄρθρον μου περὶ Τροίας μετὰ τῆς ὑποδείξεως ὅτι αἱ ὑποθέσεις τῶν κ.κ. Σλήμαν καὶ Δαῖρπφελδ ἀνετροπῆσαν ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐφετησίων ἀνασκαφῶν. Ἐκ τούτου ἀναγκάζομαι νὰ προδῶ εἰς παρατηρήσεις τινάς, τὰς ὁποίας θὰ θεωρήσῃτε ἴσως ὡς ἀξίας δημοσιεύσεως.

Κατὰ παράδοξον εἰρωνείαν τῆς τύχης συνέβη ὡστε ὁ καθηγητὴς Δαῖρπφελδ, ὅστις μετὰ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος προσεκάλεσε διὰ τε ἐπιστολῶν καὶ διὰ τοῦ τύπου πραγματογνώμονας εἰς τὰς νέας ταύτας ἀνασκαφάς, μετὰ τῆς ἐπαρκοῦς μάλιστα αἰτιολογίας «ὅτι πολλαὶ εἰσέτι διαδίδονται ἀνακριθεῖς γνώμαι περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν Ἰσαρλίκ ἐρειπίων», ν' ἀναγκασθῆ ἤδη νὰ παραιτηθῆ ὡς ἀνακριθῆ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην, ἣν φαντικῶς ἀπὸ τοῦ 1882 ὑπεστήριζεν.

Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ τρόπος, καθ' ὃν τοῦτο ἐγένετο. Ὁ τῆς σχέσεως τῶν πραγμάτων ἀδαῆς ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ . . . 1 διευθυντὴς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἰνστιτούτου νέον ἐπετέλεσε θρίαμβον· ὁ Δαῖρπφελδ σεμνύνεται δηλ. ἐπὶ τῷ ὅτι ἀνεκάλυψεν ἤδη δῆθεν τὰ ἐρείπια τῆς κυρίως ὀ-

*) Ἐπὶ τὸν τίτλον τοῦτον ἐδημοσίευσεν ἄρτι ὁ γνωστὸς ἀρχαιολόγος ταγματάρχης Μπαίττιχερ, ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐκδομένῳ γερμανικῷ Ὁθωμ. Ταχυδρόμῳ σκέψεις τινὰς ἀναφορικὰς πρὸς τὰς τελευταίας ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς διανενογηθείσας ἐν Τροίᾳ ἀνασκαφάς. Δημοσιεύσαντες ἐν ἡγουμένῳ φύλλῳ τὰ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας, ἐνδιαφέρουσαν ἡγουμένην τὴν παράθεσιν καὶ τῶν ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων παρατηρήσεων τοῦ ταγματάρχου Μπαίττιχερ, τοῦ καὶ ἄλλοτε ὡς γνωστὸν ἀμυρσοθητῆσαντος τὸ κῆρος τῶν γνωμῶν τοῦ ἀποθανόντος Σλήμαν.

1) Ἐπιθυμοῦντες νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν μόνον μέρος τῶν ἀντιρρήσεων τοῦ κ. Μπαίττιχερ, παρατρέχουμε τὰς περὶ τοῦ κ. Δαῖρπφελδ ἀτομικὰς γνώμας αὐτοῦ.

μηρικῆς Τροίας, οὐχὶ ὅμως ἐν τῷ δευτέρῳ στρώματι, ὃν τρόπον «κατ' ἀρχάς» εἶχε πιστεύσει . . . ἀλλ' ἐν τῷ ἔκτῳ. Ἡ Τροία λοιπὸν τοῦ Σλήμαν, ἥτις μετὰ μείζονος δικαίου θὰ ἐκαλεῖτο Τροία τοῦ Δαῖρπφελδ, διότι ἀπὸ τοῦ 1882 παρίστα τὰς τῷ ἀποθανόντι Σλήμαν ἐπιβληθείσας ἀπὸ τοῦ 1884 γνώμας τοῦ Δαῖρπφελδ, δὲν ὑφίσταται πλέον. Ταλαίπωρε Σλήμαν! «Οἱ θεοί», οὕς τοσάκις μετὰ πλήρους σοβαρότητος ἐπεκαλέσθης, δὲν ἔσωσαν αὐτὴν καὶ ἐτεκμηρίωσαν τὴν ἀρχαίαν ἔλλειψιν βασιμότητος παρ' αὐτοῖς. Καὶ αὐτὴ ἡ Παλλὰς Ἀθὴνη ἐγκατέλιπέ σε . . . Ὁ Δαῖρπφελδ — λέγουσιν αἱ ἐκθέσεις — ἀπεκάλυψε μέγαν ἀριθμὸν ἀντικειμένων, ἅτινα ἠδύνατο ν' ἀναχθῶσιν εἰς τὴν μυκηναίαν ἐποχὴν· ὡσαύτως ἀνεκάλυψε καὶ πολλὰ οἰκοδομήματα καὶ τμηματῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἥτις εἶναι διπλασία τῶν ἐρειπίων, ἅτινα ἐν τῷ δευτέρῳ στρώματι εὐρέθησαν· τὰ οἰκοδομήματα δὲν συνάπτονται ὡς τὰ ἐν Τίρυνθι, ἀλλ' εἰσὶ κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων· τὰ μεγάλα τείχη τῆς πόλεως ἔχουσι πάχος ἐξ ποδῶν (ἐξ ὀλοκλήρων ποδῶν!), τὰ δὲ τῆς Ἀκροπόλεως μάλιστα ἀπηρτίζοντο ἐκ γιγαντιαίων κανονικῶν τετμημένων τετραγώνων λίθων ἐκατὰδεκα ποδῶν πάχους.

Τί σημαίνει τοῦτο; ἐρωτᾷ ἐκπληκτικὸς ὁ ἀξιότιμος ἀναγνώστης, ὅστις κάλλιστα ἄλλως ἀναμνησθεῖται ὅτι τὰ στρώματα ἀριθμοῦσιν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω «πόλεις», ὅτι κατὰ συνέπειαν τὸ ἔκτον στρώμα εἶναι τοσάκις νεώτερον ἢ τὸ δεύτερον καὶ ὅτι ὁ Σλήμαν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιδείξῃται ἐξ ἐκείνης τῆς «λυδίας πόλεως» αὐτοῦ εἰ μὴ κεράμια (Töpferwaare), οὐχὶ δὲ τείχη φρουρίου ἢ τείχους οἰκῶν (ἴδε «Ἴλιος» Brockhaus, Δεψία 1881). Καὶ ἡ ἐκπληξις ἐπιτείνεται ὅταν ὁ ἀναγνώστης ἀναμνησθῆ ὅτι ἐκ τοῦ ἔκτου στρώματος τοῦ Ἰσαρλίκ, ὅπερ δὲ μέχρι τοῦ δευτέρου κατεβιάσθη, οὐδὲ μόριόν τι (kaum noch ein Atom) ἐπιφαίνεται. Ποῦ λοιπὸν ἐπὶ τέλους ὁ διδάκτωρ Δαῖρπφελδ ἀνεύρε τὴν Τροίαν; Παρὰ τῷ περιπύστῳ λόφῳ τῷ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου, ὅπου κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε ὑποθέσεις ἔκειτο τὸ νέον Ἴλιον. Μεθ' ὅλης τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐθαρεσίας, ἥτις διακρίνει τοὺς κυρίους Τρῶας, διακρίνουσιν αὐτόθι ἔκτον στρώμα . . . Ἡ τοιαύτη ἀναζητήσις τῆς Τροίας ἐξω τοῦ λόφου κέκμηται προεισαγωγικὸν ἱστορικόν, ἄγον ἡμᾶς εἰς Βερολίνον. Παρὰ τισὶ κύκλοις ὁ λόφος, κατόπιν τῶν αὐτόθι ὑπ' ἐμοῦ ὑποδείχθέντων, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ φαίνεται ὡς ἀκριβῆς. Κατὰ ἰανουάριον ἤδη τοῦ τρέχοντος ἔτους ὁ καθηγητὴς διδάκτωρ Μπρύνκερ (τοῦ Βερολίνου), ὅστις τῇ αἰτήσει τοῦ βασιλικοῦ πρωσικοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως παρέστη μετ' ἄλλου ὑπὸ τοῦ ἐθνολογικοῦ μουσείου γνώσεων ἀποσταλέντος βοηθοῦ (Directorial-Assistent) κατὰ τὰς ἐν τῷ θέρει διεξαχθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Δαῖρπφελδ ἀνασκαφάς, ἐξέφρασεν ἐν τῇ Βερολινεῖ Ἀνθρωπολογικῇ ἐταιρίᾳ τὰ ἐξῆς: «Ἐννοοῦσι νὰ ἀναζητήσῃσι τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πριάμου καθ' ὀλοκλήριαν ἐκτός τῆς ἀκροπόλεως, ἐν θέσει ἐν ἡ ἀπάντων ἐν τῷ ἐδάφει θεμέλιον τινα». Εἰς τὸ ἔργον λοιπὸν προέβησαν ἐπὶ τῇ βάσει ἐτοιμοῦ ἰδέας, εἰς τρόπον ὡστε καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἀνάλογον αὐτῇ. Πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν ὅμως τὰ κατ' αὐτὸ δέον νὰ μνημονευ-

θῆ ὅτι ἡ ὑπ' ἐμοῦ ἀείποτε διὰ τοῦ ὀνόματος «φαντασιώδης ἀποκίνημα» ἀποκλήθεισα καὶ ἐν τῷ πίνακι Η' (Plan VIII) τοῦ συγγράμματος Τροίας (Brockhaus, Δεψία 1884) προῶρος σημειωθείσα «Πόλις Τροία» (ἡ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ὑποτιθεμένην ἀκρόπολιν «κάτω πόλις» κληθείσα) ἐμεινεν ἀνεύρετος. Ἐκέκμητο ἄρα ἀκρόπολιν ἀνευ πόλεως, τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα, πρὸς τῇ τερατώδει ὑπάρξει τῆς «ἀκροπόλεως», ἔλυσε τὸ ζήτημα καὶ ἀνέτρεψε ὀλοκλήρον τὴν μέχρι τοῦδε θεωρίαν. (Πιθανὸν βραδύτερον νὰ ἐπιληθῶ ἰδιαιτέρων τινῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν). Διὰ τῆς ἀνατροπῆς τῆς ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ δεκαετίαν καταπολεμηθείσης θεωρίας, ἐδικαίωσάν με ὅλως παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν θέλησιν αὐτῶν καὶ χωρὶς ἅμα νὰ ἐκφράσωσι καὶ μίαν ἔτι λέξιν περὶ τούτου, ἐφόσον τοῦλάχιστον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαβεβαίωσίν μου ὅτι ἡ Τροία τῶν Σλήμαν-Δαῖρπφελδ δὲν εἶναι ἡ Τροία. Ἄν ἐν γένει θεωρῆται ἐπωφελὴς ἡ διασάφησις ἐπιστημονικῆς πλάνης, ἐγὼ πληρέστατα δεδικαιωμένος παρίσταμαι, διότι ἀνευ διαβημάτων ἐκ μέρους μου, ἀνευ τῶν ἀπαύστων ἐπιθέσεων μου, τὰς ὁποίας ὁ τοσοῦτον στενῶς μετὰ τῆς Τροίας τῶν Σλήμαν-Δαῖρπφελδ συνδεόμενος καθηγητὴς Βίρχωβ ἐτόλμησε «φροῦδους» ν' ἀποκαλέσῃ, ἡ περὶ τοῦ Ἰσαρλίκ πλάνη δὲν θὰ διπυκρινίζετο, ἢ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ στρώματι «ἀκροπόλις» θὰ ἔφερον εἰσέτι κύρος ἀκροπόλεως τῆς Τροίας. Τί δὲ ἤδη εἶναι τὸ δεύτερον τοῦτο στρώμα, ἂν μὴ ἦναι ἡ Τροία; Ὁ στρατηγὸς Σραϊδερ ἔγραφεν (ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ μηχανικοῦ, 1892): «Ἄν ἡ ἐν Ἰσαρλίκ «δευτέρα πόλις» μὴ ἀποτελῆ τὴν τῆς Τροίας ἀκρόπολιν, τότε τὸ πρᾶγμα θὰ εἶχε κάλλιον, διότι δὲν θὰ ἦτο πλέον ἀκρόπολις, ἀλλ' ἡ ἀνεκάλυψις τοῦ Μπαίττιχερ! Τότε δὲν θ' ἀπετέλει πλέον παράδειγμα διὰ πὸ λ λ ἄ πρόσ-ωπα γ ν ω σ τ ῆς κατηγορίας ἀρχαιολόγων, ἀλλὰ τὸ πρῶτον παράδειγμα νέας κατηγορίας, τὴν τὸ πρῶτον ἀνακαλυφθεῖσαν νεκρόπολιν, ἐν ἣ ἐκαίοντο οἱ νεκροὶ (Feuernekropole)!» Ἦδη οὐδεμία κατ' ἐμὲ ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ Βερολίνοιος ὁμᾶς δὲν θὰ κατορθώσῃ διαρκῶς νὰ συγκαλύψῃ καὶ τὴν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἀλήθειαν. Ὁ γάλλος σοφός, ὅστις τῷ 1889 μοι ἔγραφε: Μεγάλη ἡ ἀλήθεια καὶ ὑπερισχύει Vous pouvez attendre avec confiance le verdict de l'avenir (Δύνασθε μετ' ἐμπιστοσύνης ν' ἀναμένηται τὴν ἐτυμηγορίαν τοῦ μέλλοντος) ὀρθῶς καὶ ἐν τούτῳ ἐπροφῆτευσεν. Καὶ ἡ δὲ προβαίω εἰς σύντομον ἐπίκρισιν τῆς τελευταίας τρωϊκῆς μεταμορφώσεως τῆς «κυρίως» ὀμηρικῆς Τροίας, τῆς ὑπὸ τοῦ . . . καθηγητοῦ διδάκτορος Δαῖρπφελδ ἀνακαλυφθείσης. Τὰ κατὰ τὴν Τροίαν ταύτην δὲν ἔχουσι καλῶς, εἶναι δὲ καὶ ἀμφισβητήσιμα μάλιστα. Ἀπλῶς ἱστορικὰ τείχη, λείψανα τοῦ νέου Ἴλιου, ἀπὸ μακροῦ ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ ἀποδεδειγμένα, ἠρμυνεύθησαν ὡς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἴλιον ἢ τὴν Τροίαν ἀνήκοντα. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν νεωτάτην ἀνακάλυψιν! Θεμέλια τοῦ νέου Ἴλιου ἀναγνωρίζονται ἤδη ὡς θεμέλια τῆς Τροίας . . . Ἐγὼ τε καὶ ἄλλοι ἐξ ὄψεως γινώσκουμεν πολλὰ τῶν τειχῶν τούτων. Ὁ Σλήμαν εἶχεν ἀνακαλύψῃ τοιαῦτα κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου τῷ 1886, πολλὰ δὲ πολλῶ ἐνορι-

1) Κατὰ τοὺς νεωτέρους ὁ Ἄθως ἐπὶ 700 σταδίου ἕως Λήμνου σκιάζει.

τερον ἔτι, ὁ δὲ Δαϊρπφελδ τῷ 1881 ἔτι διέσκηξεν ἐν τῶν τειχῶν, ἅτινα ἤδη θεωροῦνται ὡς παριστῶντα τὴν ὀχύρωσιν τῆς πραγματικῆς ἀκροπόλεως τῆς Τροίας. Περὶ τούτων (τῶν καὶ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις συγγράμμασι τοῦ Σλήμαν μνημονευομένων «κολλοδιαίων θεμελιῶν ἐκ κανονικῶν τετραγωνικῶν τιτανολίθων») ἀναφέρεται ἐν σελ. 22 τοῦ πονήματος Troja ὅτι οἱ λίθοι τόσον ὀγκώδεις ἦσαν ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ μετακινήσῃ αὐτοὺς ἀλλ' ἠναγκάζετο νὰ καταθαύρῃ. Τὰ τείχη ταῦτα . . . ἐκτείνονται περὶ τὴν βᾶσιν τοῦ ἐκ φροκάλων λόφου (Schutthugel) Ἰσαρλικ καὶ εἶναι ἀναμφιβόλως (ὡς καὶ τὰ ἐν τῷ Index σ. 436 τοῦ πονήματος Troja σημειούμενα) οὐδὲν ἄλλο ἢ θεμελιώματα τοῦ ἱστορικοῦ ἀνδρήρου τοῦ ναοῦ (Tempellerasse), ὅπερ ἐπέστρεψε τὸν εἰς δέκα μέτρων ὕψος ἀνυψούμενον λόφον Ἰσαρλικ κατέφερε διάφορα ἰδρύματα ναῶν. ἂν δὲ τὰ θεμέλια ταῦτα συγκρατητικῶν τειχῶν (Futtermauer—Fundamente) χαρακτηρίζονται ὡς τείχη τῆς ὀμπρικῆς ἀκροπόλεως, τοῦτο ἀποτελεῖ ἐρμηνεῖαν, οὐ πολὺ σχεδὸν ἀπέχουσαν ἐκείνης, καθ' ἣν μεταγενέστερος τις Δαϊρπφελδ θὰ παρίστα τὰ θεμέλια τῶν συγκρατητικῶν τοίχων τῶν ἀνδρήρων τῶν ἡμετέρων ναῶν ἢ δόμων (Domterassen) τῶν ἐν Ἐρφοῦρτῃ π.χ. Κολωνία κλπ. ὡς τείχη ἀκροπόλεως. Ἄν λοιπὸν προδεκτικώτερον πῶς ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα ἢ νέα ἀκρόπολις διαφεύγει τῶν χειρῶν τῶν κυρίων τούτων. . . . Καὶ μέχρι τοῦδε μὲν ὑπῆρχεν ἀκρόπολις ἄνευ πόλεως, νῦν δὲ πόλις ἄνευ ἀκροπόλεως ἀναφαίνεται! Ἡ ἀπόπειρα δὲ τοῦ παραστῆσαι τὴν «πόλιν» ταύτην, τούτεστι τὰ μεμονωμένα τοῦ νέου Ἰλίου θεμέλια (ἅτινα οὐδέποτε ἠδύναμιν ν' ἀναγνωρίσω ὡς οἰκήματα, διότι ἡ πόλις Νέον Ἰλίον ἔκειτο κατὰ τὸν Στράβωνα ἐν τοῖς πρόποσι τοῦ ὕψωματος τούτου) ὡς τὴν ὀμπρικὴν Ἰλίον, ὡς τὴν Τροίαν, προκαλεῖ τὸ: Caveant consules!

Ἡ ὑποδοχὴ ἢς ἄλλως ἔτυχεν ἢ «κυρίως» Τροία εἶναι — ἵνα ἐκφρασθῶμεν ἐλαφρῶς — ψυχρά. . . . Σκέθητε εἰς ὅποσον ὀλεθρίαν θέσιν περιήχθησαν οἱ σοφοὶ διὰ τοῦ κ. Δαϊρπφελδ καὶ μετ' αὐτὸν διὰ τοῦ ἱατρικοῦ μυστικοσυμβούλου Βίρχωβ! Κατ' ἀρχὰς οἱ σοφοὶ ἐν γένει ἀπέρριψαν τὴν Τροίαν τοῦ Σλήμαν. Κατόπιν ὁ . . . κ. Γουλιέλμος Δαϊρπφελδ . . . κατήρτισε τὴν Τροίαν τοῦ 1882. Ὁ Βίρχωβ παρέσχε τότε τὴν ἐπιδοκιμασίαν αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐπῆλθεν ἡ μεγάλην μεταμόρφωσιν, ἀφοῦ ἤδη τῷ 1881 τῆς εἰσηγήσει τοῦ Βίρχωβ ἢ ἀποδοχῇ τοῦ ἐκ μέρους τοῦ Σλήμαν γενομένου δωρήματος «Συλλογῆς τρωϊκῶν ἀρχαιοτήτων» συνεστήθη τῇ Α. Μεγ. τῷ αὐτοκράτορι Γουλιέλμῳ τῷ Α' ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν καὶ συνεπείᾳ τῆς συστάσεως ταύτης ἐγένετο δεκτὸν τοῦτο ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος. Ἦδη τὸ Βερολίνον ἠδύνατο νὰ σεμνύνηται — ἔλεγον — ἐπὶ τῇ κατοχῇ τῶν θησαυρῶν ἐκείνων, οἵτινες διὰ τε τοὺς γέροντας καὶ τοὺς νέους καταγύζοντο ὑπὸ τῆς λάμπσεως τῆς ποιήσεως, ἢ δὲ εὐγνώμων πόλις τοῦ Βερολίνου παρετίθει τῷ «τὴν Τροίαν ἀνακαλύψαντι» λαμπρὸν πανηγυρικὸν δέπνον ἐν τῷ δημαρχεῖῳ, καταστήσασα αὐτὸν καὶ ἐπίτιμον πολίτην. Σύμπας ὁ κόσμος ἐξύμνει τὸν Σλήμαν ὡς ἀποκαλύψαντα τὴν Τροίαν, τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ἐπεχούσης πλέον κύρος

γεγονότος χάρις εἰς τὴν αὐθεντείαν τοῦ Βίρχωβ. Εἰς τὰ ἡμμάτια μου ἢ ἀνακάλυψις αὕτη ἐφαίνετο ὡς φοβερὰ ἀγυρτεία, τί ὅμως ἠδύναμιν ἐγώ, παρὰ τὴν πολλαπλὴν συμφωνίαν σπουδαίων ἀνδρῶν, κατὰ τοῦ Βίρχωβ! Δὲν ἐλαμβανόμην ὑπὸ σπουδαίων ἐποχῶν ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ἴσταντο μακρότερον τοῦ ζητήματος, παρηγκωνισμένοι καὶ καταπεπιεσμένοι ὑπὸ τῆς ὁμάδος τοῦ Βίρχωβ, ἥτις ὑπὸ σοβαρὰν ἐλάμβανε με ἐπὶ τὴν καὶ οἱ ἐπὶ τέλος τῷ 1889 ἦρα ἐπιτυχίαν τινὰ ἐν τῷ Παρισίανῳ Ἀνθρωπολογικῷ Συνεδρίῳ καὶ συνεπήγαγον νέαν διερεύνησιν τῆς τοποθεσίας καὶ νέας ἀνασκαφάς, τὸ πρῶγμα ἐθεωρήθη πάλιν ὡς παίγνιον. Ἐν ἀσυμβίβαστῳ ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τοῦ Ἰσαρλικ-Ἰλίου (Brockhaus, Λειψία 1890) ἀναφερόμενα γεγονότα οἱ κ.κ. Σλήμαν καὶ Δαϊρπφελδ ἐδύλωσαν ὅτι ὁ μολόγνησα ὅτι αἱ ὑπ' ἐμοῦ διατυπούμενα: «κατηγορηματικὴ εἰσὶν ὁλως ἀβάσιμοι, ὀρθὴ δὲ ἐν πᾶσιν αὐταῖς τοῖς σημείοις ἢ ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων γινόμενη ἐκθεσις τοῦ ζητήματος. Ἡ ἀριθύντως ἀναλήθη αὕτη δύλωσις ἀείποτε, ἐν διακρίσει ἀπὸ τοῦ πρωτοκόλλου καὶ κατὰ συνέπειαν ἥκιστα ἐξελέγξιμος, διεδόθη μυριάκις ἐν τῷ τύπῳ καὶ διὰ τῶν βιβλιοπωλῶν (ὡς ὑπὸ τοῦ Μπροκχάουζ), μετ' ἰδιαζούσης μάλιστα σαφηνείας ἐπαναλαμβάνουμένη ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκθέσει τῶν ὑπὸ τοῦ Σλήμαν γενομένων ἀνασκαφῶν (Brockhaus, Λειψία 1891). Ἄπ' ἐναντίας ἐγὼ ἤμην ἀπλῶς ἀνίσχυρος, δὲν ἠκούομην, δὲν ἀνεγινώσκοντο τὰ ὑπ' ἐμοῦ γραφόμενα, ὁ δὲ καθηγητὴς διδάκτωρ Δαϊρπφελδ ἠρκεῖτο ν' ἀπαντᾷ εἰς τὰς παρατηρήσεις μου ἐν τε τῷ «Ἰσαρλικ» (Βερολίνον, 1890) καὶ ἀλλαχοῦ διὰ σημειώσεως ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκθέσει τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Σλήμαν, καθ' ἣν ἀναξιοπρεπῆς ἑαυτῷ θεωρεῖ δημοσίᾳ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰ τελευταῖα ἐπαισχυντὰ δημοσιεύματα τοῦ λοχαγοῦ κ. Μπαίττιχερ. (Ἄλλὰ καὶ ἄλλως πῶς ἐπίσης δὲν ἀπῆντησεν). Ἡ ἐπιτυχία λοιπὸν ἔμεινε πάντοτε παρὰ τῆ ἀντιπάλῳ πλευρᾷ. Οὐδεὶς ἐπέιθετο ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου ὅτι ὁ Σλήμαν καὶ ὁ Δαϊρπφελδ ἐξακολουθητικῶς διέδιδον ἀνακριθείαν, ἐγὼ δὲ ἐθεωροῦμην ὡς ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὅστις ἐπεδοκίμασα τὴν ὅτι ἠδύνατο νὰ με καταθάψῃ. Ὁ γερμανικὸς τύπος μοὶ ἔκλεισε τὰς στήλας αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ὑπῆκουεν εἰς τὰ νύματα τοῦ Βίρχωβ. (Κατωτέρω ὁ λοχαγὸς Μπαίττιχερ ἐκτίθησι λεπτομερείας τοῦ τοιοῦτου ἀποκλεισμοῦ τοῦ γερμανικοῦ τύπου εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφόμενα, μεθ' ὃ ἐξακολουθεῖ ἔδε:)

Ταῦτα ἀναφέρω ἵνα καταδείξω τὰς δυσχερείας, ἃς ἐν παντὶ βήματι ὀφείλω νὰ καταπολεμήσω. Οἱ σοφοὶ τοσοῦτον ἀποφασιστικῶς τὸ πλεῖστον διετίθησαν ὑπὲρ τῆς τοῦ Σλήμαν, τούτεστι τῆς τοῦ Δαϊρπφελδ, Τροίας τοῦ 1882, ὥστε καὶ αὕτη ἢ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ μηχανικοῦ Σραϊδερ γενομένη ὑπόδειξις ὅτι ἀδύνατον εἶναι ἢ τοῦ Δαϊρπφελδ Τροία ν' ἀποτελῇ ὀχύρωμα ἢ ἀκρόπολιν (Πρῶτ. «Οὐσμ. Ταχυδρόμον» 1892 ἀρ. 94 καὶ 1893 ἀρ. 220), εἰς οὐδὲν ὀφείλιν, ἐμπειροπραγμῶν δὲ τις ἐν ἐπισήμῳ εὐρισκόμενος θέσει καὶ ἐγγράφῳ μάλιστα ἐκήρυξε τάδε: (Πρῶτ. Nord und Süd 1893, τόμ. 66, φυλλάδ. 196, σ. 67): «Πιστεύω ὅτι ἡ Τροία ἀκριβῶς διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ Σραϊδερ) γενομένης παρατηρήσεως, ἔτυ-

χε στερεῶς καὶ ἀμεταβλήτου θέσεως». Ὅποσον ὅμως θὰ ἐξεπλάγη ὁ κύριος ὅτε πρῶταν τινὰ, ἀφοῦ ὑπουργοὶ ἀπεσταλαμένοι παρέστησαν εἰς τὰς ἐν Ἰσαρλικ ἀνασκαφάς, ἢ ἀμετάθετος Τροία ἐξήφανίσθη ὡς ἐν καταποντισμῷ! Καὶ μετ' αὐτῆς συνεξηφανίσθη καὶ ἡ αἴγλη, ἢ τὰς ἐν τῷ βερολινεῖῳ μουσεῖῳ «τρωϊκᾶς» ἀρχαιότητας περιβάλλουσα, διότι αἱ ἀρχαιότητες αὗται ἀσυμβίβαστοι ἀποβαίνουσι πρὸς Τροίαν, ἐν τῷ ἔκτῳ ἀπαντῶσαν στρώματι! Πάντες δ' οἱ σοφοὶ, οἱ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Βίρχωβ καὶ τοῦ Δαϊρπφελδ ὀμνύοντες, ἐξετέθησαν δεινότερα! γενικὴ τρεῖται σιγή! Κύριος ἐξοχὸν κατέχων θέσιν καὶ λαμπρῶς ἐξωκειωμένος πρὸς τὸ ζήτημα, μοὶ γράφει ἀπὸ 13 αὐγούστου τὰ ἐξῆς: «Ἡ τελευταία μεταμόρφωσις, καθ' ἣν ἡ λυδία πόλις τοῦ Σλήμαν ἀποβαίνει ἤδη Τροία, δὲν διεγείρει τὴν ἰδιάζουσαν περιέργειάν μου. . . . Εἰς δὲ τῶν παρ' ἡμῖν διασημοτέρων ἀρχαίων καθηγητῶν πανεπιστημίου, ἀρχαιολόγος δ' ἐξ ἐπαγγέλματος, μοὶ γράφει ἀπὸ 8 αὐγούστου: «Ἡ ἐν Ἰσαρλικ Τροία ἀπώλετο διὰ τὸν κ. Σλήμαν, οὐδ' ἐπανακτηθήσεται διὰ νέων ἀνακαλύψεων τοῦ κ. Δαϊρπφελδ. Αἱ ἡμετέρας ἀποδείξεις ἐκ τῶν πρώτων ἐκθέσεων τοῦ Σλήμαν εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσαι, μεγάλως δὲ συννηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας θεωρίας».

Ἐν Πότοδαμ τῇ 18 αὐγούστου 1893.

ERNST BÖTTICHER.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ) Γ. Κ. Λαζαρίδης.

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡ' ἩΜΙΝ.

Ὁ ἐν Μπυλίνῃ κ. Ν. Παγανᾶς, ἀναγνούς τὴν διὰ τῆς «Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» δημοσιευθεῖσαν ἡμετέραν ἐπικρίσιν τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος πονήματός του, ὑπόπτεισε πάντως ὅτι ὁ γράψας τυγχάνει ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ Γ'. ἐργασθείσης μουσικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν οἰφθῆτινι συμφέροντι ἐθελοκακούντων εἰς τὴν ἀνάδειξιν πάσης ἄλλης ἐργασίας. Πρὸ παντὸς λοιπὸν βεβαιωθῆτω ὁ κ. Παγανᾶς ὅτι ὁ μεθ' οὗ εὐαρεστέται νὰ ἀνταλλάξῃ σκέψεις τινὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου μουσικοῦ ζητήματος, οὐ μόνον μέλος οἰαζομένου ἐπιτροπῆς οὐδέποτε ὑπῆρξεν, ἀλλὰ καὶ συμφέρον ἕλικόν οὐδὲν καὶ ὑπὸ τὴν μᾶλλον ἐμμεσον καὶ πλαγίαν ὑπόστασιν συνδέει αὐτὸν μετὰ τῆς μουσικῆς, τὴν ὁποίαν ἐξ ἔρωτος ἱεροῦ περιέπει τὸ γ' ἐπ' αὐτῷ, βδελυττόμενος τοὺς καπιλευτὰς καὶ τιμῶν τοὺς ἐργαζομένους ὀρθοφρόνως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὸ ἀγαθὸν πρὸς αὐτὴν. Οὕτω δὲ ἀππλλαγμῆς πάσης προκαταλήψεως εὐαρεστηθῆτω ν' ἀναγνῶ ἀπαξ ἔτι τὴν ἡμετέραν ἐπικρίσιν ὡς καὶ τὴν παρούσαν ἀναγκαίαν κριθεῖσαν ἀνταπάντησιν, ἵνα πεισθῇ ὅτι ἡ ὁδὸς ἢ ἄγνοια εἰς τὴν παλινὸρθωσιν τῆς ἐκπεσοῦσης ἡμετέρας μουσικῆς δὲν εἶναι ἢ διὰδοσις ἀφηρημένων ἰδεῶν, ἀλλ' ἢ προσαγωγὴ συγκεκριμένων πραγμάτων.

Τοῦτο εἶπομεν, τοῦτο καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν. Ἐπιθυμοῦμεν ὅτι ὁ κ. Παγανᾶς παρεννοήσας ἡμᾶς ζητεῖ νὰ ὑποδείξωμεν αὐτῷ τὰ τελειότερα τῶν ὑπαρχόντων θεωρητικῶν συγγραμμάτων. Ἐὰν εἶχομεν τὰ πράγματα σαφῆ καὶ ὀρισμένα ἐπὶ ἱστορικῶν ἀληθειῶν, εὐκόλος ἦτον ἡ θεωρία, ἥτις ἐν οὐδεμίᾳ τέχνῃ ἢ ἐπιστήμῃ, ὅσον ἡμεῖς οἶδαμεν, προηγῆθη τῆς πράξεως· ἀκριβῶς δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἢ μᾶλλον διὰ τὴν ὑπαρξιν παρ' ἡμῖν ἀμφιβόλων καὶ ἀμφισβητούμενων πραγμάτων κατέκλυσεν ἡμᾶς πλῆθὺς ἀκατάληπτων θεωριῶν καὶ σχολαστικῶν συζητήσεων. Παρακαλεῖται ὁ κ. Παγανᾶς νὰ λάβῃ ὑπὸ σημειῶσιν ἰδιαίτερον τὰς ἐξῆς ὀλίγας γραμμάς. Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν τε καὶ παρὰ τοῖς ξένοις οἱ τὴν ἱστορίαν ὡς ἄλλην λυδίαν λίθον ἐν χερσὶ κρατοῦντες καὶ οὐδὲν ἀκρίτως καὶ ἀβασανίστως ἀποδεχόμενοι τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν βίον τῶν ἐθνῶν. Οὗτοι λοιπὸν ἀμφισβητοῦντες καὶ τὴν ἡμετέραν μουσικὴν — τὴν ἐκκλησιαστικὴν λέγω διότι ἐν αὐτῇ ἀξιοῦμεν ὅτι διεσώθη ἢ ἡμετέρα κληρονομία, μὴ ἔχοντες ἄλλην νὰ ἐπιδείξωμεν — οἱ μὲν ἀποφαίνονται ταύτην ὅλως ξένην, μὴ ἔχουσαν σχεδὸν οὐχὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὴν βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν, οἱ δὲ μουσικῶν ἀπολέσασαν παντάπασι τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ τὴν ὑψὴν, ἔνεκα πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἱστορικῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ ἔνεκα τοῦ γραφικοῦ συστήματος, ὅπερ, λέγουσι, παρερμηνεύσεν ἢ ἄγνοια καὶ ἢ αὐτάρεσκος γνώμη τῶν κατὰ καιροὺς μουσικοδιδασκάλων. Τί πρὸς ταῦτα ἀπαντᾷ ὁ κ. Παγανᾶς ὡς γνώστης οὐχὶ τῆς θεωρίας, διότι οὐδαμῶς χωροῦσιν ἐνταῦθα αἱ κλίμακες καὶ τὰ ἐκτημῶρα ἢ τριτημῶρα τῶν τόνων, ἀλλὰ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τοῦ πράγματος αὐτῆς τῆς τέχνης; Ὅταν λοιπὸν ἡ βᾶσις οἰκοδομήματός τινος σαλεύεται, στηρίζεται καὶ ἀνίσταται τὸ οἰκοδόμημα διὰ τῶν περὶ ἀρχιτεκτονικῆς θεωριῶν; Ἐπιθυμοῦμεθα καιρῶς ὅτι καὶ τοὶ πολλοὶ καὶ θερμοὶ οἱ θιασῶται τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, ἢ τεχνικῆ ἀποψῆς τοῦ ζητήματος ἐξακολουθεῖ τιθεμένη ἐν δευτέρῳ μοίρῳ, ὁ δὲ κ. Παγανᾶς ἐκ περισσοῦ καὶ κατεργωνεύεται πᾶσαν ἐρευναν ἐν παπύροις καὶ μεμβράναις, ὑποτιθεὶς ὅτι ἡ παρ' αὐτοῦ βεβαίωσις τῶν 72 ἰχνητικῶν μοριῶν καὶ ἢ ἐπανόρθωσις ἐσφαλμένων δῆθεν μουσικῶν ὀρισμῶν εἰσι τὰ μόνα ζητούμενα διὰ τὴν ἀναβίωσιν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς· ἀλλὰ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ κ. Παγανᾶς εἰς ἀπόκρουσιν πάσης ἐνστάσεως κατὰ τῆς γνησιότητος καὶ ταυτότητος τῆς μουσικῆς ἡμῶν ἔχει τὸ σύνθετον πρόχειρον ἐπιχείρημα τὴν συνεχῆ παράδοσιν. Κατὰ πόσον τὸ ἐπιχείρημα εἶνε ἀσφαλὲς ἕκαστος ἐννοεῖ· ἔτι δὲ μᾶλλον ὅστις πολλὰ τῶν διὰ παραδόσεως περιωθέντων ἡμῖν ἐκκλησιαστικῶν μελῶν συνέπεσε ν' ἀκούσῃ εἰς διαφόρους πόλεις· διὰ τοῦτο περισπούδαστος τις γάλλος συγγραφεὺς, πραγματευόμενος περὶ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἀπεφήνατο σοφῶς ὅτι οὐδὲν ἐν τῇ μουσικῇ κινδυνωδέστερον τῆς παραδόσεως, ἥτις παραμορφοῖ καὶ καταστρέφει πλέον παντὸς ἄλλου ἐκεῖνο, οὐ τὴν τήρησιν ἀξιοῖ. Τὰ ἀνωτέρω γραφέντα καὶ συστηθέντα εἰς τὴν ἰδιαίτερον προσοχὴν καὶ σημειῶσιν τοῦ κ. Παγανᾶ εἰσι πορίσματα τῶν διατυπωθειῶν πολλάκις σκέψεων ὑπὸ

τῶν ενδιαφερομένων εἰς τὸ τῆς μουσικῆς ζήτημα καὶ ἀξιούντων νὰ διαφωτισθῶσι καὶ πεισθῶσιν ὑπὸ τῶν ὁπωσδήποτε ἀσχολουμένων εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Θεωροῦντες δὲ περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψωμεν πλείοτερον εἰς τὸ θέμα τοῦτο πεποιθήμεν ὅτι ἐγεγόμεθα καταληπτοὶ καθολοκληρίαν τῆ κ. Παγανῆ, παρακαλουμένῳ, ὁσάκις εὐαρεστεῖται, ν' ἀπαντᾷ πάντοτε εἰς τὰ κύρια καὶ οὐσιώδη σημεῖα, οὐχὶ δ' ὡς ἐπραξεν ἄρτι καταδραπανθεῖς τὸ πάντων ἐπουσιωδέστατον ἐν τῇ προλαβούσῃ ἡμῶν πραγματεία, εἰς ἐπανάληψιν ὁπλονότι τῆς περὶ τόνων καὶ τιμημάτων θεωρίας του, ἢν προκειμένου περὶ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐτάξαμεν ἐν τῇ σειρά τῶν τελευταίων ζητημάτων περὶ ὧν οὐδεὶς τό γε νῦν λόγος.

B.

Η ΑΥΤΟΛΑΛΟΣ ΛΥΡΑ.*

Καὶ οἶονεὶ ὑπὸ ἀκαριαίου παλμοῦ δονηθέν τὸ χρυσόχορδον ὄργανον ἐξέβαλε πρῶτον μακρὸν ἠδύπνοον στόνον ἐν εἴδει προνακρούσματος· εἶτα δ' ἤρξατο αὐτομάτως ψᾶλλον:

Χεῖρ ἦτις μ' ἐψαυες ἐν εὐφροσύνῃ,
ἦτις μ' ἐθώπενες μετὰ στοργῆς!
ἐπικατάρατος εἶθε νὰ γείνη
ὅστις σ' ἠφάνισεν ἀπὸ τῆς γῆς!

Χεῖρ ἦτις μ' ἐκρουες! ποῦ εἶσαι πλέον,
σὺ τῶν εὐλάλων μου χορδῶν ψυχῇ;
τώρα ὁ στόνος μου παλμώδης κλαίων
θρηῖνον αἰώνιον θά ἀντηχῇ. . .

. . . Ἀπὸ γῆν εὐκαρπον τῆς Ἰταλίας
ὅπου χλοάζουσαι γελοῦν ἀκταί,
ὑπὸ τὴν ἐκλαμψὴν φαιδρᾶς εὐδίας,
εἰς ναῦν Κορίνθιον ἐμβᾶς ποτέ.

*Ὅπου Περιάνδρος κλεινῶς ἀνάσσει
ὁ ψάλτης ἤρχετο πλήρης χαρᾶς . . .
δὲν τὸν ἐξώντωσαν ἐν τῇ θαλάσῃ
λυσσῶντα κύματα, λυσσῶν βορᾶς.

*Ἀλλὰ οἱ ναῦται του ληστοδιοῦντες
ὅσοι τὰ πλοῦτη του μὲ βλοσυρὰ
ὄμματα βλέποντες κ' ἐπιθυμοῦντες,
τὸν κατεπόντισαν εἰς τὰ νερά! . . .

Σύννοους ἐτόνισεν αὐτὸς ἀκόμην
εὐχὴν, ὡς κύκνειον, πρὸς τὸν Θεόν,
κ' ἢ βοστρυχώδης του ὠραία κόμην.
ἐκυματίζετο ὑπὸ πνοῶν.

*Ὅσαι ἠσπάζοντο αὐτὸν κ' ἐπέτῳ
ὡς, μὲ τὸν στόνον των τὸν ἐλαφρὸν
ἐκεῖνον, ἥλιον, ν' ἀπεχαιρέτων
νὰ δῶσθαι μέλλοντα εἰς τὸ νερόν.

Καὶ τὴν ἐσχάτην του ἀκτῖνα ρίπτων
κ' εἰς στήθος σφίγγων με ἐτι θερμόν,
καὶ πρὸς τὰ κύματα τὰ φρόδη κύπτων
τοιαῦτα μ' ἔλεξε μετὰ παλμῶν:

*) Ἰδε ἀριθ. 45, σελ. 887—889.

« Ἄγία λύρα μου! σὺ σύντροφός μου
ἥσο πιστότατος καὶ ἀληθῆς,
καὶ πάλιν σύντροφος, ἀπὸ τοῦ κόσμου
μαζὶ μου ψάλλουσα, φεῦ! θά χαθῆς.

Λύρα, τὸ κράτιστον δῶρον τῆς Μοίρας,
θεῶν τεχνουργήμα, ψάλτις θεῶν,
λύρα, δὲν σ' ἤφησα εἰς ψαύλων χεῖρας
νὰ σὲ μάνωσιν ἀπὸ ἰόν,

*Ἴὸν ὀυπαίνοντα πλουτῶν κλοπίμων
ὅσα αἱ χεῖρές των αἱ ἀσεβεῖς
ἐντὸς δωρεῦσαι τρωγλῶν ἐρήμων
κρατοῦσι θύματα φθορᾶς βωδῆς.

Κάλλιον, λύρα μου, κυμάτων θρηῖνος,
κάλλιον ἀσπλαγχνοὶ κλυδωνισμοί,
κάλλιον σύντροφος ἐπὶ ρηγμῖνος
παρὰ ἢ βέβηλος ἰοῦ ὄσμῃ! . . .

Καὶ ἂν, ὦ λύρα μου, κυμάτων ὄσμος
σ' ἐπικυλίσωσιν ἐπὶ αὐτῆς
ὅπου πυκνάζουσα ἢ χλόην θάλλει,
καὶ ἂν σὲ θάψωσιν ἐντὸς αὐτῆς,

*Ὅ τ' ἐκ τῆς κοίτης σου τῆς ἀθορύβου
σ' ἄρη θαυμάζουσα χεῖρ ἐν σιγῇ,
καὶ ἀπαστράπτουσα τοῦ θεοῦ φοῖβου
πέσθαι ἐπάνω σου μαρμαρυγῇ,

*ὦ! . . . τότε λάλησον, λάλησον ἐτι
τὴν κακουργίαν των τὴν βδελυκτὴν,
καὶ τὰ ἐρχόμενα ἄς μάθουν ἐτι
φεῦ! τοῦ Ἀρίονος τὴν τελευταίαν. . . »

Στιγμὴν ἐστῆγε με λάμπρον βλέμμα . . .
εἶτα ἐπίδρασεν εἰς τὰ νερά·
καὶ τὸ τῆς κόμης του δάφνινον στέμμα
αἰφνης πετάσασα μ' ἀδρά πτερά,

*Ἀλκυῶν πόντιος ταχὺ ἀρπάζει,
γοργῆ ὡς ἄνεμος τὸ πᾶν δονῶν,
διὰ τοῦ ράμφους τῆς ταναδιβάζει
κ' εἰς νέβη χάνεται τῶν οὐρανῶν . . .

*Ἀπαξ ἐπάφλασεν ἐτι τὸ κύμα
καὶ τὸν ἐνέκλεισε ῥέγγον βαθύ!
φεῦ, ἀπὸ τύπειρον ἐκεῖνο μνημα,
θεοί! οὐδέποτε θ' ἀναστῆθῃ; . .

Ναί! . . . καὶ ἡ λύρα του χίρα θά μένη·
αἱ αὖραι στένουσαι θά τὴν φιλοῦν,
κ' οἱ φλοῖσδοι τρέμοντες καὶ τεθλιμμένοι
παρὰ τὴν πάραλον θ' ἀντιλαλοῦν:

*Χεῖρ τοῦ Ἀρίονος ἀδαμαντίνη,
τὴν λύραν ψαύουσα μετὰ στοργῆς! . . .
ἐπικατάρατος εἶθε νὰ γείνη
ὅστις σ' ἠφάνισεν ἀπὸ τῆς γῆς! . . . »

Κι' ὁμοῦ ὁ στόνος μου παλμώδης κλαίων
θρηῖνον αἰώνιον θά ἀντηχῇ:
« χεῖρ τοῦ Ἀρίονος! ποῦ εἶσαι πλέον,
σὺ, τῶν εὐλάλων μου χορδῶν ψυχῇ; . . . »

*Ὅτε δ' ἡ ἐσχάτη τοῦ αὐτολάλου ὄργανου περιπα-
θῆς ἠχώ ἐσβέσθη, ἠδεία ὡς ὁ ἐκπνέων μύρμος των
ἀργυρῶν τῆς Κασταλίας ρεῖθρων, τότε οἱ γλυκυστο-
νοὶ τοῦ πελάγους φλοῖσδοι, ἠρέμα ἐπὶ τῶν βρυσσοει-

φῶν βράχων τοῦ Ἀκρίτα προσπίπτοντες, ἀπήχουν
αὐτὴν θρηνώδως καὶ εἰς τὰ ὄτα τοῦ χοροῦ, οὐ τὰ
πορρῶρα χεῖλη κοινὸν θλιβερῶς ἐκπλήξεως ἐπιφώνη-
μα ἐξέφυγεν, ἐφαίνετο συγκεχυμένως πως λαλῶν τὴν
λέξιν: « ἐπικατάρτος . . . » καὶ εἶτα: « Ἀρίων . . .
Ἀρίων . . . » τίς οἶδε τί προσεπάθει ν' ἀρθρώσῃ εἰς τὰ
ὄτα τοῦ παρθένου χοροῦ παλιρροῦν ἐπὶ τῶν παρᾶ-
λων πετρῶν τὸ κύμα! ἀλλ' ὁ βρυπνέων ἄηρ διέκο-
πε τὴν λαλίαν αὐτοῦ, ὡσεὶ προσπαθῶν ἵνα ἐπιβᾶλῃ
αὐτῷ ὅπως ἐχεμύθως τηρήσῃ τὸ μυστικόν, ὅπερ ἐν
τοῖς κόλποις αὐτοῦ συνεκράτει . . . Τίς ἢ σκιδῶδης
ἐκείνη πτερυγοφόρος μορφή, ἥτις γοργῶς αἰφνης ἀπὸ
τῆς πόρῳ τοῦ ὀμίλου πετρώδους ἄκρας, ἀφ' ἧς σιγη-
λὴ πρότερον ἠκροῶτο, ἀνίπταται αἰφνης ἐλαφρὰ καὶ
ἀεροδίνητος; Εἶναι ἢ Ἡχώ, ἢ ἐρημολάλος Ἡχώ ἀπὸ
τοῦ βᾶθους τοῦ δασυφύλλου ἄλσους ἐνθα νυκτός καὶ
ἡμέρας κρύπτεται, ὑπὸ τῆς μάγου ἀρμονίας τῶν αὐ-
τολάλων χορδῶν προσελευσθεῖσα, ἔσπευσεν ἤδη εἰς
τὴν ἀκτὴν· τανύουσα δ' αἰφνης τὰς ἀερώδεις, ἀλλὰ
πιηνοῦ παντός ταχυτέρας πτέρυγας αὐτῆς, ἀ-
πέρχεται μακρὰν πρὸς Ἄρκτον, πρὸς τὸ καλλιθέμε-
θλον ἄττυ τῆς Κορίνθου, ὅπως, προσπελάσασα τὸν χρυ-
σοῦν ὄρινον τοῦ σοφοῦ Περιάνδρου, ἀπηχῆσῃ πιστῶς
εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ τοὺς φθόγγους τοῦ παραδόξου
ὄργανου, τὴν τύχην τὴν πικρὰν καὶ ἀπροσδόκητον
τοῦ προσφιλοῦς αὐτῷ αἰοῖδου.

— Οἶμοι! κρᾶζουσιν ὁμοῦ Ζέφυροι, Νύμφαι καὶ
Τρίτωνες. εἶναι λοιπὸν αὐτῆ ἡ λύρα τοῦ Ἀρίονος,
τοῦ κλεινοῦ, ἀλλ' ἀτυχῶς αἰοῖδου Ἀρίονος, ὅστις πολ-
λάκις τὰς ἀκτὰς ἡμῶν παραπλεύσας λιγεῖς ὕμνους
ἡμῖν ἐτόνιζε; πῶς λοιπὸν ἐν τῷ πόντῳ ἀπολεσθέντα
ἡμεῖς αἱ πανδαεῖς ἄλλως τοῦ πόντου θεότητες οὔτε
εἶδομεν οὔτ' ἐνοήσαμεν; ἐπὶ σκοπῷ ἄρα ἀρῆκαν τὸν
προσφιλῆ ὕμνωδὸν ν' ἀπολεσθῇ κρύφα ἡμῶν οἱ θεοί;
. . . τίς ἤδη θά μέληται τὰ κἄλλη ἡμῶν ἐφεξῆς οὕτως
ἠδέως; οἶμοι, οἶμοι! . . .

Τότε ἡ πρώτη τῶν Νυμφῶν, ἡ εὐπρόσωπος Κυμα-
τολήγη, περιπαθῶς ἐν ταῖς ἀγκύλαις φέρουσα τὸ θεῖον
ὄργανον, ὅπερ πρώτη αὐτῆ ἀνεῖρεν, εἶπε τοιαῦτα μετὰ
θρηνώδους, ἀλλὰ γλυκεῖας φωνῆς:

— ὦ θεοί, μεγάλοι θεοί! τὸ χεῖλός μου τρέμει
καὶ ἡ χεῖρ ἡ τὸ ὄργανόν τοῦτο ὄργανον κρατοῦσα πα-
ραλύεται. . . οὕτω λοιπὸν πικρὸν τέρμα προωρίζετε
εἰς τὸν βίον ἐκεῖνον, ὅστις ὅλον αὐτὸν ἀφιέρωσεν ὑ-
μῖν καταστήσας δικαίῃ πρὸς ὑμᾶς ὕμνον; . . . πρὸς
τί λοιπὸν ὅτε ὁ τάλας ἐνθους γονυκλινῆς πρὸ τῶν
χρυσελεφαντίνων ἀγαλμάτων ὑμῶν διὰ πτερόσεσης
χειρὸς μεθυστικᾶς ἀρμονίας ἐπὶ τῶν ἱερῶν τούτων
χορδῶν ἐγέννη, καὶ μεθυσκόμενος, ἐξιστάμενος ἐν τῇ
ἰδίᾳ ὄδῃ, αὐτὰ τὰ χρυσελεφάντινα ὑμῶν ἀγάλματα
προσέβλεπεν εὐμενῶς, προσμειδιῶντα αὐτῷ, ὦ! πρὸς
τί ἐν τῇ εὐδαίμονι ἀλλὰ πλάνῳ ἐκείνῃ στιγμῇ δὲν
κατερρίπτετε ἀκαριαίως, ἀπροσδοκῆτως τὸν μαρμα-
ρογλυφον τοῦ ναοῦ θύλον ἐπὶ τῆς ταλαίνης κεφαλῆς
αὐτοῦ, τῆς καλλιστεφοῦς κεφαλῆς, ἧς τὰς δάφνας ὑ-
μεῖς αὐτοὶ τέως ζειδῶρῳ πνοῇ ἐρριπίζετε; ἐν τῇ ἀρρή-

τῷ ἐκείνῃ μέθῃ, ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκστάσει ὅτε ἐμπνευσίς
καὶ προσευχὴ δι' ἰδίων ἐκστάτη, ἀλλὰ καὶ ἠδελφωμένων
ἀλλήλαις θαυμασίων ἀρμονιῶν, ἐκ τοῦ χείλους αὐτοῦ
ἐκπηδῶσαι ἀγναί ὡς ἀκτίνες φωτός, αὐτὸ τὸ χεῖλος
αὐτοῦ πρῶτον ἐφίλουν καὶ αὐτὸν πρῶτον ἐβαυκαλί-
ζον, γλυκὺς θὰ ἐπῆρχετο αὐτῷ ὁ μοιραῖος καὶ ἀπρο-
σδόκητος θάνατος· ἐν ᾧ δὲ ὁ βραχίων αὐτοῦ ἐν ἀσυ-
ναισθήτῳ ἀγωνίᾳ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς αἰφνιδίας
ἐκθεμελιώσεως ἐκτεινόμενος, θὰ περιέπτυσσε μετ' αὐ-
τοῦ κατασυντριβομένην λίαν τῶν ἀγλαοσώμων Κα-
ρυατῖδων, αἰτίνες τῷ ὑμετέρῳ προστάγματι τὸν καλ-
λιμάρμαρον αὐτῶν φόρτον ἐπ' αὐτοῦ κατεκρήμνισαν,
ἢ ψυχὴ αὐτοῦ ἠδονικῶς ἀφιπταμένη θὰ ἐτύφα ἐτι
ἐν τῇ αὐτῇ ἀγίᾳ ἐκστάσει, ἐν τῇ αὐτῇ ὑψηλῇ καὶ
ἀκατανόητῳ χαρμονῇ. . . ὦ θεοὶ μεγάλοι καὶ δι-
καῖοι! σύγγνωτε ἂν παράπονον καθ' ὑμῶν ἐκφέρω·
ἀλλ' ἡ καρδία μου θλίβεται! φεῦ! ἤδη ἄδικον εὐρῶν
τόφον τὰ πολύρροθα κύματα τῆς Ἰταλικῆς θαλάσσης,
σαλᾶσεται ἀγρίως ἐν τῇ ἀπειροδαθεί πυθμένι αὐ-
τῶν, στυγεροὶ δὲ ἄνδρες ἐπιχαίροντες τῇ ἐαυτῶν κα-
κουργίᾳ, ἀποινεῖ τὰ ἀδέσποτα ἐκεῖνου πλοῦτη νέμον-
ται! . . . Ἀδελφοί! κλαύσωμεν τὸν Ἀρίονα!

Ὁ χαρίεις χορὸς κύκλῳ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς περὶ τὴν
προεξέχουσαν Κυματολήγην καθίσας, ἤρξατο θρηνῶν
μετ' ἐκείνης· καὶ τῶν μὲν καλλιθεφῶρων ποντιῶδων
κορῶν τὰ ἀργυρὰ δάκρυα δίκην στυλίων λίθων ταχὺ
ἐν τῷ βᾶθει τῆς θλάσσης κυλιόμενα, ροδόλευκα κογ-
χύλια ἀπλήστως καταπιόντα, ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῶν
ἀπεθησαύριζον ταῦτα, ἀγνὰ μάργα· οἱ δὲ Ζέφυροι
διὰ τῆς ἄκρας τῶν ἀεροειδῶν πτερυγῶν τὰ ἐαυτῶν
ἀπομάσσοντες ἀτημελῶς ἐπέρρανον αὐτὰ ἐν εἴδει
λαμπερῶν ψεκᾶδων δρόσου ἐπὶ τὰ ἀκταία ἀνθεμα·
οἱ δὲ Τρίτωνες συνάγοντες τὰ ἴδια δάκρυα ἐντὸς γλα-
φυρῶν κοραλλίνων δακρυδόχων ληκύθων, ἔσπενδον
αὐτὰ εὐλαβῶς ἐν τῷ πόντῳ, οὐ ἡ εὐρεῖα ἔκτασις ἐκρά-
τει ἐν τῷ ἀνεξερευνητῷ βᾶθει αὐτῆς τὸν δύσμοιρον
τῆς αὐτολάλου λύρας κτήτορα. Χιονόπτερος ἀλκυῶν
ἐγγὺς ἐπὶ βράχου καθεσθεῖσα, ἦνωσε πρὸς τὰ τοῦ χο-
ροῦ ἐλεγεία τὰ ἐαυτῆς μελᾶγγελα ἄσματα· ὅτε δ' ἡ
μελάνοπεπλος Νύξ ἐπιστάσα τέλος ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ
κατείδε τὴν ἐξόχως ὠραίαν ἀλλὰ θρηνώδη σκηνήν,
εἰς οἶκτον κινήθεισα, ἐστάλαξε καὶ αὐτῆ ἐπὶ τοῦ αἰ-
θέρος μυρία ἐπὶ μυρίων ἀστρώδη δάκρυα. Ἀλλ' ὅτε
καὶ πάλιν τὸ φωτόχρυσον ἄμμα τοῦ Φοῖβου, ὅπερ γορ-
γῶς τὸ ἄπειρον διανύει, ὑπερφάνως ἐπὶ τῶν αἰθέρων
προῦβλε, μία δὲ αὐτοῦ σπινθηροβόλος ἀκτὶς ἀπαντα
τὰ χύδην ἐσπαρμένα δάκρυα τῆς Νυκτός ἀπαλείψασα,
καὶ ἐκτοξευθεῖσα ἐπὶ τῶν σκοτιῶν ὀμμάτων αὐτῆς
τὰ μήπω ἀνεχόμενα τὸ φῶς, ἠνάγκασεν αὐτὴν, καμ-
μύουσα καὶ διὰ τῆς ἄκρας τοῦ πέπλου τὴν ὄψιν κρύ-
πτουσα ὁρμαίως ν' ἀπέλθῃ, ἢ κρινοστεφῆς Ἡῶς ἀπὸ
τῶν ἐφ' ὧν ἐπηρείδετο χρυσῶν νεφῶν, ἐπὶ τὴν κλαίου-
σαν ὀμήγηριν προκύπτουσα καὶ συμπαθῶς θεωμένη,
ἔρρανεν ἐπὶ τὰς ὠραίας ἐκεῖνας κεφαλὰς ἀφειδῶς τὰ
ρόδα τοῦ πέπλου αὐτῆς· Ἀλλ' αἱ νύμφαι, μακρὰν τοῦ
νὰ στέψωσιν ὡς συνήθως δι' αὐτῶν τὸ μέτωπον καὶ

τὴν κόμην, ἐπέριψαν αὐτὰ μελαγχόλως ἐν τῇ θαλάσῃ, φελλίζουσαι τὸ προσφιλὲς ὄνομα τοῦ Ἀρίωνος, ὡσεὶ δι' αὐτῶν ἐστεφάνουν τὸ ἀπέραντον μνήμα τοῦ ὠραίου δὲ προῦκυψε θέαμα... τίς εἶδε θαλερόν καὶ εὐχρουν ροδῶνα αἴφνης σποράδην ἐπὶ τῶν γλαυκῶν κυμάτων ἀνθήσαντα.

Τότε μία τῶν Ὀκεανίδων, ἡ γλαυκῶπις Κυμοθόη, διὰ τοῦ ροδοβαφοῦ πέπλου ἔσχατον δάκρυ ἀπομάσσουσα, τοιάδε ἔλεξεν:

— Ἀδελφοί! ἰδέα παρήγορος ὡς ἀκτίς φάρου αἴφνης ἐν μετοπωρινῇ ἀνατέλλουσα φωτίζει κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην τὸ πνεῦμά μου. ἄγωμεν ἐκεῖ, πόρρω τῆς τὴν εὐρείαν ταύτην ἔκτασιν περατούσης γραμμῆς τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὸν ἐπὶ γιγαντώδους βραχοδμήτου θρόνου ἐπικαθήμενον λευκοφρον ἀνακτα Ποσειδῶνα, μετὰ δέους δὲ προσπίπτουσαι αὐτῷ καὶ ἀσπαζόμεναι τὴν ἄκραν τῆς ἀδαμαντίνης αὐτοῦ τριαίνης, ἐκ τοῦ οἴκτου δὲ ἴμων θάρρος ἀντλοῦσαι, ἰκετεύσωμεν, ἐξορκίσωμεν αὐτὸν ὅπως ἐκ τοῦ βύθου τῆς πολυφλοίσβου θαλάσσης ζῶντα ἀναστήσῃ τὸν τάλανα αἰοιδόν, ὅστις οὕτω λιγέως ἡμᾶς ἐξύμνει... εἶναι θεός, καὶ θεὸς ἀναξ, πανίσχυρος· μὴ δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο;

— Οὐχί! ὑπέλαβεν ἑτέρα τις, ἡ μαργαρόδακρυς Γαλάτεια· ἡ ὄργῃ αὐτοῦ εἶναι φοβερά καὶ πείσμων ἔτι· τίς οἶδε μὴ αἴφνης χολοῦμενος, ὡς θράσος τὸ θάρρος ἡμῶν ὑπολημβάνων, αἰτουσῶν ἐκείνῳ αὐτὸν θάνατον ὄργῃς ἔνεκεν ἴσως ἐπέτρεψε, τίς οἶδε, λέγω, μὴ τὰς χιονώδεις ὄφρους συσπῶν καὶ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων ἀστραπὰς λαίλαπος ἐξεκοντίζων, λάθρους δὲ πνοὰς ἐπιχέων καὶ διὰ τοῦ πνοσθενοῦς αὐτοῦ τριβελοῦς σκήπτρου πατάσσων δὲν θὰ κατεκλυδώνιζεν αἴφνης τὸν εὐρὺν ὠκεανόν, τὰ δὲ μέχρι τοῦ αἰθέρος ἀγρίως ἐξεχειρόμενα τότε καὶ τὰ νέφη φιλοῦντα κύματα, οὔτε τῆς ἀδελφῆς Κυματὰλῆς τὸ μειδιάμα, ἀλλ' οὐδ' αὐτοῦ τοῦ κοσμοκράτορος Διὸς ἡ βροντοήχος ἐπιταγὴ θὰ ἐξήκει ἵνα ἐξηρεῖται; ἀπειθυνόμεθα κέλλιον, ἀδελφοί, πρὸς τὴν εὐπεπλον σύνθρονον αὐτοῦ Ἀμφιτρίτην· αὐτὴ, τρυφερά ὡς γυνή, ἰσχυρὰ δὲ παρ' αὐτῷ ὡς σύζυγος, δὲν θ' ἀπείστεργε βεβαίως πρὸς ἡμᾶς τὰς συγγενεῖς αὐτῇ παρθένους ἀρ' ὧν ἐκείνος ἀρελῶν αὐτὴν ἔστεψεν εὐτυχῇ τοῦ πόντου ἀνασσῶν, ἵνα καταπέσῃ αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν.

— Ἀλλ' ἂν οὗτος, εἶπε τότε αὐτῇ ἡ προεξάρχουσα τῆς ὀμηγύρεως ἀγλαόμορφος Κυματὰλῆ, ἂν οὗτος, ἰσχυρὸς καὶ ὀξύχολος, ἄμα δὲ καὶ πείσμων ἐν τῇ φοβερῇ αὐτοῦ ὄργῃ, ὡς πᾶν ὄρθως πρὸ μικροῦ ἔλεξας, αὐτοῦ τοῦ Διὸς θὰ ἐτόλμα νὰ ἀψηφῆσθαι τὸ βρυφῶνον πρόσταγμα, πῶς, ἀδελφῆ, θὰ ἐπήκουε, πῶς θὰ ἐταπεινῶν τὴν ἀδάμαστον ὄφρυν προσκλίνων πρὸς τὴν ἀσθενῆ φωνὴν τῆς τρυφερᾶς αὐτοῦ συνθρόνου ἐκλιπαρούσης αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν;...

— Πρὸς τοὺς ἄλλοις ὑπέλαβεν ἡ ἀρρόπλαστος Λοκμέδεια, ἡ βασιλὴς τοῦ ὠκεανοῦ ἐμφορεῖται οὐχὶ φιλικῶν αἰσθημάτων πρὸς τὴν ἀρχηγὸν τῆς ὀμηγύρεως ἡμῶν Κυματὰλῆ, ἥς τὸ κάλλος φθονεῖ· εἶδον αὐτὴν, ὅτε πρὸ δύο αὐγῶν ἡλίου τὴν χρυσοῦν μαργαρο-

στεφῆ αὐτῆς κόγχην ἠρέμα ἐπὶ τῶν γλαυκῶν ὑδάτων ἐπικυλιόντες ἐκόμισαν αὐτὴν, παιδιᾶς καὶ τέρψεως χάριν, παρ' ἡμῖν οἱ ἀδελφοὶ Τρίτωνες· ὑπόδρα τὴν Κυματὰλῆν θεωροῦσα, κρυφίως φράσεις φθονεροῦ παραπόνου ἄς τυχαίως ἤκουσα διὰ τῶν ροδίνων χειλέων, ὠχρῶντων πῶς ἐκ τῆς ἐνδυμύχου ταραχῆς ἐπιθύριζε.

Τότε ἡ θειομειδῆς Κυματὰλῆ, ἥτις τοῦτο πρὸ πολλοῦ αἰσθημένη, οὐχ ἤπτον ἐκ μετριοπροσύνης ἀπεισιώπα πρὸς τὰς ἀφρογενεῖς αὐτῆς ἀδελφᾶς, εἶπεν αὐταῖς:

— Ἰδοὺ τί πρακτέον· πᾶσαν παράκλησιν ἡμῶν δέον ν' ἀπειθύνωμεν οὐχὶ τῷ θελλοχαρεῖ ἀνακτι Ποσειδῶνι ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ πατρὶ ὑπερτάτῳ δεσπότη ἀθέρος καὶ γῆς, ἀέρων καὶ πόντου Διὶ· σοί, χιονόσφυρος Θεῖτι, ἥτις πολλάκις κατὰ τοὺς πολυτάραχους ἐκείνους χρόνους καθ' οὓς οἱ χαλκοκνήμιδες ἤρωες Ἀχαιοὶ περὶ τὸ Ἴλιον ἀμφεμάχοντο, τὰς υπερυψήλους τῶν αἰθέρων κρηπίδας ὑπερβάσα, ἀνῆλθες εἰς τὸ πύχχρυσον δῶμα τοῦ κοσμοκράτορος, σοὶ ἤδη ἀπόκειται ἡ τοῦ ἔργου τούτου ἐκπλήρωσις· σὺ ἀνερχομένη ἤδη καὶ πάλιν πρὸς αὐτόν, δύνασαι, ὡς εὐνοουμένη ὑπ' αὐτοῦ ἄλλως, ἵνα, δεξιῶς τὸν οἴκτον αὐτοῦ θίγῃς, ἐπιτύχῃς τοῦ παθουμένου.

Ἡ ἀργυρόπους Θεῖτις ἐστέναξεν ἀκούσασα τὸ παλθρῦλον ὄνομα τοῦ Ἰλίου, ὅπερ, ὡς φλογερός πυρρός ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῆς αἰφνιδίως ἀνατείλας, ἀνέλιξε πρὸ αὐτῆς κόσμον ὅλον θλιβερῶν ἀναμνήσεων....

— Ναί! ἀνέκραξε· θὰ ἀναθῶ παρὰ τῷ Διὶ, θὰ καθικετεύσω αὐτὸν τῶν θεῶν αὐτοῦ γονάτων ἀπτεμένη· ἀλλ' ἂν καὶ οὗτος, ἀκαμπτος μένων, μὴ παραδέξεται ὅπως ἐκ τοῦ κόλπου τῶν κυμάτων, ἐκ τῆς οὐχὶ γαληνίου ἀλλὰ θορυβώδους ἀπέραντου νεκρικῆς κοίτης αὐτοῦ ἀναστήσῃ ἡμῖν σῶν καὶ σφριγῶντα ὡς πρότερον τὸν πολυθρήνητον αἰοιδόν, ὦ! τότε, — καὶ τὸ ὄμμα αὐτῆς ἀγρίως πῶς ἐν τῇ ἡν ἐξέφραζε θλίψει ἀπήστραψε, — τιμωρησάτω καὶ τοὺς ἀσεβεῖς αὐτοῦργούς τοῦ στυγεροῦ ἐγκλήματος, ὅπερ ἀπέκριψε μὲν ἐν τῷ ζοφώδει στήθει αὐτοῦ ὁ βαθυρεῖτης ὠκεανός, αὐτόλαλοι ὅμως ὄργάνου χορδαὶ ἀπροσδοκῆτως πᾶν ἡμῖν ἀπεκάλυψαν!

Ἐπιπεσάτω λοιπὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀνηλεῆς καὶ πυρπόλος ὁ χρυσοπόρφυρος αὐτοῦ κεραυνός! δώτωσαν οἱ ἀπηνεῖς δράσται παραδειγματικὴν δίκην τῆς κακίας αὐτῶν!... μόνον ἄρα τὸ ἐμὸν πολυστένακτον τέκνον ἔδει πάντως ἵνα δῶ σκληρὰν δίκην τοῦ φόνου τοῦ θρασέος Ἴκτωρος, ἀνδρὸς ἐναντίου, ὃν οὐχὶ ἐν ἀνδρῶ ἐπιβουλή, ἀλλ' ἐν τῇ κρατερῇ ἀκμῇ τοῦ πολέμου, μαχητῆς μαχητὴν ἐφόνευσε;...

ΚΟΡΝΗΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΓΡΟΤΙΚΟΝ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ.

ΙΕ'

Μοιραῖος ἀποχωρισμός.

Τρεῖς παρήλθον ἔκτοτε μῆνες, οἵτινες εἰς τοὺς μεμνηστευμένους ἐφάνησαν ὡς τρεῖς ἡμέραι. Οὕτω ταχέως παρέρχεται ὁ χρόνος παρὰ τοῖς ἐν εὐτυχίᾳ ζῶσι.

Καὶ ὑπάρχει χρόνος θελξιδυμότερος δι' ἕκαστον θνητὸν παρὰ τὸν χρόνον τῆς μνηστείας! καὶ μάλιστα ὅταν ὁ μεμνηστευμένος ἦ φοιτητής. ὦ! ναί, ὁ χρόνος οὗτος εἶναι ἡ μόνη ἐποχὴ τῆς ἐπὶ γῆς σχετικῆς ὀλιβιότητος τοῦ θνητοῦ. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῶν ὀνειρῶν! Ὅτε ἡ λέξις ματαιότης δὲν κατανοεῖται, ὅτε πᾶσα θλίψις λησμονεῖται καὶ πᾶσα μέριμνα ἀποσοβεῖται, μειδιῶσαι δὲ ἐλπίδες περιίπτανται περὶ τὸ ἀμοιβαίως ἀγαπώμενον ζεῦγος, ὅτε τὰ στήθη προσκολλώμενα ἐπ' ἄλληλα καὶ αἱ καρδίαι πλησιάζουσαι ἀλλήλαις πᾶλλονταί καὶ διὰ τῶν πλμῶν συνδιαλέγονται μυστηριωδῶς!

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ὄντες δὲν εἶναι ἐντελῶς εὐτυχεῖς οἱ θνητοὶ καὶ προσδοκῶσι τὴν κορύφωσιν τῆς εὐτυχίας ἐν τῇ ἀλλήλων ἀπολαύσει κατὰ τὸν γάμον. Ἀλλ' ἡ πρώτη φεῦ! ἡμέρα τοῦ γάμου εἶναι καὶ ἡ ἐσχάτη τῆς ἰδανικῆς εὐτυχίας· ὅποτε ἡ πραγματικότης τῶν ὑλοχρησῶν τοῦτου κόσμου προσιζέεται πρὸ τῶν συζύγων ὑπὸ πᾶσαν τὴν ἀληθῆ αὐτῆς μορφήν, παύονται πλέον τὰ ὄνειρα, αἱ δὲ ἀνάγκαι τοῦ βίου βρῶσι πρὸς τὸν ἐπιχειροῦντα νὰ σταματήσῃ καὶ ἐνθυμηθῇ τὰς πρώτας τέρψεις: «Προχώρει! ἐκεῖνα διὰ σὲ παρήλθον, ἄλλοι ἤδη ἀπολαύουσι τῶν τέρψεων τῆς νεότητος! σὺ βιάζεαι πρὸς τὰ πρόσω, ἕως οὗ ἐπιστρέψῃς εἰς γῆν ἐξ ἧς ἐλήρθης!» Καὶ κλίνει πάλιν τὸν αὐχένα καὶ προχωρεῖ ὑπέικων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βίου τρυφῶν ἐπὶ ταῖς παρελθούσαις ἀναμνήσεσι καὶ ἐλπίζων· τί; οὐδ' αὐτὸς οἶδε τί.

Ὁ Σεπτέμβριος ἤδη εἶχε φθάσει καὶ τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον ἀνοίξαν καὶ πάλιν τὰς πύλας αὐτοῦ προσεδόκα τὴν προσέλευσιν τῶν φοιτητῶν.

Ὁ Ἀρίστων καταπνίγων τὴν λύπην του, ἀπεχωρίσθη τῆς φίλης αὐτοῦ, ἐν ᾧ δάκρυα ἀνέβλυζον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀμφοτέρων, ὑπισχνούντο ἵνα διὰ τῶν γραμμάτων καταστήσωσιν, ὡς οἶόν τε ἀνύσιμον τὴν στέρησιν ἀλλήλων. Τέλος ἀπεχωρίσθησαν, ἀνετίθει δ' ἕκαστος τὸν ἕτερον εἰς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν.

Ὁ περὶ πάντα ἀμφιβάλλον ἐκείνος φοιτητής, εὐθύς ὡς ἠράσθη, εἶχεν ἀνάγκην νὰ παραδέχεται τὴν ὑπαρξίν τῆς Πρόνοιαι, ὑπ' ἧς τὴν προστασίαν νὰ ἐμπιστεύεται τὸ ἀγαπητὸν ὄν, ὅπερ κατ' αὐτὸν ὑπερᾶνθρωπον ὄν ὑπὸ ὑπερανθρώπου δυνάμεως ἔδει νὰ προστατεύεται καὶ προφυλάσσεται.

Ἀπεχωρίσθησαν πλήρεις ἐλπίδων περὶ μέλλοντος ἀμείνονος. Ἡ δὲ νεανὶς ἐπανέλαθε πάλιν, τὰς πρώ-

*) Ἰδε ἀριθ. 45, σελ. 888—889.

τας αὐτῆς ἐξείας, τὰς ἐκδρομὰς εἰς τὸ δασύλλιον, τὰς μελέτας καὶ τοὺς ρεμβασμούς· ἀλλ' ἤδη ἀντικείμενον τῆς ρέμβης αὐτῆς ἦν ὁ μνηστήρ, τὸ ἀγαπώμενον ὄν. Ἡ ζωὴ τῆς φαντασίας παρίστη αὐτὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ὡς θησαυρὸν σπάνιον, ὃν αὐτῇ καὶ μόνῃ ἐπεφύλαττεν ὁ οὐρανός.

Ἡ φαντασία, ὡς γνωστὸν, καλλύνει καὶ ἐξαίρει τὰ ὄντα, ἀπερ ἡ ψυχὴ ἠγάπησεν ἐνδομύχως καὶ διετέθη αὐτοῖς εὐαρέστως. Μὴ ἀρκουμένη δὲ εἰς τὴν κατ' ὄναρ ἀναπαράστασιν αὐτῶν, ὅποταν ὑπνοῦντος τοῦ σώματος χειραφετῆται, σπεύδει εἰς εὐρεσιν τοῦ ποθουμένου καὶ ἀναστρέφεται μετ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ συστάδην, ἕως οὗ ζωηρὰ ἐντύπωσις ἐκ τῶν συμβεβηκότων τῆς ἀναστροφῆς ἐκείνης τῆς φανταστικῆς ἀφύπνιζει τὸν κοιμώμενον, καὶ τότε οὗτος πλήρης ἀπογοητεύσεως ἀναφωνεῖ. «Ἦτο ὄνειρον!»

Ὁνειρον! λεπτὰ τινὰ ἀθανασίας, ἃ ὁ ὕπνος κλέπτει παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ θανάτου, ὅπως ἴσως δεῖξῃ ἡμῖν τὸ ἀθάνατον τῆς ἡμετέρας ψυχῆς!

ΙΣΤ'.

Συνέχεια καὶ τέλος.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἡ Ἀναστασία ἔλαβεν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ μνηστήρος τῆς, ἐν ἧ' ἐκείνος περιέγραφε μετὰ χάριτος τὸ τερπνὸν αὐτοῦ ταξείδιον καὶ τὸν μονότονον φοιτητικὸν βίον. Κατέστρεψε δὲ τὴν ἐπιστολὴν διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἡ στέρησις σου, φιλότατη μοι προξενεῖ μοι ἀποστροφήν πρὸς πᾶσαν τέρψιν· διότι ὁ πρὸς σὲ ἔρωσ μου εἶναι ἀμετρος. Ὁ ἔρωσ λέγω, πόσον τὸ ἠδύπικρον αὐτὸ συναίσθημα κατακλύζει μου τὴν καρδίαν! τί ἄρα γὰρ εἶναι; Αἰσθάνομαι αὐτὸν ὅτι τοσοῦτον κατεκυριεύσέ με, ὥστε ἀδυνατῶ νὰ τὸν ὀρίσω. Λέγε μοι, τί εἶναι ἔρωσ;»

Οὕτως ἔγραψεν ὅπως τῇ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς φιλοσοφικὰς σκέψεις.

Ἡ δὲ κόρη ἀπήντα οὕτω πρὸς τὰ τελευταῖα ταῦτα:

«Τὸ συναίσθημα, ὅπερ ὡς λέγεις, πληροὶ σου τὴν καρδίαν ὑπὲρ ἐμοῦ, εἶναι ἀμοιβαῖον εἰς ἀμφοτέρους, εἶναι, ὡς λέγεις, ὁ ἔρωσ, ἦτοι δυνάμις ὑψίστη, αὐτὸς οὗτος ὁ Δημιουργὸς ἐν μιᾷ αὐτοῦ ἐκφάνσει· δυνάμις ἐνοῦσα ἠθικῶς δύο ὄντα οὕτως, ὥστε νὰ τείνωσι σφόδρα πρὸς ἀπόλαυσιν ἀλλήλων καὶ ἐν τῇ ἀπολαύσει νὰ ἀναπτύσσεται παρ' αὐτοῖς μείζων δίψα ἀπλῆτου ἐπιθυμίας, ἐγὼ τοῦλάχιστον τοιοῦτον ἐν ἐμοὶ τὸν ἔρωτα αἰσθάνομαι. Ἀπόρροιαί δὲ τοῦ ἀγνοῦ ἔρωτός εἰσιν ἡ πίστις, ἡ ἐλπίς, ἡ ἀγάπη· ἄρα εἶναι θεῖον τι ὁ ἔρωσ καὶ οὐράνιον, δηλαδή ἡ συνεκτικὴ καὶ δημιουργικὴ τοῦ ὄντος δυνάμις. Σύμφησις;

Ὁ νέος ἐπέστελλεν εἰς ἀπάντησιν.

«Σύμφημι, γλυκυτάτη μοι φίλη, σύμφημι, ἀθάνατε κόρη.

Ναί, εἶσαι ἀθάνατος. Βλέπω τοῦτο εἰς τὴν ἐκλαμψίν τοῦ πνεύματός σου. Ναί, αὐτὸ δὲν εἶναι τι πεπερασμένον. Δὲν εἶναι διάνοιά σου, ὅστις οὕτως ἀποφαινεται, ἀλλ' ἄλλη τις ὑψηλότερα δυνάμις

ένοικουσα ἐν σοί, τὸ πνεῦμά σου, ὅπερ ἐστὶν αἰώνιον ὡς καὶ αἱ ἀλήθειαι, ἃς διατυποῖ εἶναι αἰώνιαι.»¹

Τοιαῦτα διημεῖοντο μεταξὺ τῶν νεαρῶν μνηστήρων καὶ παρόμοια κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἀθήναις δικμονῆς τοῦ φοιτητοῦ.

ΜΕΝ. Π. ΦΙΛΑΝΘΙΑΗΣ.

(Ἐπεταί συνέχεια)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ.

Ἀκαδημία τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐν Παριδίῳ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς συνεδρίαν ὁ κ. Deloeh ἀποπερατεῖ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ «περὶ τῆς χρήσεως τῶν δακτυλιδίων ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ ταῖς πρώταις ἐκτοναετηρίσιν τοῦ μέσου αἰῶνος». Ἀναζητεῖ τοὺς τηρουμένους κανόνας ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν γυναικῶν. Ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἐπίσκοποι ἐλάμβανον κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν δακτυλίδιον χρυσοῦν, ὅπερ συγκατελέγετο ἐν τοῖς σημείοις τῆς ἐπισκοπῆς. Κατ' ἐξαιρέσιν, οἱ ἡγούμενοι (abbés) τῶν μεγάλων μοναστηρίων ἐλάμβανον ὡσαύτως τὸ δικαίωμα τοῦ φέρειν δακτύλιον. Τὰ κοράσια ἠκολούθουν τὰς διατάξεις καὶ ἕξεις τῶν πατέρων αὐτῶν, αἱ ὑπανδρὶ γυναῖκες τὰς τῶν συζύγων αὐτῶν. Ἄδεται ὡφελῶν νὰ τηρήσων ἕνα μόνον κανόνα περὶ τοῦ γαμηλίου δακτύλιου, ὅστις ἔδει νὰ ᾖ ἀργυρῶς, ἀλλὰ καὶ ὁ κανὼν οὗτος ἔχει ἐξαιρέσεις, διότι ἐν τοῖς μνημείοις τῆς γαλλο-φραγκικῆς ἐποχῆς εὑρηγνται πολλοὶ γαμηλίοι δακτύλιοι χρυσοῦ.

Κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἀρχαιότητα οὐκ ὑπῆρχε κανὼν περὶ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ δακτύλου, ἐφ' οὗ ἔδει νὰ τίθηται ὁ δακτύλιος. Ὅτε ὁμῶς ὁ δακτύλιος ἐγένετο ἀντικείμενον πολυτελείας, ἐφέρετο ἐπὶ τοῦ τετάρτου δακτύλου τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, πρὸς προφύλαξιν. Ἐπὶ τῆς κάτω αυτοκρατορίας, οἱ δακτύλιοι ἐφέροντο ἀδικήτως, ὡς ἐκρίνετο κάλλιον, ἐξαιρέσει τῶν ἐπισκοπικῶν δακτυλίων, οἵτινες ἐφέροντο ἐπὶ τοῦ τετάρτου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρὸς, καὶ τοῦ γαμηλίου δακτύλου, ὅστις ἐφέρετο ἐπὶ τοῦ τετάρτου δακτύλου τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς.

Ὁ πρόεδρος ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ Χαμδῆ-βέης, διευθυντῆς τοῦ αυτοκρατορικοῦ μουσείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρίσταται ἐν τῇ συνεδρίᾳ. Τῇ ἀρωγῇ αὐτοῦ, ἐπιπροστίθησιν ὁ πρόεδρος, ὁ κ. de Sarzeo ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Tello, αἵτινες παρέσχον τοσαύτας ἀνακαλύψεις ὑπὲρ τῆς ἀσσυριολογίας.

Ὁ Χαμδῆ-βέης εὐχαριστεῖ τὴν ἀκαδημίαν, ἐπιτρέψασθαι αὐτῷ νὰ μετασχη τῆς συνεδρίας. Λογίζεται δ' εὐτυχῆς, ἐπιλέγει, ἐπιλαμβανόμενος τῆς εὐκαιρίας ὅπως καταστήσῃ γνωστὰς τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τοῦ Σουλτάνου ὑπὲρ τῶν ξένων σοφῶν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ὅπως εὐμενοῦς ἀξιώνται ὑποδοχῆς ἐν Τουρκίᾳ οἱ φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ. — Τὸ κατοικήσιμον τῶν πέραν τῆς Γῆς κόσμων.

Ἐν προηγουμένῃ Ἐπιστημονικῇ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει,¹ τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως σπουδαιοτάτου ζητήματος τοῦ κατοικησίου τῶν πέραν τῆς ἡμετέρας Γῆς κόσμων, ἐπραγματεύθημεν τοῦτο ἐν ὀλίγοις καὶ διὰ γενικῶν γραμμῶν κατεδείξαμεν ὅτι ἐξ ὅλων τῶν μυριάδων τῶν ὁρατῶν ἡμῖν ἀστέρων μόνον οἱ πλανῆται, σώματα ψυχρὰ ἢδη καὶ ἑτερόφωτα, δυνατόν νὰ κατοικῶνται, ὅτι δέ, ὅπως κατηγορηματικώτερον ἀποφανθῶμεν περὶ τούτου, ἀνάγκη νὰ μελετήσωμεν τὸ ζήτημα τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς ἐν τῷ σύμπαντι καὶ νὰ ἐξετάσωμεν εἴτα μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς αὐστηρότητος κατὰ πόσον τὰς ἀναγκαίας ταύτας συνθήκας τῆς ζωῆς εκπληροῦσιν οἱ εἰς τὸ ἡμέτερον ἠλιακὸν σύστημα ἀνήκοντες πλανῆται. Τὴν μελέτην ταύτην ἀναλαμβάνομεν σήμερον, ὑπομνηστικόντες τοῖς ἡμέτεροις ἀναγνώσταις ὅτι καὶ κατὰ ταύτην πᾶσα παρ' ἡμῶν προσπάθεια καταβληθῆσεται, ὅπως μὴ τὸ ἐφ' ἡμῖν ὑπερβῶμεν τὸν κύκλον τῶν ἐντελῶς βεβαιωμένων ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης γεγονότων, καίτοι τοῦτο, ὡς ἐκ μακρᾶς γινώσκωμεν πείρας, καὶ διὰ λόγους εὐεξηγήτους, ἀναμφιδόλως καταστήσει τὴν ἡμέτεραν μελέτην ἥττον ἐπαγωγὸν καὶ μᾶλλον ξηρὸν καὶ οἰονεῖ ἑσθημένην τῆς θελγοῦσας αἰγλης, ἥτις φαινομενικῶς περιστέφει τὰς ἐπὶ φαντασιωδῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον βάσεων θεμελιωθείσας καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ὑπὸ διαφόρων ἡμετέρων τε καὶ ξένων δημοσιευθείσας καὶ ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως ἀμέμπτους ἰσως κρινομένας πραγματείας.

Τῆς μελέτης ταύτης καταρχόμενοι θεωροῦμεν ἀναγκαῖον ν' ἀναγράψωμεν καὶ σχολιάσωμεν τὴν εἰς τὰ στόματα πάντων φερομένην ἰδέαν ὅτι ἐκτὸς μὲν πάσης ἀμφιβολίας τὸ περιεχόν (le milieu) εἶνε ὁλοσχερῶς διάφορον παρὰ τοῖς διαφόροις κόσμοις τοῦ σύμπαντος, προκειμένου ὁμῶς περὶ τῆς ζωῆς παράλογον θὰ ἦτο νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῖς ἡμετέρους ὀφθαλμοῦς καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας σφαιρας τελευμένων, ὅτι δὲ ἡ ζωὴ προσαρμόζεται πρὸς τὰς μᾶλλον διαφόρους συνθήκας, καὶ κατὰ συνέπειαν ὅτι οὐδόλως ἡμῖν ἐπιτετραμμένον εἶνε νὰ εἰπωμεν κατηγορηματικῶς ὅτι ἡ ζωὴ ἐλλεῖπει ἀπὸ τῶν μακροσυσμῶν τοῦ σύμπαντος χωρῶν διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι τὸ περιεχόν ἢ αἱ συνθήκαι εἶνε ἐν ταύταις διάφοροι τῶν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γῆς.

Ἀναμφιδόλως, λέγει ὁ κ. Faye ἐν τῷ περισπουδαστῷ ἔργῳ αὐτοῦ *Sur l'origine du Monde*², εἰάν αἱ ἀκαυστοὶ σαλαμάνδραι ἐξῶν ἐντὸς διαπύρου περιέχοντες, εἰάν αἱ ἐν τῷ κενῷ ἰπτάμεναι χίμαιραι ἠδύναντο νὰ τρέφωσιν ἐν αὐτῷ ἐκ secundae intentiones, ὡς χαριέντως ἔλεγον κατὰ τὸν μεσαιῶνα, τὸ περὶ συνθηκῶν τῆς ζωῆς ἐν τῷ σύμπαντι κεφάλαιον, θὰ ἦτο ὁλοσχερῶς κεκλεισμένον.

Ἄλλ' οἱ Φυσιολόγοι ἄλλην περὶ τούτου ἔχουσι

1) Βλέπε ἀριθμ. 43, ἐν σελ. 853 — 54.

2) Ἐν σελ. 297 καὶ ἐφεξῆς.

γνώμην τρέφουσι τὴν ἐλπίδα νὰ ἐρμηνεύσωσι τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς διὰ τῶν συνήθων νόμων τῆς Μηχανικῆς, τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας, καὶ, ἐπειδὴ οἱ νόμοι οὗτοι δὲν ἀνήκουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἡμετέραν Γῆν, ἐπειδὴ προσαρμόζονται εἰς ὁλόκληρον τὸ σύμπαν, αὐτὸ τοῦτο δέον νὰ συμβαίη καὶ εἰς τὰς ἐκ τούτων ἀπαρρούσας γενικὰς περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ζῶντων ὄντων συνθήκας, αἵτινες τοσούτω μᾶλλον στενόχωροι εἶνε, ὅσῳ πρόκειται περὶ ζῶν εἰς μᾶλλον ἀνωτέραν ἀνηκόντων τάξιν.

Υπάρχουσι συνθηκῆαι διαφόρων κατηγοριῶν, ἀστρονομικαί, μηχανικαί, γεωλογικαί, φυσικαί καὶ χημικαί. Ἡ πρώτη τούτων ἀναφέρεται εἰς τὴν θερμοκρασίαν.

Τὸ σύμπαν παρουσιάζει ἡμῖν πάσας τὰς νοητὰς θερμοκρασίας, ἀπὸ τοῦ ἀπολύτου ψύχους τῶν — 273⁰, πρὸς ὃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον προσεγγίζουσιν οἱ φυσικοὶ ἡμῶν κατὰ τὰ ἐκπληκτικὰ αὐτῶν πειράματα, μέχρι τῶν κατάπληξιν προκαλουσῶν θερμοκρασιῶν τῶν ἑκατομμυρίων τῶν βαθμῶν, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῶν μικροτέρων ἠλίων. Ἐν τῇ ἀπεράντῳ ταύτῃ θερμομετρικῇ κλίμακι περικλείονται ἅπαντα τὰ μηχανικὰ καὶ φυσικὰ φαινόμενα. Αἱ χημικαὶ δράσεις κατέχουσιν ἐν ταύτῃ στενήν τινα θέσιν· πέραν χιλιάδων τινῶν βαθμῶν θερμοκρασίας αἱ συγγένειαι ἀφανίζονται, τὰ σώματα δὲ εἶνε ἀνηγμένα εἰς τὰ ἔσχατα αὐτῶν στοιχεῖα.¹ Ἄλλ' ἡ ζωὴ κατέχει ἐν αὐτῇ θέσιν πολλῶν μᾶλλον περιορισμένην: ἐν τῇ ἀπειρῷ ταύτῃ θερμομετρικῇ κλίμακι, ἐν ᾗ εἶνε ἐγγεγραμμένα ἅπαντα τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως, ἡ ζωὴ δὲν βαίνει πέραν τῶν θερμομετρικῶν ὁρίων 0⁰ καὶ 50⁰. Ὑπὸ τὸ μηδέν, τὰ σπέρματα δὲν ἀναπτύσσονται πλέον, εἶνε πεπνηγῶτα. Ἄνω τῶν 60⁰, ἐπίσης δὲν ἀναπτύσσονται, εἶνε κεκαυμένα. Τὰ ὅρια ταῦτα ἐκτείνονται κατὰ τι πλέον εἰς τὰ μικροσκοπικὰ ὄντα, τοῦναντίον δὲ ἐπὶ μᾶλλον προσεγγίζουσιν ἄλληλα εἰάν πρόκειται περὶ ὄντων εἰς ἀνωτέραν ἀνηκόντων τάξιν.

Οὕτως ἡ ζωὴ, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Faye, ἀνάγκην ἔχει εἶδους τινὸς πυριατηρίου διατηρουμένου εἰς θερμοκρασίαν σχεδὸν σταθεράν. Δὲν ὑψίσταται ἐν τοῖς κόσμοις τοῦ σύμπαντος ἢ μόνον ἐκεῖ, ἐνθα τὸ πυριατήριον τοῦ εἶδους τούτου εὐρίσκεται ὑπάρχον, ἦτοι ἐνθα ὑψίσταται περιέχον ἀμύδιον, ἠπίως καὶ σταθερῶς θερμαινόμενον ὑπὸ πηγῆς θερμότητος δυναμένης νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἄλλ' ἡ θερμότης δὲν ἀρκεῖ: ἡ ζωὴ ἀνάγκην ἔχει φωτὸς καὶ δέον τὸ φῶς τοῦτο νὰ εἶνε ἐν πλήρει ἀκτινοβολίᾳ, ἦτοι νὰ προέρχεται ἐκ πηγῆς εἰς ὑψηλὴν εὐρισκομένης θερμοκρασίας. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀδύνατον εἶνε νὰ φαντασθῇ τις ἐτέραν

1) Αὐτὸ τοῦτο δυνάμει νὰ εἰπωμεν σήμερον ἀναφορικῶς πρὸς τὴν εἰς λίαν χαμηλὰς θερμοκρασίας ἐξαφάνισιν πάσης χημικῆς δράσεως. Τῷ ὄντι, ὡς καὶ ἐγγράως κατεστήσαμεν γνωστὸν τοῖς ἡμέτεροις ἀναγνώσταις (Βλέπε Ἐβδου. Ἐπιθεωρ. ἀριθμ. 5, ἐν σελ. 95, στήλῃ, 2α), κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Raoul Pictet γινόμενα πειράματα, πέραν τῆς θερμοκρασίας τῶν — 150⁰ οὐδεμία χημικὴ ἀντίδρασις λαμβάνει χώραν· εἰάν ἐν παραδείγματι, ὑπὸ τοιαύτην θερμοκρασίαν, τεθῶσιν εἰς ἐπαφὴν θεικὴν ὀξυ καὶ κάλι, ἢ μεταξὺ αὐτῶν ἔνωσις δὲν γίνεται· προστιθεμένου δὲ βιμματος ἠλιοτροπίου, τοῦτο διατηρεῖ τὴν κυανὸν αὐτοῦ χροματισμόν.

λίαν τοῦ προκειμένου ζητήματος πλὴν τῆς ἐπομένης: τὸ πυριατήριον δέον νὰ εἶνε σφαῖρα ἐδεδωμένη, προασπιζομένη ὑπὸ εὐρείας ἀτμοσφαιρας, κειμένη δὲ εἰς ἀρμοδίαν ἀπὸ τινος ἠλίου ἀπόστασιν, ἠλίου ἢ γεννωμένου ἢ καὶ ἐν πλήρει ἀναπτύξει εὐρισκομένου.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐξεταζομένου τοῦ ζητήματος εὐχερῶς εὐρίσκειται ὅτι ἐξ ὅλων τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν κόσμων, οἵτινες κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ κ. Faye ἐσχηματίσθησαν διὰ συμπήξεως ἐκάστου τμήματος τοῦ ἀρχικοῦ χάους ἕνεκα τῶν διαφόρων συνθηκῶν ὑφ' ἃς ἔλαβε γένεσιν ἕκαστος τῶν κόσμων τούτων,¹ ἦτοι ἐκ τῶν ἀποτελεσθέντων ἐξ ἐνὸς μεμωμένου ἀστέρος ἄνευ πλανήτου περιφερομένου περὶ αὐτόν, ἐκ τῶν σχηματισθέντων ἐκ κεντρικοῦ ἀστέρος περιβαλλομένου ὑπὸ μικροτάτων σωμάτων φερομένων κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ὡς οἱ ἡμέτεροι κομῆται, ἐκ τῶν ἀποτελεσθέντων ἐξ ἀστέρων διπλῶν ἢ τριπλῶν κινουμένων ἐκκέντρως, καὶ τέλος ἐκ τῶν καταληξάντων εἰς τὴν εἰδικωτέραν μορφήν ἀστέρος περιβαλλομένου ὑπὸ πλανητῶν κινουμένων ἐν τροχιαῖς σχεδὸν κυκλικαῖς, μόνον παρὰ τοῖς τελευταίοις ἡ ζωὴ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐμφανισθῇ καὶ εὐρέως ν' ἀναπτυχθῇ, καὶ τοῦτο οὐκ ἐπὶ πάντων, ἀλλ' ἐπὶ τινῶν μόνον τῶν σφαιρῶν τούτων· διότι οὐκ ἅπαντες οἱ πλανῆται τοῦ αὐτοῦ συστήματος ἐκπληροῦσιν ἀναγκαίως τὰς λοιπὰς ἐπίσης ἀναγκαίας συνθήκας, ἃς συντόμως ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ ἐξετάσωμεν.

Καὶ πρῶτον ἐν τῇ πληθούτῳ τῶν σωμάτων τῶν ἀποτελούντων ἕκαστον τῶν τῆς τελευταίας ταύτης μορφώσεως κόσμων δέον νὰ χωρίσωμεν ἅπαντα τὰ ἐκκέντρον τροχιάς σώματα, οἷον τοὺς ἡμετέρους κομήτας, ἐφ' ὧν οὐδὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ζωὴ ὄν, καὶ νὰ περιορίσωμεν ἐπομένως τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀστρονομικῶν συνθηκῶν, ἃς δέον νὰ ἐκπληροῦσθαι σχεδὸν κυκλικὴν ἔχουσα τὴν τροχίαν.

Ἐπειδὴ ἡ σφαῖρα αὕτη θὰ στρέφεται ἀναγκαίως περὶ ἑαυτήν, ὁ ἄξων αὐτῆς δέον νὰ μὴ συμπίπτῃ μετὰ τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχιάς αὐτῆς, διότι ἄλλως τὰ δύο τοῦ πλανήτου ἡμισφαίρια διαδοχικῶς θὰ ἐλάμβανον τὴν θέσιν τῶν πολικῶν χωρῶν. Τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὸν πλανήτην Οὐρανόν, οἵτινος οἱ δύο πόλοι ἔχουσι κατὰ διαδοχὴν νύκτας 43 ὅλων ἡμετέρων ἐτῶν. Ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου αὐτὸς οὗτος ὁ ἰσημερινὸς ἀποβαίνει δις καθ' ἑκάστην περὶ τὸν ἠλίον περιφορὰν πολικὸς κύκλος. Ἀδύνατον νὰ ὑπάρξωσιν ὄντα δυνάμενα ν' ἀντιστῶσιν εἰς παρομοίαν κυμάνσεις τῆς θερμοκρασίας.

Ἀπὸ μηχανικῆς δὲ ἀπόψεως ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα εὐρίσκομεν ὅτι ἡ περὶ τὸν ἄξονα στροφὴ δέον νὰ μὴ εἶνε λίαν ταχεῖα. Οὕτως, ὡς γνωστὸν, εἰάν 17πλασίως ταχύτερον ἐστρέφετο περὶ ἑαυτήν ἢ ἡμετέρα Γῆ, ἡ βαρῆτης ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ αὐτῆς θὰ ἐμυδενίζετο ὑπὸ τῆς φυγοκέντρον δυνάμεως. Ἐπίσης ἀπαιτεῖται ἐπαρκῆς τις μᾶζα, προφανῶς δὲ ἅπαντες οἱ μεταξὺ Ἀρεως καὶ Διὸς περιφερόμενοι ὑπερτριακόσιοι μικροὶ πλανῆται, ὧν ἡ μᾶζα εἶνε τοσούτω μικρά, ὥστε λίθος ὀριπτόμενος ὑπὸ παιδίου θὰ ἀπέβαινε δορυφόρος αὐτῶν, εἶνε ὅλως πρὸς ζωὴν ἀκατάλληλοι.

1) Αὐτόθι, κεφάλαιον XIV.

Εἰς ταύτας δέον νὰ προσθέσωμεν τὰς ἀναγκαίας γεωλογικὰς συνθήκας. Δέον ἢ μέση τοῦ πλανήτου πυκνότης νὰ εἶνε ἀνωτέρα τῆς τοῦ ὕδατος, διότι ἄλλως θὰ ἔλειπεν ἡ εὐστάθεια τῶν θαλασσῶν, ἢ κίνησις αὐτῶν δὲν θὰ περιοριζέτο εἰς ἀπλᾶς κυμάνσεις περιοριζομένης ἐντὸς στενῶν ὁρίων, ἀλλ' ὡς ἀπέδειξεν ὁ Laplace, οὐδὲν θὰ ἔθετε πλέον φραγμὸν εἰς τὴν μανίαν τῶν κυμάτων. Τοῦτο συμβαίνει εἰς τὸν πλανήτην Κρόνον. Ἐπίσης δέον ἵνα ὁ στερεὸς τοῦ πλανήτου ἐπιπαγὸς ἔχη τὴν ἀπαιτουμένην στερεότητα. Ἡ μέση πυκνότης τοῦ πλανήτου Διὸς μόλις εἶνε ἀνωτέρα τῆς τοῦ ὕδατος, ἐὰν δὲ κρίνη τις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τοὺς πόλους πίεσεως αὐτοῦ, ἢ πυκνότης τῆς ἐπιφανείας εὐρίσκειται οὕσα πολλῶ μικροτέρα ἐκείνης. Ἄλλ' ἐκ τῶν σωμάτων τῶν ἀποτελούντων τὸ ὑλικὸν τοῦ σύμπαντος, καὶ ταῦτα δὲ εἶνε γνωστὰ ἡμῖν σήμερον, οὐδὲν δύναται νὰ σχηματίσῃ ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους ἔδαφος στερεόν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ ἀστρονόμοι τεινοῦσι νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι ὁ πλανήτης οὗτος εὐρίσκειται ἐν μέρει εἰς ῥευστὴν κατάστασιν, οὕτω δὲ ἐξηγοῦνται διάφορα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τούτου παρατηρούμενα φαινόμενα.

Ἰδοῦ τέλος, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Faye, γεωλογικὴ συνθήκην, εἰς ἣν δὲν ἀπεδόθη ἢ ἀπαιτουμένη προσοχή. Τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐπιπάγου οἰαδῆτινος ἀρχικῶς ῥευστῆς σφαίρας διέπει μηχανικὸς τις νόμος ἰσχύων ἄνευ ἐξαιρέσεως. Κατ' αὐτόν, ἢ διαδοχὴ τῶν καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν αὐτῶν γενικῶς ὁμοιομερῶν στρωμάτων τελεῖται κατὰ τὴν τάξιν τῆς πυκνότητος τῶν συνιστάτων ταῦτα ὑλικῶν, ἐπομένως τὸ σχηματίζον τὸν πρῶτον ἐπίπαγον κατ' ἐπιπολίην στρώμα θὰ παρουσιάσῃ ὁμοιομερείαν δεδλωμένην, ἢ ὄντως ἀνευρίσκομεν εἰς τὰ ἀρχικὰ στρώματα τοῦ γνευσίου καὶ τοῦ γρανίτου, οἵτινες ἀπετέλεσαν τὸ πρῶτον στερεὸν τῆς Γῆς περιβλήμα. Λοιπὸν ἐν ταύτῃ κατάστασει πραγμάτων, ἢ πρῶτη αὕτη ἐπιφάνεια δὲν θὰ παρουσίαζε τὴν ποικιλίαν τῶν ὑλικῶν, τὴν τοσοῦτον πρὸς τὴν ζωὴν ἀναγκαίαν. Οὕτως, ἐν παραδείγματι, θὰ ἔλειπεν ἐκ ταύτης ἢ τοσοῦτον δράσασα κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ζῶν ἀσβεστός. Πρὸς τοῦτο ἐγένετο ἀνάγκη ἵνα λάβωσιν χώραν αἱ ἰδιαιτέρας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου γεωλογικαὶ ἀνατροπαί, αἵτινες νὰ ἐξαγάγωσιν ἐκ τοῦ βάθους καὶ νὰ φέρωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὰ ἀσβεστό-δη ὑλικά, νὰ τελεσθῶσιν ἐπ' αὐτῶν αἱ χημικαὶ δράσεις, καὶ νὰ τεθῇ ἐν τέλει εἰς κυκλοφορίαν ἢ ἀσβεστός ἐν κατάστασει ἀνθρακικῆς. Ἀλλὰ τὰ γεωλογικὰ ταῦτα φαινόμενα δὲν λαμβάνουσι χώραν κανονικῶς ἢ μόνον ἐπὶ σφαιρῶν κεκαλυμμένων ἐν μέρει ὑπὸ θαλασσῶν, δυνατόν δὲ νὰ μὴ παραχθῶσιν ταῦτα πανταχοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, παραδειγμα δὲ τούτου εἶνε ἡ Σελήνη, ἢ ἐπιφάνεια ἐμορφώθη κατὰ τρόπον ὅλως διάφορον. Ἐπίσης εἰς γεωλογικὰ συμβεβηκότα δέον ν' ἀποδοθῇ ἢ ἐμφάνισις τῶν πολυαριθμῶν ἀναγκαίων πρὸς ζωὴν τῶν ἀνωτέρων ὄντων χημικῶν στοιχείων, οἷα ὁ σίδηρος, ὁ φωσφόρος, κτλ., ἅτινα ἐν γένει ἐλλείπουσιν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐπιπάγου.

Καὶ ἤδη ἐξετάσωμεν τὰς μᾶλλον τῶν ἀνωτέρω πολυσυνθέτους χημικὰς συνθήκας. Ἐκ τε τῆς ἀμέσου

ἀναλύσεως τῶν κατὰ καιροὺς πιπτόντων ἐπὶ τῆς Γῆς κοσμικῶν ὑλικῶν καὶ ἐκ τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως τῶν φωτεινῶν ἀστέρων, γινώσκουμεν ὅτι τὰ πρῶτα τῶν σωμάτων στοιχεῖα εἶνε πανταχοῦ τὰ αὐτά, ὅτι δὲ αἱ αὐταὶ συγγένειαι, εἴμῃ καὶ αἱ αὐταὶ ἐνώσεις, ἀπαντῶσι πανταχοῦ. Ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν ἀπαντῶσι πανταχοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ ποσόν. Οὕτως, ἐν παραδείγματι, τὸ ὑδρογόνον ἀπαντᾷ ἀφθονώτατα ἐπὶ τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν λαμπροτέρων ἀπλανῶν, ἐλλεῖπει δὲ ἀπὸ πολυαριθμῶν ἄλλων ἀστέρων, καὶ ὀλοσχερῶς δὲν ἀπαντᾷ ἐν στοιχειώδει μορφῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Τοῦναντίον, τὸ παρ' ἡμῖν ἀφθόνως ἀπαντῶν ἐν στοιχειώδει μορφῇ ὀξυγόνον, σχηματίζει ἐνώσεις μετὰ τοῦ ἐλαχίστου βαθμοῦ ὀξειδώσεως ἐν τοῖς ἀερολίθοις, ἐλλεῖπει δὲ ὀλοσχερῶς ἀπὸ τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν συσσιδῆρων (syssidères) τάξεως αὐτῶν. Ἐπίσης τὸ φασματοσκοπίον γνωρίζει ἡμῖν ὅτι ἢ σύστασις τῆς ἀτμοσφαιρας τοῦ Διὸς, τοῦ Κρόνου καὶ ἰδίᾳ τοῦ Οὐρανοῦ εἶνε λίαν τῆς ἡμετέρας διάφορος. Ἀλλὰ τὸ ὀξυγόνον, τὸ ἄζωτον, ὁ ἀνθραξ καὶ τὸ ὑδρογόνον δέον ν' ἀποτελῶσι πανταχοῦ τὰ θεμελιώδη συστατικὰ τῆς ζωῆς, οὐδὲν δὲ ἕτερον στοιχεῖον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀνάλογον πρὸς ταῦτα ἀναφορικῶς πρὸς τὰς χημικὰς αὐτοῦ συγγενείας δὲν θὰ ἰδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ ταῦτα. Φαίνεται λοιπὸν ἀδύνατον νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ἢ ζῶν, ζῶν ἀνεπτυγμένη, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐπὶ σφαιρας, ἢς ἢ ἀτμόσφαιρα θὰ ἦτο ἐστερημένη τινῶν τῶν ὑλικῶν τούτων, λίαν δ' ἐκπλακτικὸν θὰ ἦτο ἐὰν ἅπασαι αἱ σφαῖραι τοῦ σύμπαντος ἐτύχχανον ἐστερημέναι τούτων.

Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης καὶ μὴ πλήρους ἀριθμώσεως τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ὑπαρξίν τῆς ζωῆς καὶ διατήρησιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν διαφόρων κόσμων τοῦ σύμπαντος συνθηκῶν, συμπεραίνουμεν ὅτι αὐταὶ καὶ πολυπληθεῖς εἶνε καὶ λίαν λεπτεπίλεπτοι. Ἐὰν δὲ, ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Faye, ἦτο δυνατόν ν' ἀριθμῶσιν τις ἀράσας ταύτας τὰς συνθήκας, αἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον εἰσὶν ἀνεξάρτητοι ἀλλήλων, θὰ ἔβλεπεν ὅτι μικρὰ πιθανότης ὑπάρχει νὰ εὐρεθῶσιν αὐταὶ συνυπάρχουσαι ἐπὶ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ πλανήτου.

3) Γνωστὸν ὅτι οἱ γεωλόγοι θεωροῦσιν ὡς οὐσιώδεις χαρακτηριστικὰ τῶν μετεωριτῶν τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μείζονα ποσότητα τοῦ ἐν αὐτοῖς αὐτοφυοῦς νικελίου σιδήρου, καὶ ὅτι ἐπομένως διακρίνουσιν αὐτοὺς εἰς δύο κυρίως τύπους, ἢτοι τοὺς συνεστῶτας ὀλοσχερῶς ἐξ αὐτοφυοῦς σιδήρου (ὁλοσιδήρους — Holosidères — τοῦ κ. Daubrée) καὶ τοὺς ὀλοσχερῶς ἐστερημένους τοῦ μεταλλοῦ τούτου ἐν στοιχειώδει μορφῇ ἀνθρακούχου συστάσεως μετεωρικῶς λίθους (ἀσιδῆρους — Asidères). Τὸ διάμεσον τούτων ἀποτελεῖ ἡ τάξις τῶν συσσιδῆρων, ἐν οἷς τὰ λιθώδη μέρη εἶνε ἐσπαρμένα ἐντὸς συνεχῶς μεταλλικῆς μάζης, σχηματίζούσης εἶδος τι σπόγγου σιδήρου, καὶ ἢ τῶν σποραδοσιδῆρων (Sporadosidères) ἐν οἷς τοῦναντίον ὁ αὐτοφυοῦς σίδηρος ὑπὸ μορφῆν ψηγμάτων εἶνε ἐσπαρμένος ἐντὸς λιθώδους μάζης.

Λεπτομερεῖας περὶ τούτων εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐν σελ. 662 καὶ ἐφεξῆς τῆς καὶ ἄλλοτε μνημονευθείσης ἐνταῦθα σπουδαίας τῆς συγγραφῆς τοῦ κ. A. de Lapparent (Traité de Géologie), ἐπὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς οἰκείαις χωρίαις τῆς σοβαρᾶς μελέτης τοῦ ἐξόχου γεωλόγου τῶν νεωτέρων χρόνων κ. Daubrée (Étu-

Καὶ παράτολμον μὲν θὰ ἦτο ν' ἀποφανθῇ τις ὀριστικῶς ὅτι εἰς μόνον πλανήτην εἶνε κατοικημένος ἐν τῷ σύμπαντι, ἀλλ' ἐπίσης ἀστήρικτον θὰ ἦτο νὰ διατείνηται ὅτι ἅπαντες οἱ κόσμοι οὗτοι ἢ κατοικοῦνται ἢ δέον νὰ κατοικῶνται.

ΗΛ. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἄτυχῶς αἱ ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς ἐφετεινῆς τῆς Ἑλλάδος παραγωγῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς σταφιδωπαραγωγῆς, ἐρησιθεῖσαι ἐλπίδες περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς οικονομικῆς τοῦ τόπου καταστάσεως κινδυνεύουσι νὰ ματαιωθῶσι διὰ τὴν ἔκτακτον ἀζητησίαν, ὑφ' ἣν τὸ κυριώτατον τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων διατελεῖ, οὕτω δὲ, οὐδὲ τοῦ ἐντεῦθεν προσδοκηθέντος χρυσοῦ εἰσ-αχθέντος εἰς τὴν χώραν, ἢ κρίσις βγαίνει ὀσημέραι πλείοτερον ὀξυνομένη καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δεινότερον ὑπὸ τῆς νεκρώσεως τῆς ἀγορᾶς πιέζεται καὶ ὑπὸ ἀμχανίας πρὸς τὸ πρακτέον κατέχεται. — Ἡ κυβερνήσις μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς οικονομικῆς αὐτῆς ἐπιχειρήσεως οὐδὲν ἔχει ἐξ ἰδίων νὰ πράξῃ πρὸς ἀνακοπὴν τοῦ κακοῦ· ἐπωφελουμένη δὲ μόνον ἐκ τῶν ὑπολειπομένων αὐτῆς ὀλίγων μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ βασιλέως ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἐκδρομῆς αὐτοῦ καὶ τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς ἡμερῶν, συμπληροῖ τὰ εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ ἔθνους ὑποβληθισόμενα μέτρα αὐτῆς, καίτοι μικρὰς ἔχει ἐλπίδας ὅτι θὰ τύχῃ τῆς υποστηρίξεως τοῦ κοινοβουλίου εἰς τὴν νομοθετικὴν κύρωσιν αὐτῶν. — Τοῦναντίον πιθανώτερον φαίνεται ὅτι ἢ Βουλὴ, συμμαχουσῶν τῶν ἀντιπολιτευτικῶν μερίδων, θὰ καταψηφίσῃ τοῦ ὑπουργοῦ, ἅμα πρὸ αὐτῆς ἐμφανισθέντος καὶ θὰ προκαλέσῃ τὴν φυσικῶς ἐπακολουθοῦσαν ἐνέργειαν τοῦ Στέμματος. — Τοῦ Στέμματος πάντες πρὸς τὸ Στέμμα τρέφουσι τὰ ὄμματά ὡς πρὸς τὸν μόνον φάρον, ὅστις δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὸ δεινῶς χειμαζόμενον ὄκαφος εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας· πάντες ἐπὶ τὸν βασιλέα ἐρείδουσι τὰς ἐλπίδας αὐτῶν καὶ τὴν ταχίστην αὐτοῦ εἰς τὴν χώραν ἐπάνοδον εὐχονται. Ἀλλὰ τὸ τᾶν γράμματι ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἐξαρτάται; Ὁ βασιλεὺς, ἀναντίρρητον τοῦτο, εἶνε ὁ μόνος ἴσως ἀνὴρ ἐκ τῶν ὀπωροδύποτε ἐπιδρώντων ἐπὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅστις περὶ τῆς ἀνορθώσεως τοῦ τόπου ἀπὸ τῶν παρουσῶν οικονομικῶν δυσχερειῶν σκέπεται ἄνευ ὑστερολογισμοῦ τινος, ὁ μόνος ἴσως, οὐ τὰς σκέψεις δὲν ἀκροατηριάζει ἢ ἀνάγκη τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ γενικοῦ τοῦ κράτους συμφέροντος πρὸς τὰ συμφέροντα κόμματός τινος, ὁ μόνος ἄρα δύναμενος νὰ ἔχη τὰς ὀρθοτάτας περὶ τοῦ τρόπου τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως ἰδέας. Πῶς ὅμως θὰ ἢ

des synthétiques de Géologie expérimentale). δι' ἧς, ὡς καὶ ἄλλοτε ἀνεγράφη ἐν ταῖς στήλαις ταύταις, ἐνεκαίνισθη ἢ τοσοῦτον γόνιμος ἀποδειχθεῖσα ἐφαρμογὴ τῆς πειραματικῆς μεθόδου πρὸς ἐξηγήσιν τῶν γεωλογικῶν φαινομένων.

δύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπαρκῶς οὕτως ἀγαθὸς παράγων, ἀφοῦ οἱ τῶν κομμάτων ἡγέται καὶ ἡγεσίαν ἀξιοῦντες, εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι τὸ ἄκρως κρίσιμον τῶν περιστάσεων, καταχρώμενοι δὲ τῇ ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος παρεχομένη αὐτοῖς δυνάμει, ἐννοοῦσι μόνον ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ν' ἀγωνισθῶσι πρὸς ἀλλήλους, μὴδὲν αὐτοῖς μέλοντος εἰ, μεταξύ αὐτῶν ἐριζόντων καὶ ἀγωνιζομένων, τὸ κράτος ἀκατασχέτως χωρεῖ πρὸς τὸν κρημνὸν καὶ τὰ ἰδιωτικά συμφέροντα καταστρέφονται καὶ ἢ γενία πλείοτερον ἐκτείνει τοὺς γαμψοὺς αὐτῆς ὄνυχας καὶ ἢ πείνα μετὰ τῆς ἀκολουθου αὐτῆς ἀπογνώσεως μαστίζει τὸν λαὸν καὶ τὰ κινδυνωδέστατα αὐτῷ εἰσπνέεται. — Ἀπὸ τῶν μερίδων λοιπὸν μᾶλλον ἢ ἀπὸ τῆς περιορισμένης τοῦ βασιλέως ἐνεργείας ἐξαρτάται ἢ ἐγκαίριος τοῦ τόπου σωτηρία. Οὗτοι ὀφείλουσι πρὸ παντός νὰ ἐξαιρέσωσι τοῦ ἀγῶνος αὐτῶν τὸ οικονομικὸν ζήτημα, τότε δὲ ὁ βασιλεὺς, συγκροτῶν ἄχρουν τινὰ ἐξ ἀρμοδίων προσώπων κυβερνήσιν, ἦτις, μελετῶσα τὰ διάφορα προβαλλόμενα οικονομικὰ προγράμματα, θὰ καθήρτιζε, τὴν ἰδίαν πείραν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀφελοκέρδειαν αὐτῆς ὀδηγὸν ἔχουσα, τὸ τροσφροῦτατον εἰς ἐφαρμογὴν, καὶ τῆς ὁποίας ἢ ἐπιτυχία, μὴ οὕσα ἐπιτυχία κόμματος, δὲν θὰ ἐπεσκίαζε τὰ ὑπάρχοντα πολιτικὰ κόμματα, θὰ ἰδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις αὐτοῦ. — Οἱ ἡγέται τῶν μερίδων δύναται χάριν τῶν ἐπειγουσῶν τῆς πατρίδος ἀναγκῶν νὰ κατασιγᾶσιν πρὸς μίσην τὴν φιλοδοξίαν αὐτῶν, ν' ἀναστειλῶσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὰς ὀργὰς τῆς φιλαρχίας καὶ νὰ παρασκευάσωσιν ἑαυτοῖς εὐχερέστερον τὸ ἔργον τῆς διακυβερνήσεως, ὅταν μετὰ ταῦτα κληθῶσιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν; Μόνον οὕτω θ' ἀπέβαινον ἄξιοι τῆς περιωπῆς, εἰς ἣν ἢ ψῆφος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀνήγαγεν αὐτοὺς, καὶ θὰ ἐγίνοντο, οὐ μόνον ἐν λόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐργῶ, σωτῆρες τοῦ τόπου.

Ἡ ἐν Βουλγαρίᾳ διεξαγωγὴ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, πανταχοῦ ἀποβᾶσα ὑπὲρ τῶν ὑποψηφίων τῆς κυβερνήσεως, ἐπὶ μᾶλλον φαίνεται παγιώσασα ἐν τῇ ἀρχῇ τὸν πρωθυπουργὸν τοῦ πρίγκηπος Φερδινάνδου. — Ἀγνωστον κατὰ πόσον αἱ ἐκ διαδοχῆς αὐταὶ ἐκλογικαὶ νίκαι τοῦ κ. Σταμπούλωφ θὰ ἰσχύσωσιν εἰς μακρὰν ἐξασφάλισιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς· βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ὁ βουλγαρικὸς λαός, ἐπιτρέπων ν' ἄγεται καὶ φέρεται κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν συμφερόντων τῆς ἀρχομανίας ἐνός προσώπου, διαω-νίζει τὴν ἐνεστώσαν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν τραγελαφικὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ ἐκουσίως ἀποστερεῖ ἑαυτὸν τὰ ἀγαθὰ τοῦ κανονικοῦ πολιτικοῦ βίου, εἰς ὃν ξέναι θυσίαι ἐκάλεσαν αὐτὸν καὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται ν' ἀπολαύσῃ, διηνεκῶς ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη περισιπόμενος ὑπὸ τῶν ἐσωτερικῶν κλυδωνισμῶν, τῶν ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν πολιτικῶν παθῶν, ἅτινα ἐπὶ μᾶλλον παροξύνει ἢ ἐν τῇ ἀρχῇ παρουσία τοῦ ἐνεστώτος ὑπουργοῦ, προερχομένων. — Ἄλλ' αἱ τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ διεξαχθεῖσαι ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Ἀνατολικῇ Ρωμυλία δημοτικαὶ ἐκλογαὶ παρέσχον ἡμῖν καὶ ἴαμεσώτερον ἐνδιαφέροντος ἀφορμὴν πρὸς νέαν ἐκτίμησιν τῶν ἀρχῶν, ἢς περὶ ἐνασκήσεως τοῦ πολιτικοῦ αὐτῶν βίου ἔχουσιν οἱ Βούλγαροι. Ἐν τισὶ τῆς Ἀνατολ. Ρωμυλίας πόλε-

διν, ἐν Πύργῳ καὶ Στεννήμαχῳ — καὶ ἐν Φιλίππου-πόλει δὲ ἐγένετο ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα — αἱ ἐγγώ-ρια ἀρχαὶ δὲν ἐπέτρεψαν τὴν ἐκθεσὶν κάλπης πρὸς ἐκλογὴν ἐφορείας τῶν αὐτῶν ἐλληνικῶν σχολῶν, ὡς τοῦτο ἐγένετο περὶ τῶν ἄλλων κοινοτήτων, αἵτινες κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐξέλεξαν τὰς σχολειακὰς αὐτῶν ἀρχάς. — Ἡ νέα αὕτη καταπίεσις τῆς ἐν ταῖς ὑπὸ τοὺς Βουλγάρους χώρας ἐλληνικῆς ἐκπαιδεύ-σεως ἀποδεικνύει ἐμμονὴν εἰς τὰς ὀπισθοδρομικὰς καὶ μισοξένους ἀρχάς, αἵτινες τοῦτο μόνον δύναται νὰ ἐπιφέρωσι, νὰ ἐκπολεμῶσι τὰ ξένα ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ ἐλληνικόν, πρὸς τὸ κρατοῦν στοιχεῖον καὶ νὰ κωλύωσι τὴν εἰρηνικὴν τοῦ τόπου ἀνάπτυξιν, προσκόμματα παρεμβάλλουσαι καὶ εἰς τὴν βελτιώσιν τῶν πρὸς τὰ ἄλλα κράτη σχέσεων τῆς ἡγεμονίας.

Τῆ ἀγαστῇ πρωτοβουλία τοῦ νεαροῦ βασιλέως τῆς Σερβίας ἐπετελέσθη ἄρτι γεγονός ἀγαθὸ μόνον ἐπαγ-γελλόμενον τῷ βασιλείῳ. Λέγομεν τὴν προσέγγισιν τοῦ μνηστῆρος τοῦ σερβικοῦ θρόνου πρίγκιπος Πέ-τρου Καραγεώργεβιτς, εἰς ὑπεροχίαν τεταγμένου, πρὸς τὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον κατ' ἀκολουθίαν τῆς ὑπὸ τοῦτου καταθέσεως στεφάνου ἐπὶ τοῦ ἐν Τοπόλα τάφου τοῦ πατρὸς τοῦ εἰρημένου πρίγκιπος καὶ εὐ-γενοῦς αὐτοῦ κατὰ τὴν κατάθεσιν ταύτην προσφωνή-σεως. — Τὸ ἐπὶ τῇ ἱπποτικῇ ταύτῃ πράξει εὐχαρι-στήριον τοῦ πρίγκιπος Καραγεώργεβιτς τηλεγρά-φημα, καίπερ οὐδὲν περιέχον τὸ δυνάμενον νὰ θεω-ρηθῆ ὡς κύρωσις τῶν πρό τινας θρυλληθέντων περὶ παρατίσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου δικαιω-μάτων, οὐδ' ἀναιροῦν τὸ περιεχόμενον δημοσιευθεί-σης ἐπιστολῆς τοῦ μνηστῆρος, ἀρνούμενου τὴν ἀ-ποδιδομένην αὐτῷ ἀποχώρησιν ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, προϋποθέτει προσέγγισιν τῶν δύο ἀντιζήλων ἡγεμο-νικῶν τῆς Σερβίας οἴκων, ἥτις δὲν δύναται ἀλλ' ἢ νὰ διευκολύνῃ τὴν ὀριστικὴν αὐτῶν διαλλαγὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς εἰς τὴν χώραν καθόδου τοῦ ἐξορίστου ἡγεμονίδου, οὕτω ζωηρῶς τὴν φιλάτην γῆν τῆς πατρίδος ποθῆσαντος.

Ἐν τῇ τῆς δυσμικῆς Εὐρώπης πολιτικῇ κινήσει κρατεῖ τὸ ζήτημα τοῦ εἰς Τουλῶνα μὲν τοῦ ρωσικοῦ, εἰς Τάραντα δὲ τοῦ ἀγγλικῶν στόλου ἐπικειμένου κατάπλου. — Οἱ Γάλλοι, τὴν ἀπόδοσιν τῆς Κρον-στάδης θέλοντες νὰ καταστήσωσιν ὡς οἶόν τε λαμπ-ρὰν ἀπάντησιν πρὸς τὴν ἄρτι ἐν Μῆτις γενομένην γερμανοϊταλικὴν κατὰ τῆς Γαλλίας διαδίλωσιν, πάν-τα μετέρχονται τὰ μέσα εἰς τὸν μοναδικὸν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν μεγαλοπρεπείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ πανηγυρι-σμὸν τῆς εἰς τὸν γαλλικὸν λιμένα καὶ τὴν πρωτεύου-σαν τῆς Δημοκρατίας ἐπισκέψεως τῶν ἀντιπροσώ-πων τοῦ συμμάχου ἔθνους. — Τοῦτου χάριν πᾶσαι αἱ τάξεις τῆς γαλλικῆς κοινωνίας, ἀρχαὶ τε καὶ ἰδιώ-ται, σωματεῖα καὶ εἰταιρεῖαι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὸ μιᾶς διακαίονται σήμερον φιλοδοξίας, νὰ συν-τελέσωσι διὰ τῆς ἐφευρετικότητος τοῦ πνεύματος καὶ διὰ τῶν ἐράνων αὐτῶν, ὡς τὴν ἐπίσκεψιν ταύ-την καταστήσωσι διαρκῆς μνημεῖον τῆς γαλλορω-σικῆς συναδεφφώσεως, εἰς τὸ ἑπακρον ὑπερβαλλόν-τες τὴν ἐν Μῆτις τευτονοϊταλικὴν πανήγυριν. — Βεβαίως δὲν εἶνε ὁ παροξυσμὸς οὗτος τοῦ γαλλικοῦ πατριωτισμοῦ, ὅστις προῦκάλεσε τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐν Λονδίῳ, μᾶλλον δὲ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑ-

πουργοῦ λόρδου Ρόσμπερν, περὶ ἀποστολῆς τῆς ἀγ-λικῆς μοίρας τῆς Μεσογείου εἰς τοὺς ἰταλικούς λι-μένας εὐθὺς μετὰ τὸν ἐκ Τουλῶνος ἀπόπλου τῆς ρωσικῆς. Ἐκεῖνο, ὡς ὄφισθε τὸν ἄγγλον ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργόν, ἐπωφελούμενον εἰς τὴν ἐφαρ-μογὴν τῶν ἰδίων αὐτοῦ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτι-κῆς ἀρχῶν ἐκ τοῦ περὶ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν, εἰς τὴν κρισιμωτάτην αὐτῆς περίοδον εἰσελθούσαν μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων ἀπόρριψιν τοῦ ἰρλανδικοῦ νομοσχεδίου, περιπάσμου τοῦ κ. Γιάδστον, εἰς τὴν ἀντιδιαδίλωσιν ταύτην εἶνε ἡ τάσις τῆς Ρωσίας πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῇ Μεσο-γείῳ ναυτικῶν δυνάμεων αὐτῆς, ἰδίᾳ δὲ ἡ ὑπ' αὐ-τῆς ἴδρουσις παγίου ἐν τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ναυτικοῦ σταθμοῦ, ὃν ἡ Γαλλία προφρόνως χορηγεῖ. Ἡ τάσις αὕτη θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἄγγλων σωδινιστῶν, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικωτέρας ἀρχῆς προδεδούτου λόρδου Ρόσμπερν, ὡς εἰς αὐτὴν τὴν ναυτικὴν δύν-αμιν τῆς Ἀγγλίας ἐν τῇ Μεσογείῳ ἀποβλέπουσα καὶ ὡς ἀπειλοῦσα ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς γαλλικῆς ναυ-τικῆς ἐνεργείας τὰ ἀποικιακά, ἥτοι τὰ κυριώτατα συμμέρονα τοῦ Ἡνωμένου βασιλείου. — Ἄν λοιπὸν πράγματι ὁ εἰς Τάραντα ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις κατάπλους τοῦ ἀγγλικῶν στόλου, ὃ λέγεται ὅτι θὰ συναντήσῃ καὶ ναυτικαὶ δυνάμεις τῆς Τριπλῆς, ἀλλὰ περὶ οὗ ἀμφιβολίας εὐλόγως ἐκφράζουσι τὰ βερολίνα φύλλα, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀφητηρία ἢ πρώτη ἐκ-δίλωσις αἰσθητοτέρας προσεγγίσεως τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἢ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Τριπλῆν, τὸ πρῶγμα θὰ ἐξηγεῖτο διὰ τοῦ κινδύνου, ὃν ἐν τῇ γαλ-λορωσικῇ ναυτικῇ συμπράξει βλέπουσιν οἱ ἐν Λον-δίῳ ὡς πρὸς τὰ ἀποικιακὰ αὐτῶν συμμέρονα.

Ἄλλ' ἐνῶ ἐν τῷ σημεῖῳ τούτῳ ἡ διεθνὴς πολιτικὴ φαίνεται ἐξελισσομένη κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα νὰ φοβῆται τις ταχείαν ἐκρηξίν τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊ-κοῦ ἀγῶνος, τοῦ μέλλοντος νὰ ταράξῃ σύμπασαν τὴν γηραιὰν ἡμῶν ἡπειρον κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν, ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς σχέσεσιν τῆς Γερμανίας καὶ Ρωσίας, αἵτινες ἀπὸ τινος χρόνου ἀπειλοῦσι καὶ αὐτὰς τῶν δύο μεγάλων αὐτοκρατοριῶν τὰς πολιτικὰς σχέσεις, ἥρξατο διαφανομένη ἀκτίς ἐλπίδος βελτιώσεως. — Κατὰ τὰς ἐκ Πετροῦπόλεως τοῦλάχιστον πληροφορίας τῶν ἐφημεριδῶν τῆς Καινιξβέργης, μιᾶς τῶν γερμα-νικῶν ἐκείνων πόλεων, ὧν τὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητή-ρια δι' ἀναφορὰς αὐτῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Γου-λιέλμον διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοῦ πρὸς τὴν Ρωσίαν τελωνειακοῦ πολέμου ὡς καταστρέφοντος τὸ ἐμπό-ριον τῶν ἐμπορικῶν τούτων λιμένων, ἐν τῇ ρωσικῇ πρωτεύουσῃ κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι μετὰ τὴν ἐπικει-μένην ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων τῶν ἀντι-πρόσωπων τῶν δύο κρατῶν τὰ πράγματα θὰ λάβωσιν οὕτως εὐνοϊκὴν τροπὴν, ὥστε δὲν θὰ ἐδράδυνε νὰ ἐπακολουθῆ ἢ κατάπαυσις τοῦ νῦν διεξαγομένου τελωνειακοῦ πολέμου. — Λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν ἐνδεχομένων ἐπακολούθων τῆς ἐνεστώσης ἐντάσεως τῶν σχέσεων τῶν δύο ὁμόρων ἐπικρατειῶν, προκα-λουσῶν ἥμισυ εὐάρεστον κατὰ τὰς παραμεθορίους αὐτῶν ἐπαρχίας κατάστασιν, ἀδιακόπους δὲ ρίξεις διὰ τῆς ἀμφοτέρωθεν λαθρεμπορικῆς ἀποπείρας, εὐ-κτὸν εἶνε ὅπως ἡ αἰσιοδοξία αὕτη ἐπαληθεύσῃ.

M. E. M.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Τὴ ἐγκαινία τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Ζωγράφείου, ὅτινα προῖκετο νὰ γένωνται σήμερον, ἀνεβλήθησαν εἰς τὴν ἐπομένην κυριακὴν. Ἐπισκεψάμενοι τὸ τὰ μάλιστα τέλειον ὑπὸ τε ὕμνιην ἐποψὴν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν ἴδρυμα τοῦτο, ἐπιφυλασσόμεθα ἐν τῷ ἐπιμέμῳ τεύχει, ἥτοι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῶν ἐγκαινίων, νὰ ποιή-σομεν λόγον περὶ αὐτοῦ.

Τὴν Α. Ἐξ. τὸν Χρηστάκην ἐρένην Ζωγράφον ἀντιπροσω-πεύσει ἐν ταῖς ἐγκαινίαις ὁ πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀξιότιμος κ. Δημήτριος Μαλιδάης, ἀγγελέντος αὐτῷ τούτου δι' ἐπιστολῆς τῆς Α. Ἐξ. τὰ μάλιστα φιλόφρονος. Ἡ Α. Ἐξ. ἐπίσης δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἀνεκoinώσατο τοῦτο καὶ τῇ ἐφορῇ τοῦ Ζωγράφείου.

— Αἱ ἐν Ἀθήναις συνάδελφοι, προκειμένου περὶ κακουργημάτων καὶ ληστειῶν, καθῆκον αὐτῶν ἡγοῦνται μετὰ πάσης λεπτομε-ρείας καὶ γραφικότητος νὰ ἐκθέτωσι ταύτας ἐν ταῖς στήλαις αὐ-τῶν, οἴμενοι ἴσως ὅτι τὸ συμφέρον τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῶν ἐξυ-πηρετοῦσιν, ἀλλὰ λανθάνουσαι αὐτὶ τοῦτο προσβάλλουσι, διότι οὐ μόνον ἡρωϊκῇ τινι αἴγλῃ περιβάλλουσαι τὰ κακουργήματα ὀλεθρίως ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις, παρέχουσαι οὐχὶ καλὴν εἰκόνα τῆς πατρίδος, αἰτία γί-νονται ὅπως σκώπτωνται οἱ Ἕλληνες. Τοιοῦτόν τι ἐπραξεν ἄρτι ἡ *Echo de Paris*, ἐν τῷ φύλλῳ αὐτῆς τῆς 6)18 Σεπτεμβρίου, ἥτις ἀναγράφουσα τὰ τῆς παραδόσεως τοῦ Μαρζόνη παρατίθησιν ἀπόσπασμα τῆς πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῆς τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ ἐπάγεται εἰρωνικῶς: «Οἱ βασιλεῖς τοῦ βουνοῦ οὐδαμῶς ἤλλαξαν ἀπὸ τοῦ Χατζῆ-Στραύου» (*Les rois de la montagne n'ont point dégénérés depuis Hadji-Stravos*).

Ἡ παρισινὴ αὕτη ἐφημερίς, ἥτις πρό τινας ἀνεδέξατο τὴν ὑ-περάσπισιν τοῦ ἀναδεξαμένου νὰ δραματοποιήσῃ τὴν Βασιλέα τῶν ὀρέων τοῦ Abont, βεβαίως ἀδικεῖ τὴ γαλλικὸν πνεῦμα καὶ προσβάλλει αὐτὴν τὴν γαλλικὴν εὐγένειαν. Ἐπειδὴ δὲ οὐδε-μίαν κέκτηται σημασίαν, οὐδαμῶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ συμμαχῆσω-μεν αὐτῇ ἐν τῇ προσβολῇ ταύτῃ, ὅπως ὑπομνήσωμεν αὐτῇ γε-γονότα τινὰ ἐκ τῆς ἱστορίας, σύγγρονα ἢ ἀρχαῖα ἀδιάφορα. Ἡ εὐγένεια δίδεται τοῖς ἔθνεσι καὶ μάλιστα ἐκείνοις, ὅτινα τὰ ἄλλα εἰδοῦσιν, τὸ δὲ κακουργεῖν τῷ ἀνθρώπῳ πάντων τῶν ἐθνῶν. Εἶνε κανὼν ἀνευ ἐξαιρέσεως.

— Ἐν τῷ φιλολογικῷ παραρτήματι τοῦ *Figaro* τῆς 4)16 Σεπτεμβρίου ὁ ἄλλοτε γραμματεὺς τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς πρε-σβεΐας κ. Maurice Gruber ἐδημοσίευσεν ἐπιφυλλίδα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Τὸ θέρος κατὰ τὴν Βόσπορον* (*L'été sur le Bosphore*). Ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι ταύτῃ μετὰ πολλῆς χάριτος ὁ κ. Gruber ἀφηγεῖται τὰς ἐκ τοῦ Βοσπόρου ἐντυπώσεις αὐτοῦ, ὁμιλεῖ περὶ τῶν μελετημάτων, θαυμάζει τὴν Σελήνην τοῦ Βοσπό-ρου, μάλιστα κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ αὐγούστον, Σελήνην ἣν οὐ-δαμῶς ἀλλοτρῶς εἶδεν ὡραιοτέραν καὶ πιστεῖται λόγον περὶ τῆς κοινωνίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ βραχέων δὲ ὁμιλεῖ περὶ τῶν Ὀθωμανῶν, Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Λεβαντίνων. Περὶ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας εὐνοϊκῶς ἐκφράζεται, παρατηρεῖ δ' ὅτι πολλοὶ ἀρχαῖοι ἑλληνικοὶ οἶκοι ἐξέλειπον, ὅτι ὀλίγοι νῦν ὑφί-στανται τοιοῦτοι. Μνημονεῖ τοῦ οἴκου τοῦ εὐγενεστάτου τραπε-ζίτου Ζ. . . , αὐτὸς «ἡ χαρίεσσα σύζυγος ἐξακολουθεῖ τὰς παραδόσεις φιλοξενίας τοῦ οἴκου» (*la charmanle femme continue ces traditions hospitalières*).

— Μελέτη ἐπὶ τῆς ἐν Γερμανίᾳ χολέρας κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1891 — 1892, γενομένη ὑπὸ τοῦ διασήμεου βακτηριολόγου Κὼχ κατελήγει διὰ τοῦ συμπεράσματος τοῦδε, ὅτι αἱ χολερικά ἐπιδημῖαι παρουσιάζουσι δύο οὐσιώδεις τύπους. Ὁ μὲν πρῶτος, καθ' ὃν ἡ ἐπιδημία ἀναπτύσσεται διὰ τοῦ ὕδατος, χα-ρακτηρίζεται διὰ ἀληθοῦς ἐκρήξεως τῆς ἐπιδημίας, διαδομένης διὰ τρόπου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὁμοιόμορφου ἐν τινι χώρῳ. Ἡ γραφικὴ παράστασις τοῦ τύπου τούτου εἶνε γραμμῆ κυρτῆ, ἥτις ταχέως ὑψοῦται ὡς καταπέση πάλιν ἀποτόμως ἀπ' οὗ σχηματίζη μικρὸν τι ἐπίπεδον. Τοιοῦτον ὑπῆρξε π. γ. τὸ σχεδιογράφημα τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1892 χολερικῆς ἐπιδημίας ἐν Ἀμβούργῳ.

Ὁ δὲ δεύτερος τύπος, ὀφειλόμενος εἰς τὴν μετὰ-δοσιν τοῦ μιάσματος διὰ τῶν ἀσθενῶν καὶ διὰ τῶν ὑπὸ τῶν περιττωμάτων αὐτῶν κηλιδου-μένων ἐνδυμάτων παρίσταται γραφικῶς διὰ κυρτῆς γραμ-μῆς μὴ ὑψομένης ὑπεράνω τῆς συνήθους ἐπιφανείας. Ἰδιαιτε-ρον χαρακτηριστικὸν τοῦ τύπου τούτου τῆς χολερικῆς ἐπιδημίας εἶνε ὅτι δίδει γένεσιν οὐχὶ εἰς ἐξάπλωσιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὁμοιόμορφον, ἀλλὰ εἰς ἐστίας μισμαμάτων τοπικῆς, ὧν ἐνίοτε κατορθοῦται νὰ καταδειχθῇ ἡ πρὸς ἀλλήλας σχέσις καὶ διαδογῆ.

Τῷ τύπῳ δὲ τούτῳ ἀνήκει καὶ ἡ κατὰ τὸν μῆνα Δεκεμ-βρίου τοῦ 1892 ἐν Ἀμβούργῳ ἐνσκήψασα ἐπιδημία.

Οἶκον δὲ ἐννεῖται ὅτι αἱ χολερικά ἐπιδημῖαι δύνανται νὰ περιβλήθωσι καὶ τὸν ἐκ τῶν δύο τούτων μικτὸν τύπον.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 11 Σεπτεμβρίου.

Λίαν γερωρισμένα ἦσαν αἱ πράξεις τοῦ χρημα-τιστηρίου ἡμῶν κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην, αἱ δὲ τι-μαὶ τοῦ χθεσίου κλεισίματος ἦσαν αἱ αὐταὶ ταῖς τῆς δευτέρας, μόναι δὲ αἱ ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων Ρωμυλίας ἐξηκολούθησαν ἀνατιμώμεναι, καὶ πολλὰ ἀγοραὶ ἐγένοντο χθὲς ἄνω τῶν φρ. 89. Αἰτία τῆς ἐξα-κολουθούσης ἀνατιμώσεως τῶν ὁμολογιῶν τούτων εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ ἡμεῖς πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐβδομάδων ἐ-γράψαμεν, ὅτι κατὰ θετικὰς πληροφορίες τὸ κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα συνερχόμενον ἐμπορικὸν ἐπιμηλητήριον τῆς Ρώμης θὰ παραδεχθῆ τὸ ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων παραδεκτὸν γενόμενον σχέδιον τῶν ἐν Βιέννῃ, δι' οὗ αἱ αἰ τῆς 1ης μαρτίου πληρωθεῖσαι καὶ ἐν τῷ μέλ-λοντι πληρωθῆσόμεναι ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων ἐσοφληθῶσονται πρὸς 72 ο)ο. Τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σχε-δίου τούτου ἐπιδικῶκει πρὸ πολλοῦ ὁ διευθυντὴς τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς κ. Βίνσεντ, ἡ δὲ νῦν ἐν Βιέννῃ διαμονὴ αὐτοῦδὲν εἶναι ἀσχετος πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ἡ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Τραπεζῆς ἐλάττωσις τοῦ τό-κου τῆς προεξοφλήσεως, γενομένη τὴν πέμπτην τῆς ἐβδομάδος ταύτης δὲν ἦτο ἀπροσδόκητος, διότι πρὸ ἡμερῶν ἐγινώσκετο ὅτι τὸ ἀποθεματικὸν αὐτῆς ὑπερ-έβη τὰ 53 ο)ο, τοῦθ' ὅπερ ὀλίγως συμβαίνει ὥστε, ἂν ἡ ἀναλογία αὕτη ἐξακολουθῆσῃ, δὲν εἶναι ἀπίθα-νον νὰ προβῆ προεχῶς εἰς νέαν ἐλάττωσιν τοῦ τό-κου. Ἄλλ' ἐνῶ αἱ δύο πρωτεύουσαι τοῦ κόσμου Τρά-πεζαι, ἡ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡ τῆς Γαλλίας, παρουσιά-

ζουσι τοιαύτην πληθώραν χρημάτων, η του Βερολίνου εξακολουθεί αγοράζουσα χρυσόν, εν δε Βιέννη εύρισκονται εις πολλήν στενοχωρίαν και μάτην άγωνίζονται προς αναχαίτισιν του συναλλάγματος, όπερ χθές προσήγγισεν εις τα 127. Η αυτη χρηματική στενοχωρία ύψίσταται και εν ταϊς άλλαις γερμανικαϊς αγοραϊς, εν αις ο ιδιωικός τόκος εξακολουθεί διατηρούμενος περι τα 5 0/0.

Την παρούσαν χρηματικήν εν Λονδίνω άφθονίαν υπ' όψιν έχουσαι αι ύπο αναγκών πιεζόμεναι κυβερνήσεις της Αυστρίας, της Ιταλίας και της Ισπανίας, προσέβησαν ήδη εις διαπραγματεύσεις προς συνομολόγησιν μεγάλων δανείων· άλλ' η έπιτυχία αυτών φαίνεται άμφίβολος, τοσοούτω μάλλον, όσφ οι εν Παρισίοις δεν είναι εύδιάθετοι να συμμετάσχωσιν εις τα δάνεια ταυτα, οι δε εν Βερολίνω σκέπτονται μόνον περι των ιδίων αναγκών και εξακολουθοϋσι μάλλον έναποταμιεύοντες χρυσόν δια ταν ενδεχόμενον. Μόνον το ισπανικόν δάνειον δύναται να έχη έλπίδας έπιτυχίας εν Γαλλία, και τουτο ενεκα πολιτικών μάλλον λόγων. Ενεκα της έλπίδος ταύτης και των οικονομικών βελτιώσεων, άς κατώρωσε να πραγματοποιήσθαι ο κ. Καμάτσορ, το συνάλλαγμα εξέστρεφεν άρ 0 22 εις 18 0/0.

Το εν Παρισίοις εκδιδόμενον νέον ρωσικόν δάνειον εκ 200-εκατομμυρίων ουδεμία ύπάρχει άμφιβολία ότι θα επιτύχη πλήρως. Άλλως δε είναι γνωστόν ότι το δάνειον τουτο σκοπόν έχει την μετατροπήν του προς 6 0/0 δανείου του 1883 εις νέον προς 4 0/0. Οι κάτοχοι των τίτλων του παλαιού δανείου προσκαλοϋνται ν' ανταλλάξωσιν αυτους δια τίτλων του νέου, οι δε μη βουλόμενοι θέλουσι πληρωθῆναι προς 97 1/4. Καιτοι δε προς τουτο η ρωσική κυβέρνησις έχει εις την διάθεσιν αυτης μεγάλην ποσότητα χρυσού, πιστεύεται ότι οι κάτοχοι θα δεχθώσι μάλλον την ανταλλαγήν των τίτλων. Προκειμένου δε περι ρωσικών δανείων, αι γερμανικαί έφημερίδες εκ πνεύματος ζηλοτυπίας μάλλον άρ αριθμοϋσι τα εν τῷ χρηματιστηρίω των Παρισίων διαπραγματεύμενα δεκαεπτά εν όλοις ρωσικά δάνεια συμπεσοϋμενα εις το ύπερογκον τρώντι ποσόν 8,599,674,895 φράγκων! μετά χαιρεκακίας δε έρωτάτι ποια τύχη περιμένει τα δάνεια, ταυτα και τους γάλλους κατόχους αυτών εν περιπτώσει πολέμου;

Μόνα τα ελληνικά δάνειαδεν μετέσχον της γενικής των άλλων χρωματάων βελτιώσεως, ην επήνεγκεν η ύπο της άγγλικής Τραπεζης ελάττωσις του τόκου. Διαφόροι οικονομολογικαί έφημερίδες της Εύρώπης, δυσμενέστατα κρίνουσαι την παρούσαν οικονομικήν της Ελλάδος κατάστασιν, ποιοϋνται λόγον και περι των τελευταίων δημηγοριών του κ. Καραπάνου, και περι των υπ' αυτου προτεινομένων προς θεράπειαν μέσων, και αποδίδουσαι την δέουσαν εκτίμησιν εις τας δημαγωγικάς θεωρίας του τρώνν ύπουργού των οικονομικών, έρωτάσιν αυτον, διατι δεν έφήρμοσε τας σωτηριούσας ταύτας θεωρίας, ότε διπύθνε το έτι των οικονομικών ύπουργείων, η μήπως μετά την πτώσιν αυτου ανεκάλυψεν ως εκ θαύματος τα άλλανθαστα ταυτα οικονομικά φάρμακα, δι' όν επαγγέλλεται να σώσθαι το έθνος του, η χρονία του όσίου ασθένεια ύπῆρχεν αναντηρήτως και πριν η ανέλθῃ εις την έδραν του ύπουργείου των οικονομικών ο κ.

Καραπάνος; Πλην τουτου έρωτάσι τον κ Καραπάνον, πως παρέλειψεν εν τῷ συνταγῆ αυτου το κυριώτερον φάρμακον, τον χρυσόν, δι' ου θα εκριζωθῆ η πηγή του κακού, η αναγκαστική κυκλοφορία, και θα έφοδιασθῆ ο ειδικός προϋπολογισμός ο μέλλον να ικανοποιήσῃ τους δανειστας; Που και πως θα έβρῃ τον αναγκαιοϋντα χρυσόν; Τουτο δεν λέγει ο κ. Καραπάνος. Εν άλλαις λέξεσι δια τι δεν έφρόντισε να σώσῃ τον άσθενῆ, ότε έθεράτρευεν αυτον ως ειδικός ιατρός, αλλά προτείνει τα σωτήρια φάρμακα μετά την αναχώρησιν του;

Πριν δώσωμεν πέρας εις την οικονομικήν ταύτην έπιθεώρησιν, θεωροϋμεν εύκαιρον να μεταδώσωμεν τοις ήμετέροις αναγνώσταις πληροφορίας τινάς περι του τελευταίου προϋπολογισμού του όθωμανικού κράτους, άς έδνησούσεν η «Πολιτική άνταπόκρισις» της Βιέννης, καιτοι δεν δυνάμεθα να βεβαιώσωμεν την ακρίβειαν αυτών.

Κατά την εν λόγω έφημερίδα, ητις όπωςδήποτε φέρει επίσημον χαρακτήρα, αι μεν εισπράξεις άνερχονται εις 18 1)2 εκατομμύρια λιρών τουρκικών, αι δε δαπάναι εις 17 1)2 σχεδόν εκατομμύρια, εξ ών 900,000 δια το αυτοκρατορικόν ταμείον, 5000,000, δια την ύπηρεσίαν των διαφόρων δανείων, ταγίων και μη, 8.700 000 δια τα ύπουργεία των στρατιωτικών, του πυροβολικού, των ναυτικών και της χωροφυλακής, και 2,580.000 δια την διοικητικήν ύπηρεσίαν. Άλλ' επειδή, λέγει, ύπάρχουσι και έκτακτα έξοδα, άπερ ταήντησαν σταθερά, ο ίσολογισμός τ αρουρουσιάζει μικρόν τι έλλειμμα.

Περι της εκτιμήσεως, ην παρέχει το ευρωπαϊκόν δημόσιον εις τα τουρκικά χρωματά, και περι του μέλλοντος αυτών επιφυλασσόμεθα να γράψωμεν προσεχώς.

N. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΟΝ. Η. ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ. — Ροβινσών Κροϋσορ, βίος και περιπέτεια αυτου κατὰ Daniel de Foe, μετά εικονογραφιών και παραρτήματος ποιημάτων προς γρήσιν της δευτέρας τάξεως των δημοτικών σχολείων άρρένων και θηλέων. Ηξιώθη πολλών επαίνων εν τῷ Καραπανείω άγώνι ύπο του εν Κωνσταντινουπόλει Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου. Εν Κων-πόλει, τύποις Νεολόγου, 1893. Τεύχος εις 16ον, σελ. στ' + 111. Τιμάται γρ. 3.

Το διδακτικόν τουτο βιβλίον, όπερ πολλών ήξιώται επαίνων ύπο της Έκπαιδ. Επιτροπῆς του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου, ύποβλήθην εις τον Καραπάνειον άγώνα περι συντάξεως διδακτικών βιβλίων, ύπο παιδαγωγικήν έπαινην τυγχάνει καλλίστου, διότι ου μόνον το ύφος αυτου, άφελές, τῆ ηλικία δι' ην προώρισται το βιβλίον έστι τῷ προσήκον, αλλά και του άπαιτουμένου μορφωτικού χαρακτήρος ουκ άσταγεί. Μετά φιλοκαλίας δε έκτετυπωμένον και δι' εικόνων ικανών τε και έπιτυχών κεκοσμημένον αποδείκνυσιν εν πάσι την εκδότην τυχόντα του σκοπού αυτου.

Ο Εκδότης ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλις-Πάρις Τυποθησαυριών ΝΕΟΛΟΓΟΥ

<p>NORHT BRITISH & MERCANTILE (Νόρθ Μπρίτις & Μερκαντίλ) Ίδρυθείδα τῷ 1809 Κεφάλαιον Λ. Στ. 8,000,000 Αποθεμ. » 10.695,969 Έτησία πρόσοδος τῷ 1891 Λ. Στ. 4,056,900</p>	<p>ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΑΙ COMPAGNIES D'ASSURANCES κατὰ της πυρκαϊῆς και ἐπι της ζωῆς. <i>Αἱ εἰταιρίαι αὐταὶ ἀσφαλίζουσι ἑμὸν καὶ τῆς πυρκαϊῆς κίβρια, ἐπιπλα, ἐμ πωρήματα κτλ. εἰς μετριωτάτας τιμὰς.</i> Ταχεῖα καὶ ἐλευθέριος πληρωμὴ τῶν ζημιῶν. <i>Ἐπίκεινα τῶν 20 ἑκατομμυρ. λιρῶν ἀσφαλιῶν ἐπληρώθησαν ὑπὸ τῶν διοικουμένων ἑταιριῶν διὰ ζημίας κατὰ τῶν πυρκαϊῶν μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1889.</i></p>	<p>Northern Assurance (Νόρθερον Άσσουράνς) Ίδρυθείδα τῷ 1836 Κεφάλαιον Λ. Στ. 3,000 000 Αποθεμ. » 3.650,872 Έτησία πρόσοδος τῷ 1891 Λ. Στ. 1,076,800</p>	<p>THE MARITIME Insurance Company Limited Ίδρυθείδα τῷ 1864. Κεφάλαιον Λ. Στ. 500,000 Αποθεμ. » 102,345 Ἡ ἑταιρία αὕτη ἀσφαλίζει κατὰ τῶν ἐκ μεταφορᾶς κινδύνων ἐπερεύματα, γρηματοδέματα καιναύλους δι' ἄτμοπλοίων ἢ ἱστιοφόρων εις τιμὰς μετριωτάτας.</p>
---	---	--	---

Διὰ πλείονας πληροφορίας ἀπευθυντέον εις τὸν ἐν Κων)πόλει πράκτορα κ. **KARNIK ΣΕΡΟΠΙΑΝ**
ἐν Κωνίῳ Μεγὰτε Ἀπὸ Πασᾶ, ἀρ. 21 καὶ 22, ἐν Γαλιᾷ.

1	4
2	5
3	6

Τραπεζίται της Εταιρίας εν Κωνσταντινουπόλει: Η Αυτοκρατορικὴ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα.

Διὰ πᾶσαν αἰτησιν ἀπευθυντέον τῷ κ. Σίμωνι Καϊσερλιάν, εἰδικῷ διευθυντῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γαλιᾷ, ὁδὸς Μαχμουδιᾶ, ἀρ. 2, Χάνιον Ἰεγ' μίαν ἔναντι τῆς Τραπεζῆς Καμόνδου.

<p>ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ τῷ 1828 καὶ 1892.</p>	<p>Δ'ΟΥΝΙΟΝ (L'UNION) ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ ΩΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ</p>	<p>ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ τῷ 1828 καὶ 1892.</p>
--	---	--

ΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΡῶ, ΑΥΤΗΣ, ΟΔΟΣ DE LA BANQUE, 1 Ρ. 15

<p>Κλάδος Πυρκαϊᾶς</p> <p>Κεφάλαιον . . . . Φράγκα 10,000,000 Αποθεματικόν . . . . » 6,700,000 Ασφάλεια . . . . » 63,770,000 Έσοδα του ἔτους 1890 . . . . » 1,000,000 Ζημιαί πληρωθεῖσαι . . . . » 160,570,000</p>	<p>Κλάδος Ζωῆς</p> <p>Κεφάλαιον . . . . Φράγκα 10,000,000 Αποθεματικόν . . . . » 93,800,000 Ζημιαί πληρωθεῖσαι . . . . » 59,000,900 Ασφάλεια . . . . » 243,580,000</p>
---	--

PHENIX FIRE OFFICE

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΪΑΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ, ΤΩ. 1782.

Ἀσφάλιστρα ἐτήσια Λ. Στ. **1,000,000**

Ἀσφάλιστρα πληρωθέντα μέχρι τῆς 31 Ἰοβρίου 1887
Λ. Στ. **16,000,000**

Ὁ ΦΟΙΝΙΞ ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἰδιοκτητῶν τοὺς πλουσιωτέρους κεφαλαιούχους καὶ τοὺς εὐφημότερον γνωστοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς ἐκ τούτου δὲ παρέχει τοῖς πελάταις αὐτοῦ τὴν ἐντελεστέραν ἀσφάλειαν.

Ἀσφάλειαι κατὰ πυρκαϊᾶς ἐπὶ παντοειδῶν ἀκινήτων, ἐπιπλῶν καὶ ἐμπορευμάτων ἐνεργοῦμεναι διὰ τῶν ὑποφαινομένων, οἵτινες ἔχουσι πληροξουσιότητα ὅπως διακανονίζωσιν ἐπὶ τόπου μετὰ ταχύτητος καὶ ἐλευθεριότητος τὰς ἀπωλείας καὶ ζημίας.

H. SW. N & Co

Μόνοι Πράκτορες διὰ τὴν Κων/πολιν καὶ τὰ Προάστεια. Ἀριθ. 12. Σανδάλτζη χάν, Γαλατᾶ, ἄνωθεν τοῦ Αὐστριακοῦ Ταχυδρομείου.

ΜΥΡΕΨΕΙΟΝ ΔΙΑΡΗΑΝΕ

G. MAZUYER & Cie

ΠΑΡΙΣΙΟΙ—32, Avenue de l'Opéra, 32 ΠΑΡΙΣΙΟΙ

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

LA DIARHANE

ΠΟΥΑΡΑ

ΣΑΡΡΑ ΒΕΡΝΑΡ

ΥΔΡΟ ΚΟΛΩΝΙΑΣ ΡΩΣΙΚΟΝ

ΜΥΡΑ DU REGENT

ΥΔΡΟ ΑΛΑΡΕΑΥΔ' ESPAGNE

ΜΥΡΑ ΣΑΡΡΑΣ ΒΕΡΝΑΡ

ΜΥΡΑ FÉDORA

ΓΑΛΑ ΔΙΑΡΗΑΝΕ Α Λ' IRIS

Σάπωνες, Ἐκχυλίσματα, Ὑδατα κομμώσεως κτλ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙ ΤΟΙΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙΣ ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟΙΣ

Διὰ παραγγελίας ἀπευθύνουσι εἰς Ἀλεξιάδην Χάν, ἀριθ. 17

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE CORPORATION

ΑΓΓΛΙΚΗ ΠΥΡΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΝΩ ΤΩΝ 4,000,000 Λ.ΣΤ.

ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ. 1520

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ ΠΛΗΡΩΘΕΙΣΑΙ ΑΝΩ ΤΩΝ 35,000,000 Λ.ΣΤ.

Ἀσφαλίζει κατὰ τῶν κινδύνων τῆς πυρκαϊᾶς, Ἐπιπλοεμπορεύματα, Κτήματα λίθινά τε καὶ ξύλινα εἰς ὁδοὺς ἐπωφελεῖς καὶ ἀσφαλεστάτους δυνάμει. — Ἀποζημιώσεις ἄνευ ἐκπτώσεων.

Διεύθυνσις: WHITTAL-MAN Ἐν τῇ Πόλει.

Ὁδὸς Μειδαντζήκ (Βαντι-καπού)

Πράκτωρ

J. W. WHITTAL & Co